T.C.
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

ANASINIFINA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN ÇOCUK OYUN VE OYUNCAKLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Jale DOĞANAY

76792

YÜKSEK LİSANS TEZİ
EV EKONOMİSİ ANABİLİM DALI
(ÇOCUK GELİŞİMİ)

76792

Bu tez 23/10/1998 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/~~oyçokluğu~~ ile ...BAŞARILI.... olarak değerlendirilmiştir.

.....	.....	.....
Doç. Dr. Neriman ARAL	Doç. Dr. Esra Turan ÖMEROĞLU	Y. Doç. Dr. Gülen BARAN
(Danışman)	(Üye)	(Üye)

ANASINIFINA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN ÇOCUK OYUN VE OYUNCAKLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Jale DOĞANAY

YÜKSEK LİSANS TEZİ
EV EKONOMİSİ ANABİLİM DALI
(ÇOCUK GELİŞİMİ)
1998

ÖZET

Yüksek Lisans Tezi

ANASINIFINA DEVAM EDEN ÇOCUKLARIN EBEVEYNLERİNİN ÇOCUK OYUN VE OYUNCAKLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİN İNCELENMESİ

Jale DOĞANAY

Ankara Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü
Ev Ekonomisi Anabilim Dalı
(Çocuk Gelişimi)

Danışman: Doç.Dr.Neriman ARAL
1998, Sayfa: 145

Jüri: Doç.Dr.Neriman ARAL
Doç.Dr.Esra ÖMEROĞLU-TURAN
Y.Doç.Dr.Gülen BARAN

Bu araştırma anasınıfına devam eden çocukların anne ve babalarının çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerini incelemek ve sosyo-ekonomik düzeye göre farklılık yaratıp yaratmadığını saptamak amacıyla düzenlenmiştir. Her sosyo-ekonomik düzeyi temsilen 100 öğrenci olmak üzere toplam 300 öğrencinin anne ve babası araştırmaya katılmıştır. Anne ve babalara "Anne-babaların çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki düşünceleri anketi" uygulanmıştır. Elde edilen veriler Khi-Kare yöntemi ile analiz edilmiştir. Değerlendirmeler sonucunda, anne babalara göre çocuğun gelişiminde oyunun rolünün önemli olduğu, anne ve babaların çoğunun çocuklarıyla oyun oynadıkları, çocuklarının yalnız yada arkadaşlarıyla oynaması için gerekli ortamı sağladıkları, çocuklarının oyun oynarken cinsiyet ayrımı yaptıkları, çocukları oyun oynarken ondan herhangi bir şey isteyerek çocuğun oyununu bazen yarım bırakmasını istedikleri, annelerin babalara oranla

daha fazla çocuklarının oyunlarını kestikleri, çocuklarının oyunda ürettiklerine ilgi gösterdikleri, annelerin ilgilenmelerinin babalara göre biraz daha fazla olduğu, çocukların ilk oyuncakları ile yedi-oniki ay arasında karşılaştıkları saptanmıştır. Bütün sayılan bu özelliklerin sosyo-ekonomik düzeye bağımlı olduğu da bulunmuştur. Ayrıca anne babalara göre oyuncağın en önemli görevinin çocuğun gelişiminde rol oynayan önemli bir araç olduğu, oyuncak seçiminin genelde birlikte ve çocuğun isteğine göre yapıldığı, anne ve babaların çoğunluğunun, kızları tabanca, oğulları bebek almak istediklerinde, çocuklarından başka bir oyuncak seçmelerini istedikleri ve bunların sosyo-ekonomik düzeye bağımlı olarak değiştiği belirlenmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Oyun, oyuncaklar, okulöncesi, anne-babaların görüşleri

ABSTRACT

Master Thesis

A RESEARCH ON THE PARENTS' OPINIONS OF THE CHILDREN ATTENDING KINDERGARDENS FROM VARIOUS SOCIO-ECONOMIC LEVEL REGARDING PLAY AND PLAY MATERIALS

Jale DOĞANAY

Ankara University
Graduate School of Natural and Applied Sciences
Department of Home Economics
(Child Development)

Supervisor: Assoc.Prof.Dr.Neriman ARAL
1998, Page: 145

Jury: Assoc.Prof.Dr.Neriman ARAL
Assoc.Prof.Dr.Esra ÖMEROĞLU-TURAN
Asst.Prof.Dr.Gülen BARAN

This study was carried out to consider the views of parents whose children were attending pre-school classes about child games and toys and determine if this created any differences or not, according to their socio-economic levels. Each socio-economic level was represented by 100 students and there were a total of 300 students' parents participating in the study. The parents were given the questionnaire on "parents' views on child games and toys". The data obtained were analysed by using the Chi-Square Method. This evaluation resulted in the fact that parents support the view that games are important in child development and the fact that the majority of parents play games together with their children and provide a suitable atmosphere for their children to play alone or with their friends, that their children discriminate between sexes while playing games, that children who are playing are sometimes interrupted by their parents to ask them for something, that mothers interrupt their game more frequently than fathers and show interest in what their children are producing in their games, with even greater consideration than fathers do, and that children meet their first toys during ages

of seven to twelve months. It was also found that all these aspects depended on the socio-economic level. What was determined in addition was the fact that parents are of the opinion that toys are an important means of development for children and toys are generally chosen together and depending on the child's desire; and, when their daughters have asked for a toy gun and boys for a toy baby, most of the parents are reported to have a tendency to ask them to choose a different one. All these were determined to be changing according to the socio-economic level.

Key Words: Play, toys, kindergarden, preschool age, parents' views

TEŞEKKÜR

Başta, bana bu konuda çalışma imkanı veren, beni destekleyip, yüreklendiren ve araştırmanın her satırında ayrı bir emeği olan, olumlu eleştirileri ile beni aydınlatan, kıymetli danışman hocam Sayın Doç.Dr.Neriman ARAL'a sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum. Ayrıca çalışmamı rahat bir ortamda yapmama olanak veren, araştımanın istatistiksel analizlerinin yapılmasında yardımlarını esirgemeyen Zootekni Bölümü Biyometri ve Genetik Anabilim Dalı asistanı Sayın Sıddık KESKİN'e, verilerin bilgisayara yüklenmesinde yardımcı olan, Sayın Kadir SARIYÜZ'e, Sayın Ali KUM'a, tezin yazımında emeği geçen bilgisayar uzmanı Sayın Mücahit ŞAR'a içtenlikle teşekkür ediyorum. Bu konu ile ilgili kaynakları elde etmede bana yardımcı olan GATA'dan kıymetli ağabeyim Sayın Doç.Dr.Ferudun BAŞAK'a, ayrıca bana her konuda destek olan Araştırma görevlisi Sayın Dr.Aysel KÖKSAL'a gönülden teşekkür ediyorum.

Son olarak, maddi ve manevi yönden benim her zaman yanımda olan, beni destekleyen, bana güç veren, annem Aysel DOĞANAY'a, babam Ahmet DOĞANAY'a, kuzenim Mehtap DOĞANAY'a ve özellikle de ablam Banu DOĞANAY'a sevgiyle teşekkür ediyorum.

Jale DOĞANAY

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

ÖZET i
ABSTRACT iii
TEŞEKKÜR v
ÇİZELGELER DİZİNİ viii
1. GİRİŞ 1
2. KURAMSAL TEMELLER 3
2.1. Oyun 3
2.1.1. Oyunun tanımı ve tarihçesi 3
2.1.2. Oyunun önemi 5
2.1.3. Oyun teorileri 6
2.1.3.1. Klasik oyun teorileri 6
2.1.3.2. Dinamik oyun teorileri 8
2.1.3.3. Diğer oyun teorileri 11
2.1.4. Oyunun evreleri 14
2.1.4.1. Parten'in sosyal oyun sınıflandırması 14
2.1.4.2. Piaget'e göre oyunun sınıflandırılması 16
2.1.5. Çocuğun gelişim alanlarına oyunun etkileri 18
2.1.5.1. Çocuğun fiziksel gelişiminde oyunun etkileri 18
2.1.5.2. Çocuğun psiko-motor gelişiminde oyunun etkileri 19
2.1.5.3. Çocuğun duygusal gelişiminde oyunun etkileri 20
2.1.5.4. Çocuğun sosyal gelişiminde oyunun etkileri 20
2.1.5.5. Çocuğun zihinsel gelişiminde oyunun etkileri 22
2.1.5.6. Çocuğun dil gelişiminde oyunun etkileri 24
2.16. Çocuğun oyununu etkileyen faktörler 24
2.1.7. Oyun türleri 27
2.1.7.1. Taklit oyunları 27
2.1.7.2. Yaratıcı oyunlar 27

Sayfa No

2.1.7.3. Macera oyunları 28
2.1.7.4. Açıkhava oyunları 28
2.1.7.5. Yıkıcı-yapıcı oyunlar 28
2.1.7.6. Düş gücü oyunları 28
2.1.8. Çocuklarda yaşa göre oyunun gelişimi 29
2.2. Oyuncak 32
2.2.1. Oyuncağın tanımı ve önemi 32
2.2.2. Yaşlara göre oyuncak tercihleri 33
2.2.3. Gelişim alanlarına göre oyuncakların sınıflandırılması 36
2.2.4. Oyuncakların nitelikleri 37
2.2.5. Oyuncak seçimi 38
3. KAYNAK ARAŞTIRMASI 39
4. MATERYAL VE METOD 49
4.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi 49
4.2. Veri Toplama Yöntemi ve Araçları 50
4.2.1. Veri toplama yöntemi 50
4.2.2. Anket formu 50
4.3. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi 51
5. BULGULAR VE TARTIŞMA 52
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 129
7. KAYNAKLAR 133
EKLER 139
EK-1 ANKET FORMU 139
ÖZGEÇMİŞ 145

ÇİZELGELER DİZİNİ

4.1. Örnekleme Dahil Edilen Anne-Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Dağılımı 49

5.1. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo Ekonomik Düzeylerine Göre Yüzde Dağılımları 52

5.2. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Yaşlarına Ait Dağılımlar 53

5.3. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Eğitim Durumlarına Ait Dağılımlar 55

5.4. Araştırma Kapsamına Alınan Annelerin Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çalışıp Çalışmama Durumlarına Ait Dağılımlar 56

5.5. Araştırma Kapsamına Alınan Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Mesleklerine Ait Dağılımlar 57

5.6. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Cinsiyetlerine Ait Dağılımlar 58

5.7. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Yaşlarına Ait Dağılımlar 59

5.8. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Sayılarına Ait Dağılımlar 59

5.9. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Kaçıncı Çocuk Olmalarına Ait Dağılımlar 60

5.10. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Yemek, Uyku, Oyun ve Gezmeyi Önem Sırasına Göre Sıralamaları İstendiğinde Bunları Birinci Sıraya Almalarına Ait Dağılımlar 61
5.11. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Özel Bir Oyun Alanı ya da Oynayabileceği Bir Köşenin Olup Olmamasına Ait Dağılımlar 63
5.12. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Oynamayı Tercih Ettikleri Yerlere Ait Dağılımlar 65
5.13. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oyun Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 67
5.14. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarıyla Oyun Oynayıp Oynamamalarına Ait Dağılımlar 70
5.15. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarınızla Ne Zaman Oyun Oynarsınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 72
5.16. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuzla Hangi Sıklıkta Oyun Oynarsınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımları 74
5.17. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuzla Oynadığınız Oyuna Ne Kadar Zaman Ayırırsınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 76

5.18. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuz Oyun Arkadaşlarını Kendisinin Seçmesine İzin Verir misiniz? Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 79
5.19. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuzun Yalnız ya da Arkadaşları İle Oynaması İçin Gerekli Ortamı Sağlar mısınız? Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 81
5.20. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarına İstedikleri Zaman Oyun Oynamaları İçin İzin Verip Vermemelerine Ait Dağılımlar 83
5.21. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Hangi Cinsiyetteki Arkadaşları İle Oynamayı Tercih Etmelerine Ait Dağılımlar 85
5.22. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocukları Oyun Oynarken Ondan Herhangi Bir Şey İsteyerek Oyununu Kesip Kesmemelerine Ait Dağılımlar 88
5.23. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuz Oyunu ve Oyunda Ürettikleri İle İlgili Sizinle Konuşmak İsterse Ne Yaparsınız? Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 91
5.24. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarına İlk Oyuncağı Ne Zaman Aldıklarına Ait Dağılımlar 93

5.25. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Sizce Çocuk İlk Oyuncağı İle Ne Zaman Karşılaşmalı Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 95
5.26. Araştırma Kapsamına Alınan Anne vev Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Sizce Oyuncak Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 97
5.27. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oyuncağın En Önemli Görevi Sizce Nedir? Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 99
5.28. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oyunca Kimin İsteğine Göre Alınır Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 101
5.29. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oyuncaklar Çocuğun Her İstediği Zaman Alıp Oynayabileceği Yerde mi? Olmalı Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 103
5.30. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocukların Oyun Oynarken Gösterdikleri Davranışlara İlişkin Düşüncelerine Ait Dağılımlar 105
5.31. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Oyuncaklarını Nasıl Muhafaza Ettiklerine Ait Dağılımlar 108
5.32. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oyun Bittikten Sonra Çocuğunuzun Oyuncaklarını Kim Toplar Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 110

5.33. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarına Hangi Durumlarda Oyuncak Aldıklarına Ait Dağılımlar 112
5.34. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuza Oyuncak Alırken Nelere Dikkat Edersiniz? Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 114
5.35. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oyuncak Alım Kararına Ait Dağılımlar 117
5.36. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Kızınız Tabanca İstediğinde Veya Oğlunuz Bebek Almak İstediğinde Ne Yaparsınız? Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 119
5.37. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuz En Çok Hangi Oyunları Oynamayı Tercih Eder Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 121
5.38. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuz En Çok Hangi Oyuncaklarla Oynamayı Tercih Eder? Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 123
5.39. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuza Oyuncağı Onun Ödüllendirmek İstediğiniz Zaman mı Alırsınız? Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 125

5.40. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuza Oyuncağı Onun İhtiyacı Olduğunu Düşündüğünüz Zaman mı Alırsınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar 127

1. GİRİŞ

Oyun, çocuğun gelişimi için yaşamsal bir önem taşımakta ve çocuğun gelişimini yansıtmaktadır. Bilişsel kavrayış, duygusal gelişim, sosyal beceriler, dil kullanımı, fiziksel ve motor gelişim çocuğun oyun deneyimlerinden etkilenmektedir. Gelişmede gecikmeler, yetersizlikler ve sapmalar da çocuğun oyununa yansımaktadır (Linder 1994).

Çocuk, yaşamla ilgili deneyimleri oyunla öğrenmektedir. Oyun sırasında çocuk, çeşitli durumlarda, çeşitli roller üstlenerek dünyayı kendi duyularıyla algılamaya çalışmakta ve büyüdüğünde sürdüreceği uğraşlara, üstleneceği rollere oyun sayesinde hazırlanmaktadır. Bebeğini sallayan, giydirip besleyen, yatağına yatırıp ninni söyleyen bir kız çocuğu annesinin yavrusuna verdiği bakımı ayrıntılarıyla uygulamakta, oyun yoluyla annesini taklit etmektedir. Bu olay onun kız kimliğini oluşturmakta ve çocuğu ilerideki anne rolüne hazırlamaktadır (Hurst 1991, Yörükoğlu 1991, Genç 1992).

Oyun çocuğun yeni sosyal durumlara ilişkin roller öğrenmelerine de yardım etmektedir. Bir çocuğun "Ben babayım" rolünden "Ben bebeğim" ya da "Ben bir devim" rolüne geçmesini sağlamaktadır. Böylece çocuk değişik figürlerin ve bu figürlerin değişik işlevlerinin farkına varmaktadır, bu onun rekabet, kıskançlık duygularının ve kendileri ile ilgili kuşkularının üstesinden gelmelerine yardım etmektedir (Boyer 1998).

Oyun çocuğun duygusal sorunlarını ortaya koymasında önemli bir araçtır. Başka bir deyişle oyun, çocuğun dili ve en etkili anlatım aracıdır. Çocuk oyun aracılığı ile üzüntülerini, kaygılarını, korkularını dile getirmektedir. Bu yolla sıkıntılarını dışa vurarak rahatlamakta ve kendisine uygulanan cezaları hayalde de olsa başkalarına uygulayarak, doktor olup iğne yaparak, polis olup suçluları yakalayarak saldırganlık dürtüsünü boşaltmaktadır (Yörükoğlu 1991).

Arkadaşlarıyla birlikte oyun oynayan çocuk, paylaşmayı, yardımlaşmayı, birlikte çalışmayı öğrenmekte ve bunun sonucunda da toplumsallaşmaktadır. Oyun, çocuğun sözcük dağarcığını geliştirmekte, çocuğa rahat konuşma ve düşüncelerini açıklama alışkanlığı kazandırmakta, soru sormayı, yeni bilgiler edinmeyi, nesneleri,

araç-gereçleri tanımayı, adlarını öğrenmeyi, işlevlerini kavramayı ve onları kullanmayı öğretmekte, bunlar da çocuğun zihin ve dil gelişiminde önemli rol oynamaktadır (Seyrek ve Sun 1991).

Çocuğun gelişiminde oyunun yanısıra oyunda kullandığı araç-gereçler de büyük önem taşımaktadır. Çocuk için oyuncak kendi başına bir amaç değil, birçok amaç için kullanılan bir araçtır. Oyuncaklar, "gelişim basamakları boyunca, çocuğun hareketlerine düzen getiren, zihinsel, bedensel, psiko-sosyal gelişimlerine yardımcı olan, hayal gücünü ve yaratıcı yeteneklerini geliştiren tüm oyun malzemeleri" şeklinde tanımlanmakta ve gelişimin her alanını desteklemeleri açısından, farklı yaş ve gelişim düzeyindeki tüm çocuklar için gerekli olmaktadır (Mangır ve Silleli 1987, Yavuzer 1992a, Arnold 1995).

Oyuncaklar, çocukların çeşitli renk boyut ve şekilleri kavramalarına, kavramları öğrenmelerine yardımcı olmaktadır (Yalçınkaya 1996).

Çocuğun her dönemde oyun ihtiyacının bilinmesi, oyun etkinliklerinin desteklenmesi ve bilinçli oyuncak seçimi önem kazanmaktadır. Bu nedenle de anne ve babaların oyun ve oyuncaklar hakkındaki görüşleri, bilgi düzeyleri ve yaklaşımları önemlidir. Bu düşünceden yola çıkarak bu çalışma, anasınıfına devam eden çocukların anne ve babalarının çocuk oyun ve oyuncaklar hakkındaki görüşlerinin belirlenmesi, oyun ve oyuncaklar hakkındaki görüşlerinde sosyo-ekonomik durumun etkili olup olmadığının saptanması, bu görüşlere yönelik rehberliğin yapılabilmesi amacıyla planlanmıştır.

2. KURAMSAL TEMELLER

2.1. Oyun

2.1.1. Oyunun tanımı ve tarihçesi

Gerek eğitimciler gerekse psikoanalistler tarafından oyunun pek çok tanımı yapılmış ve oyun hakkında farklı yaklaşımlar ortaya konulmuştur. Çocuğun duyduklarını gördüklerini sınayıp denediği ve pekiştirdiği bir deney alanı olarak tanımlanan oyun geçmiş ile bağlantı kurmakta, gelecek içinde kaynak oluşturmaktadır. Aynı zamanda oyun yaratma, deneyim kazanma, iletişim kurma ve yetişkinliğe hazırlanma aracı, yorgunluk ve sıkıntılardan kurtuluş, özgürce ve kendiliğinden yapılan, haz veren, mutluluk kaynağı olan, çocuğu geliştiren ve eğlendiren etkinlikler olarak da tanımlanmaktadır (Seyrek ve Sun 1991, Ömeroğlu 1992, Arnold 1995).

Genel olarak oyun, "belli bir amaca yönelik olan veya olmayan, kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen, fakat her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişiminin temeli olan gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme süreci şeklinde ifade edilmektedir (Dönmez 1992).

Oyunla ilgili kültürel ve tarihsel tavırlar farklılık göstermektedir; ancak klasik metinler de ortaçağdaki çalışmalarda oyunun insanoğlu kadar eski olduğunu söylemektedir. Psikologlar oyunun çocuğun yaşamı için hazırlanan gerçek etkinlikler ile açıklanabileceğini belirtmişlerdir. Buna göre Huizinga "oyunlu yarışmaların ruhu, sosyal bir dürtü olarak kültürün kendisinden daha eskidir ve yaşamın tamamına yayılmıştır. Törenler kutsal oyunun içinden yetişmiştir; şiir oyundan doğmuştur ve oyunla beslenmiştir; müzik ve dans ise tamamen oyundur. Savaşın kuralları, soyluların davranışları oyunlardan geliştirilmiştir. Yani uygarlığın ilk dönemi oyundan ibarettir." şeklinde oyunu anlatmıştır (Cohen 1993).

Eski Mısır'da çocuklar tahta bebekler, tahtadan yapılmış timsahlarla oynamışlardır. Romalı çocuklar, çember çevirme ve top oyunlarını, Orta çağın

Avrupalı çocukları ise babalarının zırhlı giysilerini, miğferlerini anımsatan giyim kuşamları ile ellerine tahtadan haçlar alıp askercilik oyunları oynamışlardır. 17. yüzyılda Fransa'da çok sayıda oyuncak bebek odası üretilmiştir. Bebek odası fikrinin ardından gümüş bebek eşyaları görülmeye başlamıştır. 18. yüzyılda kağıt, oyuncak yapımında dekoratif bir materyal olarak popüler hale gelmiştir. 19. yüzyılda kesip çıkartılan bebekler önem kazanmıştır. Kağıttan oyuncak yapımından kağıttan eşya yapımına kadar gidilmiştir. 18. yüzyılda hareket edebilen oyuncak yapımının geliştiği görülmüştür. Amerika'da 19. yüzyıl başlarında eşya yapanlar gevşek eklem yerleri olan ve yürüyebilen figürler imal etmişlerdir. 19. yüzyıl eğitim amaçlı oyuncakların ötesinde hem çeşitlilik hemde sayı açısından hızlı bir artış göstermiştir. Bu yüzyılın en tipik oyuncağı el kuklalarıdır. Gölge oyununun geçmişi 19. yüzyıldan çok öncelere dayanmaktadır. Bu yüzyılda tahta oyuncak önemli bir yer tutmaktadır. Lastiğin keşfi ile dayanıklı oyuncak niteliği kazanan ve çocuklara sonsuz oyun imkanları yaratan top, ön plana geçmiştir. Dr. Montessori daha çok fakir çocuklarla ilgilendiğinden oyun materyallerini, onların biçim, renk, doku, tat vs. kavramları ve bunlar arasındaki ilişkileri anlamasını sağlayacak şeklide hazırlamıştır ve yöntem olarak çocuğun bu çok çeşitli duyulara yönelik malzemeyi kendi gelişme düzeyine uygun olarak serbestçe kullanılmasına imkan verecek şekilde düzenlemiştir.

Anadolu çocukları ise başka Asya uluslarında da olduğu gibi ağaç gövdesinden boru şeklinde üfleyerek ses çıkaran oyuncaklar yapmışlardır ve bunlarla askerlik, cengaverlik oyunları oynamışlardır. Anadolu çocuğu oyuncağını doğada bulduğu malzemelerden yararlanarak kendisi üretmiştir. Eski Girit uygarlığının kalıntılarında çok güzel bebeklere, oyuncak ev eşyalarına rastlanmıştır. Eski Çin kaynaklarına göre uçurtmanın 3000 yılı aşkın gemişi vardır. 20. yüzyıl başında ve ortasında iki büyük savaşı yaşamış son çeyreğinde de bilgisayarların devreye girmesiyle teknolojik çocuk oyuncakları, 1960'lardaki uzay çalışmaları ve uzayla ilgili kavramlar, bugün yerini bilgisayar yardımıyla yapılan similasyon (benzeşim) oyuncaklarına bırakmıştır (Mangır ve Silleli 1987, Seyrek ve sun 1991, Yalınkaya 1996).

2.1.2. Oyunun önemi

Oyunların biçimi, özellikleri, oyun araç-gereçleri çağdan çağa, kültürden kültüre değişsede çocuğun bulunduğu her yerde oyunun ve oyuncakların bulunması vazgeçilmez evrensel bir kuraldır. Oyunun evrensel olma özelliği, çocuğun yaşamında, beslenme, solunum gibi temel ögelerden biri olmasından kaynaklanır. Çocuğun fiziksel, motor, dil, zihinsel, sosyal ve duygusal gelişim alanlarını destekleyici rolü bulunmaktadır. Oyun oynaması engellenen bir çocuk sağlıklı bir gelişim gösteremez. Savaş, yoksulluk ve yetersiz kurum şartları gibi çocuğun oyun oynamasını kısıtlayan ya da engelleyen ortamların, çocuğun kişiliği beden ve ruhsal gelişimi üzerinde sağlıksız bir etki yaptığı bilinmektedir (Dönmez 1992, Moyles 1995).

Çocuk yaşam için gerekli olan, davranış, bilgi ve becerileri oyun içinde kendiliğinden öğrenmektedir. Kuralları önceden saptanmış olsun veya olmasın oyun "toplumsallaşma" sürecinde önemli olan etmendir. Arkadaşlarıyla oynamak çocuğa işbirliğini ve toplum yaşamı için gerekli kuralları öğretir. Oyun yoluyla sosyalleşen "ben" ve "başkası" kavramlarının bilincine varan çocuk, vermeyi ve almayı da oyun aracılığı ile öğrenebilir (Jersild 1976, Seyrek ve Sun 1991, Yavuzer 1992b).

Oyun, çağımızda ruhbilimin çeşitli alanlarında da büyük bir önem taşımaktadır. Çoğukez çocuğun temel ilgilerini ve eğilimlerini tanımada ruhsal güçlüklerini çözmede yardımcı olmaktadır. Ayrıca çocuğun seçtiği oyunlar ve bu oyunlarda aldığı rol onun kişiliğini açığa vurmakta geniş ölçüde ipuçları sağlamaktadır. S. Freud ve onu izleyen çocuk ruh hekimleri oyunun kişilik gelişimine katkısını göstermişler, çocuğu tanımada değerli bir araç olduğunu ortaya koymuşlardır. Bu önemli gelişme, çocuğun ruhsal uyumsuzluklarının sağaltımında en etkili yöntem olan oyunla sağaltımın doğmasına yol açmıştır (Jersild 1976, Yörükoğlu 1991, Seyrek ve Sun 1991).

Terapik oyun (Tedavi edici oyun) duyguların açık ifadesini güvenli bir hale getirmektedir. Çocuk için doğal olan oyun, gizli kalmış duyguların açığa çıkarılmasının en etkili bir yoludur. Çocuklar, oyun aracılığı ile duygularını açığa çıkarmayı öğrenebilirler. Erken çocukluk dönemi uzmanları çocuklarla ilişki kurarak

onlara uyumlu birbakım sağlayarak ve terapik oyun sayesinde sorunlu ailelerin çocuklarına yardımcı olmaktadırlar (Thompson 1998). Kısacası oyun, çocuğun eğitiminde en önemli etken olduğu gibi çocuk ruh hekiminin de etkili bir sağaltım aracıdır. Oyun yalnızca eğitsel açıdan değil, bununla birlikte çocuğun ruhsal sağlığı açısından da çocuk yaşamında çok önemli bir yer tutmaktadır (Seyrek ve Sun 1991).

2.1.3. Oyun teorileri

Oyunun etkilerini ve nedenlerini inceleyen teoriler, klasik, dinamik ve diğer teoriler olmak üzere üç gruba ayrılmaktadır.

2.1.3.1. Klasik oyun teorileri

Oyunun içeriğini ve amacını anlamaya yönelik olan klasik oyun teorileri dört grubta incelenmektedir.

Artan (Fazla) enerji teorisi (Surplus-Energy Theory) nin temsilcileri Schiller ve Spencer'dir. Bu teoriye göre oyun, organizmada bulunan fazla enerjinin oyun yoluyla harcanmasıdır. Organizmanın çalışması için gerekli olan enerjiden daha fazla enerjiye sahip olduğunda oyun oynanılmaktadır. Fazla enerjinin harcanması olarak nitelendirilen oyun sayesinde, gerginlik azalmaktadır. Spencer'e göre sağlıklı çocuklar sağlıklı olmayanlara oranla daha çok oyun oynamaktadırlar. Başka bir deyişle bu teoriye göre oyun, bol coşkun bir enerjinin maksatsızca harcanması, iç boşalması, buhar salması olarak açıklanabilir. Oysaki fazla enerji çalışılarak harcanabileceği gibi yorgunluk durumunda da oyun oynanılabilmektedir. Örneğin çocuklar fazla enerjiye sahip olmadıkları zamanlarda da oynamaktadırlar. Çocuklar hasta olsalar dahi enerjileri düşük olduğu halde oynamaktan kendilerini alamazlar. Yine bir takım oyunlarda uzun boylu enerji harcanmasına gerek yoktur. Bu kuramda oyunun içeriği önemli değildir (Herron and Smith 1971, Morgan and Cole 1985, Mangır ve Silleli 1987, Dönmez 1992, Yavuzer 1992a).

Dinlenme (Eğlenme) teorisi (Resreation Theory) ise günlük faaliyetlerin doğurduğu yorgunluğu gidermek amacıyla oyun girişimine başvurulduğunu ileri sürmektedir. Oyun işten sonra dinlenmek için gerekli görülmektedir. Kuramın savunucularından Lazarus ve Patrick oyunun, yorucu bir çalışma döneminden sonra organizmanın belirli bir dinlenme etkinliğine gereksinimi olduğunda ve fazla enerji teorisinin tam tersine enerji artırmak amacıyla oynanıldığını ileri sürmektedir. Bu teoriye göre, çocukların düşünme eylemi gelişmemiş olduğu için onların oyun oynamaktan başka yapacak hemen hemen hiçbir şeyleri yoktur. Teori, faaliyet değişikliğini ileri sürdüklerinden beden ve ruhu dinlendirdiğinden önemli sayılmaktadır. Artan fazla enerji teorisinde olduğu gibi bu kuramda da oyunun şekli ve içeriği önemli değildir (Herran and Smith 1971, Morgan and Cole 1985, Mangır ve Silleli 1987, Dönmez 1992).

Öncül deneme (Yaşama hazırlık) teorisi (Instinct-Practice Theory) nin kurucusu Karl Groos, 20. yüzyılın başında ortaya attığı kuramında oyunun gerçek yaşama alışma egzersizi olduğunu belirtmektedir. Bu kurama göre oyun içgüdüseldir. Çocuk gelecekte sahip olacağı davranışların kazanımını önceden içgüdüsel olarak oyun şeklinde dener. Diğer bir deyişle oyun, gelecekteki çalışmaların bir ön hazırlığı olarak kabul edilmektedir.

Groos, çocuktaki saldırganlık gibi ilkel eğilimlerinin oyun yoluyla boşalabileceğini kabul eder. Ona göre oyun bedeninin gelişimini sağlayan uyarıcı bir etkendir. Bazı alışkanlıklar ise oyun yoluyla yinelenirken öğrenilir. Groos'a göre oyunun ayrıca arındırma işlevi olduğunu ve oyunun bireyde varolan anti-sosyal eğilimlerden onu arındırdığını söyler. Birey için zararlı olan bu eğilimler oyun yoluyla kanalize edilir, yönlendirilir.

Bu teori de çocuğun oyununu tam anlamıyla açıklayamamaktadır. Esasen, çocuk, oyunla gelecekteki yaşamına hazırlık olarak çok şeyler öğrenmektedir. Ancak bu doğal ve içgüdüsel bir hazırlanma sayılmaz. Çünkü çocuk sadece öğrenmek amacıyla oynamamaktadır (Herron and Smith 1971, Morgan and Cole 1985, Mangır ve Silleli, 1987, Dönmez 1992, Yavuzer 1992a).

Tekrarlama teorisi (Recapitulation Theory), Stanley Hall'un Tekrarlama teorisine göre herhangi bir çocuğun oyun faaliyeti ile ırkının tarihini tekrarladığı kabul edilmektedir. Hall'un Tekrar kuramına göre, bir birey yaşamı boyunca daha önce kendi türünün geçirmiş olduğu gelişme seyrinin aynını geçirecektir. Oyun bunun açık seçik belirtisidir.

Bu kurama göre oyunla gelecekteki davranışlar arasında hiç bir ilgi kurulamazken ırkın geçmişindeki davranışları ile ilgi kurulabilir. Oyun kalıtım yoluyla gelen ilke ve gereksiz davranışların organizma tarafından reddedilme şeklidir. Oyun insanın kendisini ilkel etkinliklerden koparark çalışmaya hazırlamasıdır.

Bu teori çocuk oyunundaki yenilikleri ve gelişmeleri açıklamada yetersizdir. Çünkü sonradan kazanılmış özelliklerin kalıtımla geçebileceğine inanmaktadır ki bu durum biyolojik deneylere tamamen terstir (Herron and Smith 1971, Morgan and Cole 1985, Mangır ve Silleli 1987, Dönmez 1992, Yavuzer 1992a).

2.1.3.2. Dinamik oyun teorileri

Dinamik teoriler, klasik teorilerden farklı olarak çocuğun oyunu niçin oynadığını değil, çocuğun oyununun içeriğini anlamaya çalışmaktadır. Bu grupta iki oyun teorisi yer almaktadır.

Psikanalitik oyun teorileri (Psychoanalitic Theory) ilk olarak Freud tarafından ortaya atılmıştır. Freud, ilk çalışmalarında, İd'in özellikleri üzerinde yoğunlaştığı sırada oyunu çocukların yasaklanan dürtülerini ifade etmeleri için güvenli bir fırsat olarak görmüştür. Sonraları ego işlevselliği üzerinde yoğunlaşmaya başladıkça, oyunun çocuğun önceki travmatik olayların üstesinden gelmesine imkan tanıdığını iddia etmiştir. Freud'un oyun teorileri yetişkinlere yapılan terapideki serbest çağırışımların kullanımına benzer bir şekilde, çocukların serbest oyun yapılarını kullanan psikanalizci terapistler tarafından çocuklar için tedavide bir araç olarak kullanılmıştır. Sonuç olarak Freud oyunu bir katarsis kaynağı, bir hakimiyet

(üstesinden gelme) kaynağı, tedaviye ait bir teknik ve çocuğun kişiliğinin psikodinamiklerine açılan bir pencere olarak görmüştür.

Oyunun katarsis yönü sürekli bir tartışma ve araştırma konusu olmuştur. Hakimiyet kaynağı olarak oyun diğer psikanalizci teorisyenlerin en dikkate değer şekilde de Erison'un çalışmalarında özenli işlenmiştir. Oyun terapisi problemli çocukların tedavisinde yaygın bir biçimde kabul görmüştür ve oyuncak oyunu tekniğinin gelişmesi, çocukların kişiliklerinin değişik yönlerini inceleyen çok sayıda çalışmaya önayak olmuştur (Fein and Rıvkin 1991).

Freud'a göre çocukların oyunları rastgele şans eseri olmayıp, bireyin farkında olduğu veya olmadığı duyguları belirtmektedir. İnsanların duyguları, arzuları denetimden uzak olan oyunda, düş ve fantazilerde ortaya çıkmaktadır. Ayrıca oyun çocuğun rahatsız edici olay veya duruma karşı geliştirdiği hareket ve etkinlikle duruma egemen olmasını sağlamaktadır. Bu da bozulan dengenin yeniden kurulmasında ve hazlara yönelmede önem taşımaktadır.

Psikanalitik kurama göre oyun hoş olmayan deneyimlerin tekrarlandığı ve bu yolla çocuğun olaylara egemen olduğu bir faaliyet olarak açıklanmaktadır. Başka bir deyişle, çocuğun zor durumlar karşısında deneyim kazanmasını sağlayan bir etkinlik olduğu vurgulanmaktadır. Çocuk oyunda yetişkin rolü oynayarak hayal içinde kazandığı duyguları ileride gerçekler karşısında kullanmak üzere saklamaktadır. Erikson ise oyunu, Freud'dan farklı olarak yalnız psikolojik değil aynı zamanda fiziksel ve kültürel bir olgu şeklinde açıklamıştır (Herron and Smith 1971, Dönmez 1992).

Sosyal oyunun evrelerine ilişkin Parten'in dikkate değer çalışmaları bu alandaki çağdaş çalışmaların çoğu için, bir temel işlevi görmektedir (Fein and Rıvkın 1991).

Oyunun sosyal ve düşünsel değerini açıklayan Isaacs'a göre oyunun düşünsel faydaları şimdi ve burada olanı aşma, bireylerin hipotez geliştirmesine ve sanki -imiş gibiyi idrak etmesine izin verme fırsatından ileri gelmektedir. Oyunun sosyal faydaları ise sosyal oyunu karakterize eden çatışma ve dayanışmadan kaynaklanmaktadır. Oyunda sosyal çatışma çocukları kendi benmerkezci dünyalarının dışında sarsar ve diğerlerini kendi fantazilerine yardımcı olmalarından daha fazla düşünmeye zorlamaktadır. Isaacs'ın çalışmasının motifleri oyunla ilişkili

çağdaş düşüncede bulunabilir. Onun oyunda sanki/-imiş gibi olan üzerine vurgusu yankısını Sutton-Smith'in çalışmasında bulmuştur ve sosyal çatışmanın önemine yaptığı vurgunun benzeri de Rubin tarafından ileri sürülmüştür (Fein and Rivkin 1991).

Diğer Dinamik oyun teorisi olan **Piaget'in oyun teorisi** ise bilişsel gelişime dayanmaktadır. Piaget'e göre insan zekasının gelişimi, özümleme (assimilation)Ş ve uyum (accomodation) işlemlerine bağlıdır. Özümleme işleminde, insan yaşadığı dünyadan bilgi toplar ve bu bilgiyi daha önce öğrendiklerinin bulunduğu sisteme yerleştirir. Bu bilgileri yerleştirme imkanı bulamadığında sistemi yeniden düzenler. Bu işleme uyum denir. Başka bir deyişle uyum, organizmanın dış dünyaya göre ayarlanmasıdır, yani kendini benzetmesidir. Piaget'e göre bu iki olay birbirini tamamlar. Zeka, özümleme ve uyum arasında sürekli olarak aktif ve karşılıklı etkileşim sonucu gelişir. Çünkü zihinsel işlem, organizma ve çevrenin uyumlu etkileşimidir (Dönmez 1992).

Piaget için oyun, bilişin oluşturulmuş şemalarını sağlamlaştıran (takviye eden) ve özenli bir şekilde hazırlayan özümlenebilir bir biçimde baskın bir aktivitedir. Oyun çocuğun bilişsel gelişiminin hali hazırdaki düzeyini yansıtan bir biçim almaktadır (Fein and Rivkin 1991).

Kısacası Piaget oyun gelişimiyle zihinsel gelişim arasında bir ilişkinin olduğunu savunur ve oyun gelişimini üç farklı evrede ele alır.

Birinci evrede alıştırmalı oyunda motor faaliyetler en belirgin özelliklerdir. Bakma, emme, elleri açıp kapama ve diğer bedensel eylem türündeki basit davranışlar motor ve diğer faaliyetleri oluştururlar. Bu faaliyetlerin doyum sağlaması, yinelenmelerine neden olmaktadır (Mangır ve Silleli 1987, Yavuzer 1992a).

İkinci evrede "Taklit-yalandan yapma-oyunu"nda, at gibi görünen çocuk, temsili bir sistem geliştirmekte yada ileri düzeyde zihinsel planlamayla birbirine ilişkin üniteler oluşturmaktadır. Piaget'e göre 2-11 yaşlarındaki çocukların özelliklerinde olan "Taklit oyunu" değişik biçimlerde ortaya çıkmaktadır (Mangır ve Silleli 1987, Yavuzer 1992a).

Üçüncü evrede, daha ileri bir zihinsel düzeyi gerektiren "Kurallı Oyun"dur. 11-12 yaşlarında görülür. Bu evrede oyun kadar, oyunun kuralları ve uymayanlara verilecek cezalar akran kümelerince saptanır (Yavuzer 1992a).

Araştırmacılar, Piaget'in duyusal motor evrede gösterilen giderek gelişen sembolik yeterliliklere ilişkin detaylı betimlemelerini kullanarak, bebeklerde obje oyununun gelişmesinde benzer örüntüler bulmuşlardır.

Bebek oyununu betimleyici çalışmaların tersine, işlem öncesi dönemlerdeki çocuğa ilişkin çalışmalar, bağımsız bir değişken olarak oyun üzerinde yoğunlaşmaktadır. Bu çalışmalar oyunun değişik türlerinde eğitimin çocuğun gelişimini artırabildiğini ya da artırmadığını tayin etmeye çalışmaktadır. İlk oyunla eğitim çalışmaları Piaget'in görüşlerini kullanırken, sonraki çalışmalar gelişimin sosyal ve dilbilimsel alanlarını tayin etmek için faaliyet alanlarını genişletmişlerdir. Bu çalışmalar yapılandırılmış oyun deneyimlerinin anaokulu programlarına dahil edilmesinde oldukça etkili olmuştur (Fein and Rıvkın 1991).

2.1.3.3. Diğer oyun teorileri

Bu grupta nedensel görüşü destekleyen Vygotoky, Bateson, Sutton Smith, Singer ve Bruner yer almaktadır.

Vygotsky'nin oyun teorisi, oyunun kökeni ve rolüne ilişkin analizlere dayanmaktadır. Vygotsky'e göre oyun, erken çocukluk döneminde ortaya çıkan ve gerçekleştirilemeyen isteklere karşı tepki olarak oluşmaktadır. Çocuk oyun aracılığı ile gerçekleşemeyen isteklerini düşsel olarak gerçekleştirebilmektedir. Oyunun önemi istek doyurma yada karşılama şeklinde değil daha çok düşgücünün ortaya çıkarılması şeklinde açıklanmaktadır. Soyut olan düşünce çevrenin fiziksel verilerine ve düşsel düşünme biçimlerini destekleyen algısal alandaki somut objelere ve eylemlere bağlı değildir. Bunlara karşın okulöncesi çocuklarının oyunları bu tür özelliklere bağlı olup bunlar çocukta anlam kazanmak için eksen görevi görmektedir. Bir obje kendisi olmayan bir şeye benzeyebilir. Örneğin: Bir ağaç parçası bir at olarak kullanılabildiği gibi çocuğun bir ağacı aşılama yeteneğini düşlemesi içinde bir fırsat sağlayabilir. Okulöncesi oyun çocukların durumsal olarak

belirlenen düşünceleriyle yetişkinlerin özgür, soyut düşünceleri arasında geçişsel bir evre bulunmaktadır. Oyun düşünceyi yaratırken, düşünce oyunu o derecede yansıtmayabilir.

Bateson Vygotsky gibi oyun ve iletişim arasındaki ilişki üzerinde durmakta, fakat Vygotsky anlamı merkez alırken Bateson yarı iletişimi (metacommunication) yani birinin kendi iletişimi hakkındaki iletişimini - merkez almaktadır. Sosyal oyunda bireyler davranışlarının gerçek değil sadece oyun olduğunu iletmek zorundadırlar. Bu iletimdeki başarısızlık eylemin amacının yanlış anlaşılmasına ve sosyal uyumsuzluğa neden olabilir. Bateson'a göre öğrenilen yarı iletişim yoluyla rolleri biçimlendirme ve tekrar biçimlendirme yeteneği kazanılmaktadır. Bateson bireyin belirli rolleri öğrenmediğini öğrendikleri oranında rol yaptıklarını vurgulamaktadır.

Bateson'un görüşleri, araştırmacıları sosyal oyunlarda "bu bir Oyundur"u iletme yollarını incelemeye sevketmiştir. Garvey'in anaokulu çocuklarının oyun etkileşimlerine ilişkin betimlemeleri oyunun yarı iletişimsel yönlerinin detaylı bir analizi şeklinde olup Garvey çalışmasında çocukların oyun metinleri (konuları) üzerinde yoğunlaşmıştır. Schwartzman ve Sutton-Smith bir bireyin bu bir oyunudur'u uygun bir şekilde farzettiğini belirlemek için oyunun önemli olduğunu iddia etmişlerdir.

Sutton-Smith oyun ile ilgili birkaç teori ortaya koymuştur. Sutton-Smith'in oyunla iligili çalışmalarının çoğu diğer teorisyenler tarafından büyük ölçüde ihmal edilen alanları belirtmektedir. Çocukların kurallı oyunlarında kültürün etkisini inceleyen ilk teoristlerden biri olan Sutton-Smith çocukların oyunlarında ve yetişkinlerin oyunu kavramlaştırmasında tarihsel faktörlerin önemini vurgulamıştır. Kültürel ve tarihsel faktörlere ilişkin bu değerlendirme çocukların oyunlarında cinsiyet farklılıkları hakkındaki analizlere de yansımıştır. Daha sonraları, Sutton-Smith oyuncakların oyun malzemeleri olduğu kadar, kültürel ürünler olduklarınıda vurgulayarak dikkatleri oyuncaklara da çekmiştir.

Sutton-Smith Piaget'in oyun hakkındaki özümleyici modeline karşı çıkarak bilişsel işlevselliğe ilişkin ıraksak görüşün oyun gelişiminde daha merkezi bir rol oynayacağını ileri sürmüştür. Piaget'in savunduğu gibi oyunda yenilik üretmenin

"bozucu bir özümleme" olmadığını uyumu sağlama için yeni yönelimlere kaynak olduğunu ileri sürmektedir. Oyunu karakterize eden bu sanki/-imiş gibi tutumu ciddi bağlamlarda kullanılarak yeni anlamların açığa çıkmasına ortam sağlamaktadır.

Oyun hakkındaki diğer iki önemli çağdaş perspektif yüzyılın ortasındaki gelişmelerin izini taşımaktadır. Öğrenme teorisyenlerinin araştırmaları sonucunda ortaya atılan eşleştirilmiş çağrışımsal öğrenme (paired assaciative learning) ilk öğrenme teorisyenlerinin en önemli bulgularından biridir. 1960'ların başında yapılan bir araştırmada, sözcük çiftlerininin öğrenilmesinde imgelem gücünün etkili olduğu bulunmuştur. Bu sonuç, imgelem gücünün önemine işaret ederek öğrenilmiş davranışların ve bilişsel işlevselliğin incelenmesine katkıda bulunmuştur.

Bu perspektifi çocukların oyunlarına uygulayan ilk teoristlerden biri olan Singer, geçmişe (bellek), geleceğe (imgelem) ait düşünme ve dil becerilerin gelişimi için gerekli olan imgelemeyi kullanma kapasitesini geliştirmede fantazi oyunun araç görevi yapacağını öne sürmektedir. Aynı zamanda Singer fantazi oyunun sosyal ve duygusal gelişime olan katkılarını ve ebeveynlerin yeni oyunlar ortaya çıkarma ve oyunları artırma (yükseltme) yollarını irdelemiştir.

Oyunu kuramsallaştırmanın ikinci perspektifini hayvan davranışlarını kendi doğal çevrelerinde inceleyen ve kayda değer sonuçlara ulaşan etnologların çalışmaları etkilemiş olabilir. Etnologların gözlem metodlarını bazı psikologlar çocukların doğal oyun ortamlarında kullanmaya başlaması bu araştırmaların önemini vurgulamaktadır. Bu araştırmaların teorik açıdan daha önemli etkisi ise Bruner'in çalışmasında kanıtlanmıştır. Bruner etnologların çalışmalarından etkilenerek oyunun alet kullanımını mümkün kılan davranışsal bir esneklik sağladığını iddia etmiştir. Bruner oyunda, alet kullanımı ve problem çözme arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmaların yapılmasına yol açmıştır.

Hullion teorisinin anafikirlerinden biri öğrenmenin açlık ve susuzluk gibi organizmanın varlığını sürdürmesi için fizyolojik açıdan gerekli temel dürtüleri gideren tepkilere uyarıcılar arasında bağ kurmanın bir sonucu olduğudur. Bununla birlikte yeni bir çevreyi keşfetme gereksinimi bazen açlık dürtüsünden daha güçlüdür ve bu davranışlar içsel olarak motive edilmektedir.

Berlyne Hullian'ın kurduğu çatı içinde bu davranışları açıklamak için bir teori ortaya koymuştur. Berlyne içsel olarak motive edilen davranşıların merkezi sinir sisteminin fonksiyonlarına hizmet ettiğini, dışsal olarak motive edilen davranışların ise doku ihtiyaçları tarafından kullanıldığını ileri sürmüştür. Sonuç olarak keşiflerle bilgi elde edilerek merkezi sinir sisteminin, genel uyarılmışlık düzeyi azaltılmakta ve oyun yeniliği ortaya çıkararak merkezi sinir sisteminin genel uyarılmışlığını artırmaktadır. Keşif ve oyun arasındaki ayırım oyunu tanımlamada önemli bir kavramsal farklılıktır. Hutt ve arkadaşları fizyolojik ve davranışsal (karşılıklı) ilişkileri, Berlyne'nin teorisiyle uyum içinde olan, oyun ve keşif için gelişme ve bozulma eğrilerini belirlemişler ve oyun ve keşfin adaptasyonunun daha geniş bir keşif-oyun uygulama zincirinde halka olabileceklerinin kavranmasına neden olmuşlardır. Berlyne oyunu genel uyarılmışlık halinin altındaki istenmeyen bir durumdan kaçış olarak görmekte, Ellis ise oyunu uyarıcı değişikliği yaratmaya yönelik bir hareket olarak adlandırmaktadır.

Berlyne'nin Hullian teorisini kurtarma girişimine karşın 1960'larda yeni yaklaşımlar, insan davranışının, anlaşılmasında, düşüncesinin de önemli olduğuna dair kanıtlar, bilgisayarın ortaya çıkışı, insanların bilişsel bilimi ortaya çıkararak insanın düşünmesini model alan bilgisayarın kullanılmaya başlanması Piaget'in ve Vygotsky'nin çalışmalarına yön vermiştir (Fein ve Rıvkın 1991).

2.1.4. Oyunun evreleri

Çocukların yaşlarına ve gelişim düzeyerine göre farklılıklar gösteren oyun evreleri birçok araştırıcı tarafından incelenmiş ve farklı şekillerde açıklanmıştır.

2.1.4.1. Parten'in sosyal oyun sınıflandırması

Parten'in sosyal oyun sınıflandırılmasında oyun, ilkel sosyal davranışlardan, işbirlikçi sosyal davranışlara doğru bir gelişim göstermektedir. Parten oyunu 5 aşamada ele almıştır.

Tek başına oyun: Başlangıçta çocuklar için mümkün olan tek oyun türüdür. Bu oyun biçiminde çocuklar arkadaşlarıyla birlikte oynama girişiminde bulunmazlar. Çocuk, kendi çevresindeki çocukların oyunlarından etkilenmeden bağımsız olarak tek başına oynar. Diğer kişilerle sosyal iletişimi yoktur. Çevrelerindeki obje ve oyun malzemeleriyle başbaşa kalmayı yeğlerler. Topunu yuvarlar, plastrinden çeşitli şekiller yaratır, küplerden kuleler, köprüler yapar ve bu arada yaptığı işi dikkatlice inceler, sevinir kızar, kendi kendine söylenir. Yanında bir arkadaşı olsa bile onunla ilgilenmez, kendi oyununa devam eder. Bu dönem genellikle üç yaşına kadar sürer (Hall 1986, Dönmez 1992).

Başka bir oyunu izleme: Bu tür oyunda çocuk, sözlü herhangi bir ilişki kurmadan, sadece diğer çocukların oyunlarını izlemektedir (Yavuzer 1992a).

Paralel Oyun: Tek başına oyun evresinden sonra, iki çocuğun yanyana kendi oyuncakları üzerinde yoğunlaşarak, bazen herbirinin yüksek sesle düşünerek yorum yaptığı paralel oyun evresine geçilir. Çocuk yine bağımsız oynar fakat seçtiği aktiviteler onu diğer çocukların yakınına getirir, kullandığı materyaller arkadaşınınkine benzeyebilir fakat çocuklar birbirlerini etkilemezler. Paralel oyunda, çocukların birbirleriyle sosyal iletişimleri çok azdır. Ancak bir oyuncağı istemek, düşüncelerini söylemek gibi az iletişim gerektiren durumlar için birbirleriyle etkileşim içinde olurlar. Çocuğun bir başka çocukla iletişim kurması için ilk adımı atmasına yardımcı olur. Paralel oyun dönemi genellikle iki-dört yaşlar arası olarak belirlense de çocuktan çocuğa ya da oyun tipine göre bu yaş sınırı değişebilir (Hall 1986, Dönmez 1992).

Birlikte oynanan oyun: Çocuk, bu oyun aşamasına geldiğinde çevresine de ilgisi artmıştır. Zaman zaman birbirlerinin fikirlerinden yararlanabilerler, oyuncak alışverişinde bulunabilirler. Çocuk arkadaşlarının oyunlarını değiştirme, destekleme ya da engellemek isteyebilir. Oyun bir amaca göre organize edilmez. Oyunda iki ya da üç çocuk aynı oyun malzemesini kullanır, aynı oyunda yer alır fakat herbiri yine kendi oyununa devam eder, kısacası işbirliği yoktur (Mangır ve Silleli 1987, Dönmez 1992).

Kooperatif oyun: Çocuklar daha az benmerkezci olmaya başladıkları zaman gerçek sosyal ve grup oynu gelişmektedir. Sosyal oyun okulöncesi yılları boyunca

giderek gelişir fakat tek başına oynama kaybolmaz, devam eder. Kooperatif oyun yani işbirliğine dayanan oyunda temel amaç topluca organize olarak belirli bir sonuca varmaktır. Bu amaca ulaşmak için çocuklar örgütlenirler. Çocuklar arasında gerçek bir sosyal iletişim vardır. Ayrıca oyun materyalleri de oyunun amacına uygun olarak paylaşılır. Kooperatif oyunun en belirgin özelliği; çocukların hareketlerinde ve düşüncelerinde tek kişi olmadıklarını kabul etmeleri ve bu gerçeğe bağlı kalarak oyuncaklarını, duygularını, düşüncelerini, rollerini paylaşmalarıdır (Hall et al 1986, Mangır ve Silleli 1987, Dönmez 1992, Yavuzer 1992a).

2.1.4.2. Piaget'e göre oyun sınıflandırılması

Piaget, çocukların oyununu zihinsel gelişime paralel olarak üç aşamada incelenmiştir.

Alıştırmalı Oyun (İşlevsel Oyun-Duyu motor dönem:) 0-2 yaş arasını kapsayan bu dönemde, duyuları ve hareketlerin egemenliği görülmektedir. Çocuğun düşünmesi duyu organlarıyla sınırlı olmaktadır. Bu dönemde, çocuk nesneyi evirir çevirir ve duyular aracılığı ile gerçekler dünyası ile etkileşimde bulunur ve yavaş yavaş-ilkel de olsa-nesne, uzay ve zaman hakkında belirli belirsiz kavramlar geliştirir. Bu kavramlar, henüz çocuğun organları ve çevre ile sıkı sıkıya ilgili ve sınırlıdır. Bu aşamada çocuk bedenini, çevresini ve çevresindeki nesneleri keşfetmekte bedeninin ve nesnelerin fonksiyonunu öğrenmektedir (Binbaşıoğlu 1990).

Piaget'e göre zihin gelişiminin temeli bu zamanda atılmaktadır. Piaget'in işlevsel oyun olarak tanımladığı bu dönemdeki oyun; bedeni, nesneleri ve bunların fonksiyonlarını öğrenerek, tekrarlaması sonucunda oluşmaktadır. Bunun için de çocuk önce bunların işlevlerini araştırmakta ve bu işte uzmanlaşmaktadır. Ses çıkaran bir oyuncağın sesini tekrar duymak için eliyle vurabilir, kendi çıkardığı sesleri tekrarlayarak ses oyunları yapabilir; iki küpü birbirine vurarak ses çıkarabilir (Dönmez 1992).

Sembolik Oyun (Taklit-Simgesel Oyun): Bu dönemde çocuk, kendi düşüncesi içinde hayal ettiği bir obje, olay ya da kişiyi motor ve sözel aktivitelerle sembolik

olarak temsil etmektedir. Bir bloğu telefon olarak kullanabilir, bir çubuğu at yerine koyabilir. 2-12 yaşları arasında görülen sembolik oyun, okulöncesi yıllarında baskın olmaya başlamakta ve çocuklar gerçekle hayali karıştırmamaktadır. Artan bilişsel yetenekleri, kişisel kimliklerini koruyarak rolleri oynamalarına ve roller arasında gidip gelmelerine imkan vermektedir.

Bu dönemin başlangıcında çocuk çevresinde yaşanan olayları rol yaparak ortaya koymakta babasının gazete okumasını, annesinin yemek yapışını, bir kedinin miyavlayarak yiyecek aramasını ya da bir doktorun hastasını muayene edişini taklit edebilmektedir. Daha sonraları oyunun gerçeğe daha uygun olması için çocuk nesnelerin ve olayların ayrıntılarına daha çok dikkat etmekte ve oyunda işbölümüne daha fazla önem verilmektedir. Bu dönemin sonuna doğru sembolik oyunun gerçeklere daha yakın oynanması, oyunun kurallarının ve amaçlarının daha önceden detaylı olarak belirlenmesine sebep olmaktadır (Wolfgang and Phelps 1983, Hall 1986, Dönmez 1992).

Kurallı oyun: Piaget'e göre bu oyun şekli 12 yaşından sonra ortaya çıkmaktadır. Zihin gelişiminin son dönemi olan soyut işlemler döneminde, somut gerçekle bu gerçeğe ilişkin öznel yorumlar birbirinden ayırtedilebilmektedir. Çocuk kendi düşüncelerinin gerçeğin yalnızca bir yorumu olduğunu kavramakla kalmamakta, gerçeğin de gerçekleşme olasılığı olan pek çok durumdan yalnızca biri olduğunun bilincine varmaktadır. Böylece yalnızca gerçek hakkında değil, kendi düşünceleri hakkında da mantık yürütebilir.

Çocuklar büyüdükçe taklit oyunu azalmakta, kurallı oyunlar artmaktadır. Kurallar katı olmamakla birlikte oyunun ortasında değiştirilemez, herhangi bir değişikliğe oyun başlamadan önce karar verilmektedir. Kurallara uymayanlara verilecek cezalar akran kümelerince saptanmakta ve bu dönemde genellikle kesin hatta bazen karmaşık kuralları olan satranç, monopol, briç gibi oyunlar tercih edilmektedir. Değişmez kesin kuralları ve mantığı olan bu oyunlara "yapısal oyunlar" da denilmektedir (Mangır ve Silleli 1987, Onur 1987, Dönmez 1992).

2.1.5. Çocuğun gelişim alanlarına oyunun etkileri

Çocuklar için yaşamı öğrenme aracı olan oyun, çocuğun fiziksel, psiko-motor, duygusal, sosyal, zihinsel ve dil gelişimlerinde etkili olmaktadır.

2.1.5.1. Çocuğun fiziksel (Beden) gelişiminde oyunun etkileri

Büyüme, çocuğun beden yapısındaki niceliksel değişme ve artışları içermektedir. Bedenin boy ve ağırlık yönünden artışı, organların belli bir düzeye gelinceye kadar geçirdikleri biçim, hacim ağırlıkla ilgili değişmeleri kapsamaktadır. Gelişme ise vücut organlarının görevlerini yapabilecek şeklide farklılaşması ve organlar arasında işbirliğinin kurulması şeklinde tanımlanabilir. Gelişme, büyüme, olgunlaşma ve öğrenmenin etkisi altında oluşmaktadır (Ülgen ve Fidan 1991, Fişek ve Yıldırım 1993).

Çocuğun beyni ve bedenini de geliştiren ilk yıllardaki oyun davranışları duyu ve kas sistemlerinin gelişimine ve kontrolüne katkıda bulunmaktadır. Hareketlerin tekrarı ya da ardarda sıralanması, performansı kolaylaştıran ve bu sıralamaları gelecekteki kullanım için elverişli hale getiren sinirsel yolları oluşturma etkisine sahiptir (Moyles 1992, Linder 1994).

Çocuk oyunda bir çok araç ve eşyayı kullanarak, adım adım, bir beceriyi geliştirmekte, sonra daha zor şeyleri yapmaya heveslenerek kendine güveni artmaktadır (Fişek ve Sukan 1983).

Oyun oynama, özellikle koşma, atlama, tırmanma, sürünme gibi fizik gücü gerektiren oyunlar çocuğun vücut sistemlerinin (solunum, dolaşım, sindirim, boşaltım sistemleri) düzenli çalışmasını sağlarken, vücuttaki fazla yağların yakılması, kasların güçlenmesi, iç salgı bezlerinin daha düzenli çalışması gibi özellikle büyümeye ilişkin işlevlerin yerine getirilmesi, vücudun hareketini gerektiren bu oyunlarla sağlanmaktadır. Ayrıca açık havada oynanan oyunlar, çocuğun güneşten ve temiz havadan yararlanmasını sağlamakta, bedensel gelişimini hızlandırmaktadır.

Oyun terleme yoluyla bedendeki zehirli atıkların atılmasını, çocukta biriken enerjinin boşaltılmasını sağlar. Bu enerjinin harcanmaması çocuğun nörotik, içe

dönük ve alıngan bir yapıya sahip olmasına neden olabilmektedir. Oyun yoluyla çocuk dinlenmekte, çocuğa sağlık ve temizlik alışkanlığı kazandırılabilmektedir.

Hareketli oyunlarsa, çocuğun çevresine, yaşadığı dünyayı tanımasına ve keşfetmesine de fırsat sağlamaktadır (Mangır ve Silleli 1987, Seyrek ve Sun 1991, Dönmez 1992).

2.1.5.2. Çocuğun psiko-motor gelişiminde oyunun etkileri

Psiko-motor gelişim, fiziksel büyüme ve gelişme ile birlikte beyin omurilik gelişimi sonucu organizmanın isteme bağlı olarak hareketlilik kazanmasıdır.

Bebeğin doğumöncesinden başlayan haraketliliği doğumdan sonra daha da artmaktadır. Sinir sistemi ve kasların olgunlaşmasıyla başını üçüncü ayda dik tutabilen çocuğun hareketliliği artmaktadır. Çocuk beşinci ayda yattığı yerde dönerken, altıncı ayda oturur. Giderek ayakta durma, sıralama, yürüme ve koşma gibi büyük kasların motor gelişimi ile ilgili becerileri kazanır. Küçük kasların motor gelişimindeki olgunlaşma ile de önceleri elini kaba bir şekilde rastgele kullanan çocuk, ilk yıldaki hızlı gelişimle parmakları ile tutma, koparma işlemlerini yapabilir. Zamanla makas kullanmadan, düğme iliklemeye, kalemle çizmeye kadar tüm becerileri gelişmektedir (Dönmez 1992).

Oyun aktivitelerinde motor tepkilerin denenmesi süratli, akıcı ve doğru motor becerilere yol açmaktadır. Oyun süresince çocuk, kendi bedeninin dünya üzerinde uygulayabildiği etkisini ve kontrolünü öğrenmektedir. İnce motor beceriler ve el-göz koordinasyonu küçük objelerle oynanması yoluyla gelişirken, kaba motor oyununda çocuk daha büyük ve hareketli objeler üzerinde beceri edinebilmektedir. Böylece çocuğun kendi beden imajı ve yeteneklerine ilişkin olumlu özgüvenini artırmaktadır. Ayrıca oyun yoluyla çocuk organlar arasında eşgüdüm ve denge sağlayarak, devinimlerinde esneklik ve çeviklik kazanabilir (Seyrek ve Sun 1991, Linder 1994).

2.1.5.3. Çocuğun duygusal gelişiminde oyunun etkileri

Çocuk duygusal açıdan güvenli bir çevrede hayal etmenin tadını keşfettikçe, duygular özgürce ifade edilmektedir. Temsili oyunda olduğu gibi çocuk çoğunlukla iç süreçler, istekler, sorunlar ve kaygılar tarafından motive edilmektedir. Korkuların ve kaygıların dramatize edilmesi çocukların kendilerini anlamalarını sağlamakta ve onlara kendi yaşamlarındaki engeller ve ikilemler üzerinde kontrol kaynağı vermektedir. Bununla birlikte, çocuk oyun oynarken diğerleriyle sürekli etkileşimden zevk almayı, kontrol edilmesi gereken saldırganlığı ve uyulması gereken değişik kuralları öğrenmektedir. Oyun aracılığı ile çocuklar bir ya da birkaç karakter rolünü alarak ya da ebeveyn, doktor, öğretmen rolünü varsayarak duygusal duyarlılıklarını geliştirebilirler (Singer and Singer 1992, Linder 1994, Boyer 1998).

Mutluluk, sevinç, acı, acıma, korku, kaygı, dostluk, düşmanlık, kin, nefret, sevgi, sevme, sevilme, güven duyma, bağımlılık, bağımsızlık, ayrılık, ölüm gibi pek çok duygusal tepkiyi çocuk oyun yoluyla öğrenmektedir. Yaşamında gözlediği anne ile çocuk, baba ile çocuk, öğretmen ile çocuk, anne ile baba gibi toplum içinde birden fazla rol üstlenen bireylerin birbirleri arasındaki duygusal ilişkileri ve tepkileri oyunda yaşayabilmekte bir annenin çocuğuyla duygusal ilişkisini kendi ailesinde gözlemlediği gibi ya da olmasını dilediği gibi ortaya koyabilmektedir. Oyunla çocuk sorunlarından uzaklaşabilir, duygusal sorunlarını ortaya koyabilir. Çevresindeki büyüklerin sürekli ilgisini beklemekten kurtulabilir (benmerkezcilikten ayrılır.). Güzel duyu (estetik) beğenisi gelişebilir (Seyrek ve Sun 1991, Dönmez 1992).

2.1.5.4. Çocuğun sosyal gelişiminde oyunun etkileri

Birey yaşamı boyunca başkaları ile birlikte bulunmakta ve onlarla ilişkilere girmektedir. Bireyin aile, toplum, okul, iş yerinde başkalarıyla iyi ilişkiler kurmasında, toplumsal kurallara uymasında, arkadaşları ve çevresiyle iyi ilişkilerde bulunmasında, görevlerini yapmasında, toplum ve çevre tarafından kabul edilmesinde sosyal gelişimin etkisi büyüktür. İnsan biyo-kültürel ve sosyal bir varlık

olduğundan kültürel koşullar içinde sosyal ilişkiler, hem toplumun hem kültürün hem de bireyin yapısını etkilemektedir. Bireyin tüm yaşamı çevresine uyum sağlama çabası içinde geçer. Bu uyum çabası doğumdan başlayarak gelişim göstermektedir (Mangır ve Çağatay 1987).

Aile ise, büyüyen çocuk için çevre ve topluma doğru uzanan bir köprü görevini yapmaktadır. Bu nedenle aile önemli bir sosyal deneme alanı olmaktadır. Aile içindeki yaşantı da, diğer kişilerle olan çeşitli ve karşılıklı ilişkilerle belirlenmektedir. Böylece çocuk, erken çağlarda farklı alışkanlıkları, yetenekleri, düşünceleri olan çeşitli yaşlarda ve değişik cinsiyetteki kişilerle birlikte yaşamaya alışmaktadır (Wechselberg and Puyn 1993).

Çocuklar değişik rolleri denedikçe ve ortaya çıkan kaçınılmaz çatışmalarla yüz yüze geldikçe, benmerkezcilikleri azalmakta ve çevresindeki insanları anlama yetenekleri artmaktadır. Çocuklar eylemlerinin etkilerini kavramaya ve onları oyun nesnesinden çok, bir birey olarak görmeye başlamaktadırlar. İnsanları ayırdetmeye başladıkça belirli bağlılıklar geliştirmekte ve oldukça süreklilik arzeden arkadaşlıklar kurmaktadırlar. Smith'e göre itip-kakma oyununun temel fonksiyonlarından biri arkadaşlıklar kurulması ve bu ilişkilerin korunmasıdır (Hall et al 1986).

Okulda oyun önemlidir. Okuldaki oyun, evde bulunması mümkün olmayan deneyimler sunar. Çocuklar bireysel olarak gelişmelerine rağmen, oyunda nasıl grubun bir parası olunacağını öğrenmektedirler. Çocuklar diğerleri arasındaki yerlerini bulmaya çalıştıkça etkileşimler oluştuğundan, kişisel ve sosyal gelişimleri çoğu kez eşzamanlı olarak meydana gelmektedir. Diğer çocuklarla oynamaları, onlara kardeşleri, kuzenleri ve komşularıyla oynamalarından daha fazla değişik insanlarla geçinmeyi öğrenme fırsatı vermektedir (Thompson et al. 1997).

Çocuklar oyun yoluyla sözel (teşekkür etme, günaydın, iyi geceler gibi) ve sözel olmayan (sırasını bekleme, konuşanı dinleme vb.) sosyal kuralları öğrenmektedirler (Dönmez 1992).

Çocuğun özdeşleşmeye olan büyük eğilimi onu şoför, bakkal, pazarcı vb. gibi rolleri oynamaya yöneltmektedir. Böylece birçok çocuk otobüs şoförünün, aşçının,

sütçünün ya da postacının ne anlama geldiğini oyun sayesinde öğrenmektedir (Gürün 1984, Hurst 1991).

Oyunlar, çocuğun toplum içindeki ödevini, rolünü nasıl ve ne şeklide hareket edebileceğini öğretmektedir. Başkalarına her zaman yardımda bulunma alışkanlığını kazandırır. Büyüklere karşı saygı, küçüklere sevgi ve yardım hislerinin doğmasına ve kökleşmesine yardımcı olur. Çocuk, arkadaşlarıyla işbirliği yapmasını, kollektif çalışmanın olumlu yollarını bu oyunlarda yaşayarak öğrenir (Sel ve Coşkuner 1989).

Çocuk oyun yoluyla arkadaşlık kurma, saygılı davranma gibi kuralları öğrenerek toplumsallaşmaktadır. Toplumsal ortamdaki cinsel rolünü kavrayabilir. Başkalarının hak ve özgürlüklerine saygı göstermeyi, önder ya da üye olmayı, kazanıp yitirmeyi öğrenebilir (Seyrek ve Sun 1991, Dönmez 1992).

2.1.5.5. Çocuğun zihinsel gelişiminde oyunun etkileri

Oyun, çocuğun psiko-motor, sosyal ve duygusal gelişimini etkilediği gibi aynı zamanda zihinsel gelişimini de etkilemektedir. Çünkü oyun çocuğun dünyayı ve çevresini keşfetmesini, gerekli bilgileri edinmesine, merak duygusunu tatmin etmesine olanaklar sağlamaktadır. Oyun yoluyla çocuk mantık yürütmeyi, seçim yapmayı, sebep-sonuç ilişkileri kurmayı, dikkatini toplamayı, kendini bir amaca yöneltmeyi öğrenebilir. Çocuk bu yolla büyüklük, şekil, renk, boyut, ağırlık, hacim, sayma, tartma, zaman, mekan, uzaklık, uzay ile ilgili kavramları kazanabilmektedir. Erime, kuruma, buharlaşma, soğuma gibi doğa olaylarını öğrenmekte bu da eşleştirme, sıralama, sınıflama, analiz, sentez, değerlendirme, problem çözme gibi zihinsel süreçlerin işleyişini hızlandırabilmektedir. Nesneleri araç-gereçleri tanımayı, adlarını öğrenmeyi, işlevlerini kavramayı, onları kullanmayı oyun yoluyla öğrenebilmektedir (Fişek ve Sükan 1983, Seyrek ve Sun 1991, Dönmez 1992).

Yapılan araştırmalar çocukların oyunları ve zihinsel gelişimleri arasında birbirine paralel bir ilişkinin bulunduğunu göstermiştir (Schickedanz et al. 1982).

Oyun ile ilgili ana kuramların incelenmesi oyunun problem çözme becerilerini geliştirme yolları ile ilgili üç ortak temayı ortaya çıkarmıştır. Bir inceleme olarak oyun, oyundaki deney ve esneklik, oyun aracılığı ile somuttan soyut

düşünceye geçiştir. Oyun, problem çözme için optimal bir alan sağlamaktadır. Çocuk zorlandıkça fiziksel ve zihinsel deneme-yanılma yoluyla çözümler üretebilir. Sayısız materyal ile oynanan oyun ilgili ve ilgisiz bilgileri ayırdetme yeteneğini geliştirmektedir. Çocuk oyunda, yetişkin övgüsünden ve onayından bağımsız olarak bir işi tamamlamaktan ve oyun materyalleri ile ortaya çıkan bir problemi çözmekten zevk alma kapasitesini geliştirmektedir. Oyun aktivitesi aynı zamanda çocuğun deneyimini zenginleştirir ve sonraki problemi çözmek için elverişli yanıtların sayısını arttırmaktadır. Problem çözme becerileri geliştikçe, çocuk objeler, kelimeler ve fikirler arasında ilişkiler kurarak bunları daha önce karşılaşmadığı durumlara genelleyebilir.

Araştırmacılar oyunun yaratıcı düşünmeyi geliştirdiğini öne sürmektedir. Eğitimciler oyunun özellikle yaratıcı oyunun sorunları çözmede, yaratıcılığı geliştirmede önemli bir role sahip olduğuna inanmaktadırlar. Oyun sayesinde çocuklar becerilerini geliştirebilir ve çevrelerindeki dünyayı anlayabilerler. Ünlü psikanalist Schachtel, büyük kitabı Metamorfozda "Saklan ve dön" oyununu nesnelerin ve insanların yapısını keşfetmeye yönelik bir keşif olarak tanımlamıştır. Oyun, nesneyi düşünceye yerleştirme, yani bir görüntü, bir bilişsel harita ya da bir planı fiziksel yokluğunda geliştirme kapasitesidir. 1933'te Susan Isaacs "bir eğitim olarak oyunu" yazarken oyunun manipülatif becerileri, keşfetme ve nedenselleştirme becerilerini geliştirmedeki önemini vurgulamıştır. Bruner ve Sutton-Smith, oyunun çocuğun öğrenim sürecinde taşıdığı rol üstünde durmuşlardır. Vygotsky çocukların oyununda, nesnelerin rolü üzerinde durmuştur. Vygotsky nesneleri çocukların dış dünyayı öğrenmelerinde merkezi bir konuma koymaktadır. Çocuk nesneler ve oyun sayesinde öğrenmektedir. Pellegrini başarının oyunun ileri düzeyleri ile ilişkili olduğunu saptamıştır. Sembolik oyunun ardışık bellek performanısını ve sayıları tanımayı artırdığı görülmektedir. Taklit oyunu geliştikçe, çocuğun objeleri ve durumları, varsayımsal mantık yürütmeye, soyut sembolleri ve mantıksal dönüşümleri kavramaya katkıda bulunmaktadır. Oyun ilkokuldan ortaokula geçiş için gerekli olan, çağrışım yeteneğine, mantıksal belleğe ve soyut düşünmenin içsel zihinsel süreçlerine öncülük etmektedir. Oyun keşfetme yoluyla öğrenmeyi de

içermektedir (Pepler and Rubin 1982, Hurst 1991, Singer and Singer 1992, Moyles 1992, Linder 1994, Moyles 1995).

2.1.5.6. Çocuğun dil gelişiminde oyunun etkileri

Dil gelişiminde oyunun önemli bir etkiye sahip olduğu bilinmektedir. Çocuk okulöncesi dönemde dilin değişik nüanslarıyla özgürce deney yaparak oyun oynamaktadır. Çocuk sembolik oyunda objeleri, eylemleri ve duyguları temsil etmeyi öğrendikçe, dil aracılığıyla deney yaparak bilişsel problemlerin üstesinden gelmekte ve oyun aracılığı ile dilin fonolojik, sözdizimine ait ve anlamsal kurallarına hakim olabilmektedir. Sosyal oyunda, çocuk sesleri, tonlamaları, doğaçlamayı kafiyeleri ve sözcükleri kullanma; konuşma ve söylev vermeyi deneme imkanı bulabilir. Smilansky sosyo-dramatik oyun eğitiminin; konuşulan sözcüklerin sayısının artmasına, daha uzun cümleler kurulmasına, oyunla ilişkili konuşmaya, daha zengin bir sözcük hazinesine yol açtığını saptamıştır. Çocuk oyunda, etkileşim sırasında ortaya çıkan toplumsal kurallara uymayan (alışılmış olmayan) dil örüntülerinin etkilerinin de farkına varmaya başlamakta ve böylece sosyal geleneklere göre dili geliştirmekte ve kullanılabilmektedir. Oyun, çocukların kendilerinin ya da oyun arkadaşlarının sözcüklerini duyarak pratik yapmalarına olanaklar sağlamakta ve onların sözcük hazinelerini geliştirmektedir (Pepler and Rubin 1982, Linder 1994, Boyer 1998).

2.1.6. Çocuğun oyununu etkileyen faktörler

Oyunu etkileyen etmenler kültür, yaş, cinsiyet, sosyo-ekonomik düzey, iklim gelişim düzeyi ve televizyon şeklinde gruplandırılmaktadır.

Kültür: Belirli bir kültürdeki çocuklar, çoğu oyunu bir önceki kuşaktan taklit yoluyla öğrenmektedirler. Oyunda kültür faktörü egemendir. Örneğin, Amerikan ve Japon çocukları üzerinde yapılan bir araştırma, Amerikalı çocuklarda grup oyunlarının daha çok sevildiğini ortaya koymuştur. Yine Amerikalı çocuklar sadece küçük yaşlarda dramatik oyunlardan hoşlanırken, Japon çocuklarının bu tür

oyunlardan daha uzun süre hoşlandıkları saptanmıştır (Mangır ve Silleli 1987, Yavuzer 1992a).

Yaş: Her yaşın belli başlı oyunlarla karakterize edildiği bilinmektedir. Bebekler ayaklarıyla vurmaktan, el ve kollarını sallamaktan büyük bir zevk duyarlar. Sular sıçratmaktan, kağıtları buruşturmaktan veya yırtmaktan hoşlanırlar. Yürümeye başladıkları zamanlar ise onların yaşamlarının her anı oyunla doludur. Anaokul çocuklarında oyun hakimdir. Çocuk büyüdükçe oyunlarında sosyalleşme gittikçe artmaktadır. Bu sıralarda o daha değişik ve çeşitli faaliyetlere kendisini verebilmektedir. Olgunluğa ulaştıkça oyunlarında seçime ve bireysel özelliklerine önem vermeye başlar. Hem sayı hem de çeşit bakımından oyunları azalmaktadır. Çünkü çocuk bir çok deneyim sonunda ilgi duyduğu ve daha iyi becerebildiği oyunlarda daha çok zaman harcamaktadır. Dikkat süresi uzadıkça belirli bir oyunda daha uzun süre kalır. Ayrıca, çocuğun yaşı büyüdükçe oyunları resmileşmekte daha kuralcı ve planlı olmakta, beden durgunlaşmaya paralel olarak daha sakin ve zihinsel beceri gerektiren oyunlara yönelmektedir (Mangır ve Silleli 1987, Ömeroğlu 1992).

Cinsiyet: İlk çocukluk dönemlerinde kız ve erkek çocuklar hemen hemen aynı çeşit oyunlardan zevk almaktadırlar. Ancak erkekler daha faal oyunlar seçerken, kızlar daha pasif olanlardan hoşlanmaktadırlar. Cinsiyet farklılıklarının belirmeye başlamasıyla kızlar erkeklerle, erkekler kızlarla oynamayı bırakıp aynı cinsten olan akranlarıyla oynamaya başlamaktadır. Evcilik oyunları oynamak, bebeklerle meşgul olmak kızlar tarafından tercih edilirken, top ve yapı-inşa oyunları erkek çocukları tarafından tercih edilmektedir (Mangır ve Silleli 1987).

İstanbul çocukları üzerinde gerçekleştirilen bir araştırmaya göre kızların daha çok ip atlamak, istop, yakantop, saklanbaç, seksek, ebecilik gibi oyunları tercih ettileri, erkeklerin ise futbol, koşmaca, saklanbaç, misket gibi oyunları tercih ettikleri bulunmuştur (Yavuzer 1992a).

Yapılan araştırmalarda kızların fantazi oyununda (gerçek veya taklit objeler) çoğunlukla soyut temaları kullandıkları görülmüştür. Aynı zamanda erkek çocuklarının serüven hikayeleri ile meşgul olduklarını ve kahraman rollerini tercih ettikleri, kız çocuklarının ise eve/aileye ait aktivitelere ilgi duydukları ve aile üyelerinin rollerini tercih ettikleri de bulunmuştur (Fein and Rıvkin 1991).

Sosyo-ekonomik düzey: Çocukların oyunlarının gelişimi sosyo-ekonomik düzey koşullarından etkilenmektedir. Oyun iyi organize edilmiş zengin uyarıcılı çevresel koşullarda normal gelişimini gösterebilir. Aksi takdirde, çocuğun gelişimine dolayısıyla da oyunun gelişimine engel olabilir (Mangır ve Silleli 1987).

İklim: Oyun türünün seçiminde mevsim ve iklim koşullarının da etkisi büyüktür. Hareketli oyun ve sporu içeren oyun türleri serin mevsimlerde, daha az enerjiyi gerektiren spor ve oyun türleri ise sıcak mevsimlerde daha çok sevildiği yapılan çalışmalarda belirlenmiştir (Yavuzer 1992a).

Gelişim düzeyi: Özürlü çocuklar da normal yaşıtları gibi oyun oynayabilirler. Bu çocuklar için de aynı gelişimsel oyun aşamaları geçerlidir, ancak özürlü çocuk için oyunun gelişiminin sponton ve hızlı gelişen bir olay olduğu düşünülmemelidir. Dil, zihin, sosyal ve motor gelişim düzeylerinin, yaşlarına uygun özellikte olmaması, özürlü çocuğun oyun davranışlarına sınırlalık getirmektedir (Mangır ve Silleli 1987, Linder 1994).

Televizyon: Televizyon, bireylerin kendilerini tanıyabilmelerine, kişiliklerini geliştirebilmelerine ortam hazırlayan, zaman zaman onlara düşünme ve eleştirme fırsatı veren önemli bir aygıttır. Önde gelen işlevleri arasında eğlendirici ve öğretici nitelikler sayılabilir.

TV görsel ve işitsel duyulara yönelik etkili bir kitle iletişim aracı olması nedeniyle olumlu hizmetlerinin yanısıra, iyi değerlendirilmediği takdirde olumsuz sonuçlara da neden olmaktadır. TV olumlu bir uyarım kaynağı olmasının yanında, aile içi ve dışı toplumsal etkileşimi en alt düzeye indirgediğinden, çocuğun sosyal gelişimine olumsuz etkisi vardır.

İlk çocukluk dönemlerinden itibaren çocuklar, kendilerine model olarak seçtikleri TV'deki dizi kahramanlarının özelliklerini, günlük yaşamlarına ve oyunlarına yansıtmaya başlarlar. Film kahramanlarının slagonlarını oyunlarına yansıtırlar. Film kahramanları, çeşitli davranışlarıyla çocuktaki saldırganlık dürtülerini harekete geçirebilmekte ve onu saldırgan yapabilmektedir. Çünkü, çocukta dürtülerini frenleme yeteneği çok zayıftır. Ancak çocuğun etkilenmesinde kişilik özellikleriyle yakın çevre faktörlerinin rolü büyük olmaktadır (Yavuzer 1992a).

2.1.7. Oyun türleri

2.1.7.1. Taklit oyunları

Üç-yedi yaşlarındaki çocuklar, beğendikleri hareketleri oyun biçimine sokarak bunları taklit etmekten çok hoşlanmaktadırlar. Çocuk, sokaktan geçen bir simitçinin sesini duyduğu zaman odanın içinde (simit, simit....) diye bağırmaya başlamaktadır. Dışarıda bastonuna dayanarak giden bir ihtiyarı görünce haraketlerini ona benzetmekte, aynı yürüyüşü tekrarlamaya çalışmaktadır (Sel 1985). Taklit oyunlarında çocuk çevresindeki yetişkinleri gözlemlemekte, farklı meslek sahiplerini, anne ve babasını taklit etmekte böylelikle yetişkin dünyasını ve meslekler dünyasını tanımaya başlamaktadır (Razon 1985).

2.1.7.2. Yaratıcı oyunlar

Yaratıcı oyunlarda çocuk, kil, kum, hamur, çamur gibi malzemeleri kullanırken, inşa oyunları oynarken hayal gücünü geliştirmekte, yaratıcılık gücünü harekete geçirmektedir. Maddeye şekil vermeyi farklı maddeler yapmayı öğrenmektedir (Razon 1985). Kum alanları, çocukların el becerilerini, inşaat ve keşfetme yetenekleri için elverişli bir ortam hazırlamaktadır. Çocukların bu alanda boşaltma, kazma ve su ile karıştırma deneylerini yapmalarını sağlamaktadır. Bu durum, işbirliğini, haberleşmeyi ve dramatik oyunun gelişimini etkilediği kadar bilişsel gelişimi de etkilemekte ve teşvik etmektedir (Dinwiddie 1993). Çocuklar iyi donatılmış bir su masasında oynadıkları zaman ölçüm ve hacim hakkında daha çok şey öğrenmektedirler. Bu sayede çocuklar karşılaştırma yapmakta, neden ve sonucu ayırt etmekte ve problem çözmektedirler. Ayrıca motor becerilerini ve göz-el koordinasyonunu arttırmaktadırlar. Çocuklar grup halinde su masasında çalıştıklarında sosyal becerilerini de geliştirmektedirler (Planje 1997).

Kum ve su ile oynama çocukların yalnızca güzel duygularını ve meraklarını gidermekle kalmaz aynı zamanda fen ve matematiğin başlangıcı için temel

oluşturarak, dil ve toplumsallaşmanın gelişmesine katkıda bulunmaktadırlar (Hill 1993).

2.1.7.3. Macera oyunları

Macera oyunları ile çocuk, bedensel gücünü kullanarak engelleri aşmayı öğrenmektedir. Atlama, zıplama, tırmanma, saklanma gibi etkinliklerle kendi için yeni olan her şeyi denemekte, kendi fizik gücünü de geliştirmektedir (Razon 1985).

2.1.7.4. Açık hava oyunları

Açıkhava oyunları, bahçe, kır, sokak, arsa, ormanlık gibi açık yerlerde oynanan oyunlara denmektedir. Çocuğun bedensel gelişimini sağlayan etkinlikler arasında yer almaktadır. Çocuk, kazma, kürek gibi araçlarla kum, çamur ve toprakla oynayarak doğayı tanımayı öğrenmektedir (Razon 1985, Seyrek ve Sun 1991).

2.1.7.5. Yıkıcı-yapıcı oyunlar

Yıkıcı-yapıcı oyunlar, yaratıcı oyunlardan farklı olarak, çocuğun merakını gidermeye yönelik oyunlardır. Çocuk elindeki bütünü parçalarına ayırarak merakını gidermeye çalışmaktadır. Bütün parça ilişkilerini öğrenirken, analiz sentez becerilerini de kazanmaktadır (Razon 1985).

2.1.7.6. Düşgücü oyunları

Çocuğun bir nesneyi başka bir nesne gibi, bir olguyu başka bir olgu gibi düşünerek kurduğu oyunlara hayali oyunlar (düş gücü oyunları) denmektedir. Okulöncesi dönemde çocukların en çok severek oynadıkları oyunlar, düşgücü oyunlarıdır. Çocuk iki-üç yaşlarında kendi başına oynadığı bu tür oyunları, yaşı büyüdükçe arkadaş kümeleri içinde oynamaya başlamaktadır. Çocuk bir şopayı "at" olarak, bir kutuyu "tencere" olarak, bir havluyu "battaniye" olarak kullanabilir. Kimi

oyunlarda baba rolü oynar, anne olur, bebek olup bakılmak ister. Doktor olur hastalarına bakar, öğretmen olup, öğrencilerine ders anlatabilir (Seyrek ve Sun 1991).

Çocuk bu tür oyunlarda kendini bir başkasının yerine koyarak gizil duygu ve düşüncelerini açığa vurmaktadır. Gerçek hayatta yapamadığını, oyun sırasında gerçekleştirerek, üzüntü, kırgınlık, aşağılık duygusu gibi olumsuz duygulardan kurtulmayı öğrenebilmektedir (Razon 1985).

2.1.8. Çocuklarda yaşa göre oyunun gelişimi

Oyun biçimlerinin insan gelişimine bağlı olarak farklılaştığı görülmektedir. Aylık bebeğin oyun faaliyeti, çevresindeki insanlara bakmak ve yakınındaki objeleri yakalamak üzere hareketler yapmaktan ibarettir. Daha sonra, çocuğun eli ve kolundaki kontrol giderek artar. Çevresindeki objeleri yakalayabilir, inceleyebilir. Oyunları keşif niteliğindedir. Bebek, dokunma, duyma, emme gibi duyularını kullandığı eylemlerden hoşlanmaktadır. Hiç bir amacı olmaksızın elleriyle oynar, hareket eden nesneleri takip eder, ses çıkartır, çıkartılan sesleri dinler, ellerini ağzına sokar, bütün bu deneyimler çocuğun oyunlarını oluşturur (Mangır ve Silleli 1987, Yavuzer 1992a).

Stern, üç aylık bebeklerin, hemen hemen hepsinin sadece kendi uzuvlarıyla oynadıkarını, objelerle oynamaya daha sonraki haftalarda başladıklarını saptamıştır. Norsworthy ve Whitley de bebeğin kendiliğinden meydana gelen kımıldanmalarına önce büyük kasların hareket etmesinin etki ettiğini ve küçük kasların aktiviteye daha sonra katıldığını bulmuşlardır (Mangır ve Silleli 1987).

Onsekiz aylık olduğu dönemde bebeğin oyunu genellikle taklite dayanan aktivitelerdir ve bu dönemde bebek yakın çevresine dikkat eder. Waddle, bebeklik dönemi oyununun egoist, benlikçi ve bireysel olduğunu vurgulamıştır. İki yaş çocuğu yaşıt grubu içine giremez, oyuncaklarını paylaşmaz, tek başına oynar ya da çevresinde oyun oynayanları gözlemler. Bunun nedeni kas, denge, dil ve bilişsel gelişim yönünden çocuğun henüz yeterli olgunlukta olmamasıdır (Mangır ve Silleli 1987, Seyrek ve Sun 1991, Ömeroğlu 1992, Sukan 1993). İki yaşından itibaren

çocukların, çevrelerini saran kültürü yansıtan ve günlük yaşamlarını canlandıran dramatik oyunlarda, başlangıçta kişileştirme (bebeklerle konuşma), objeleri kullanma (boş bardaktan su içme) veya evcilik gibi tabloları çizdikleri dikkati çekmektedir. Zamanla konular birey ya da hayvanları taklit biçiminde farklılaşmaktadır (doktorculuk, polisçilik, bakkalcılık gibi). Çocuk yaşıtlarıyla oynadığı dramatik oyunlarda kendini değişik kişilerin yerine koymaktadır. Baba, öğretmen gibi rolleri oynarken çocuk kendi kişiliğini daha iyi tanır ve kendini başkalarından ayıran özelliklerin bilincine varabilir.

Blatz ve Bott çocuğun iki yaşındayken yalnız oyun oynadığını üç yaşından sonra ise büyük çocuklarla oynamaya başladığını takım oyununun ilkelerini kazandığını vurgulamaktadır. Çocuk okulöncesi (3-6 yaş) döneminin ilk yıllarında tek başına oyundan, daha sosyalize olan paralel oyuna geçmektedir. Daha sonraki yıllarda ise en önemli olay oyunda sosyal katılımın genişlemesi olup çocuk artık oyunda arkadaş aramaya ve onlarla sembolik düzeyde oynamaya başlamaktadır. Erikson'a göre, bu gelişme dünyayı diğer bireylerle paylaşmanın başlangıcıdır. Materyal artık başkalarıyla paylaşılabilmektedir. Büyüme ve hareketliliğin artmasıyla birlikte, dil gelişiminde ilerleme görülmektedir (Mangır ve Silleli 1987, Yavuzer 1992a).

Üç yaşında çocuğun büyük kasları oldukça gelişmiştir. Takla atmayı, yüksek yerlere çıkıp inmeyi, tırmanma merdivenine tutunarak sallanmayı, bisiklete binmeyi, denge tahtasında yürümeyi,top tekmelemeyi kolaylıkla becerebilir. Yeni oyunlar yaratabilir ve uygulayabilir. Gösterisel (temsili) oyunlarda çeşitli giysi ve araçlarla bir çok tiplere girebilir. Bu yaşlarda düşgücü oyunları önem kazanmakta, başka çocuklarla arkadaşlıklar kurulmakta ve çocuk ikili üçlü kümeler halinde oyun oynamaya başlamaktadır (Seyrek ve Sun 1991, Sukan 1993).

Dört yaşında çocuk, kıvrak zekasının yanında ellerini kullanmada da çok beceriklidir. Anlaşılabilir resimler yapar, yapılar kurar, kendi yaptığı şeylere hayranlık duyar. Müzikten, şarkı söylemekten, müziğe uyarak dans etmekten çok hoşlanır. Bu yaşta kitaplara özel bir düşkünlük başlar. Aynı zamanda büyük kas gelişiminin devamı nedeniyle, koşma, atlama, tırmanma, çekme, sarkılma ve kazma devinimlerine tüm bedeni ile katılır. Birlikte oyunlar çoğalmaya başlar. Kümede

oyun sayısı beşe kadar çıkabilir. Çocuklar oyun süresi bittiğinde oyunlarından kopamazlar. Oyunlar genellikle uzun sürer. Kimi kez aynı oyunu ertesi günlerde de oynayabilirler. Kıyaslamalı, yarışmalı oyunlara ilgi başlar. Palmer, üç ve dördüncü yaşlarda çocukların yaya kaldırımının kenarında yürümek, yürürken sıçramak gibi oyunlardan hoşlandığını belirtmiştir (Mangır ve Silleli 1987, Seyrek ve Sun 1991, Sukan 1993).).

Beş altı yaşları arasında çocuklar, çoğunlukla grup oyunlarına ilgi duymaktadır. Yavaş yavaş çevresini tanımaya başlayan çocuk komşu ve mahallesindeki yaşıtları ile arkadaşlık kurar. Oynadıkları oyun kurallarına saygılı olmayı burada öğrenir. Eşli eğlenceli oyunlar yine bu yaştaki çocukların yakından ilgi duydukları bir uğraştır. Oyuncak olarak masa oyunlarına, yapı oyuncaklarına düşkündür. Kesme yapıştırma, çizimler yapma, resim boyama, parçalı bilmeceleri birleştirmekten hoşlanırlar. Tüm bunların arasında kızlar halen evcilik oynarken; erkek çocuklar köprüler, yollar yapar; kızılderili, kovboyculuk, hırsız-polis oyunlarına ilgi gösterir (Ömeroğlu 1992).

Çocuğun ilkokula başlamasıyla oyun ve oyuncak ihtiyacının sona erdiği sanılmaktadır. Oysa ki, ilkokul döneminde çocuğun hayal gücü ve yaratıcılığı ön plana çıkmaktadır. Sürekli olarak hayal ve taklit oyunları oynamakta bir doktor, bir hemşire olup hastasına bakıp, bir hayvanı taklit ederek, bir robot, bir uzay adamı olmaktadır. Bu dönemde çocuk, anne, baba, öğretmen ya da yaşıtları ile kendini özdeşleştirir, onların rolünü oynar. Kız ve erkek çocuklarının oyunları arasında çok belirgin farklar ve oyun tercihleri olmakla birlikte taklidi oyun, her iki cins tarafından çok sevilmektedir. Grup oyunlarının sayısı artmıştır ve çok sık rastlanan çete oyunları çocuğa cesaret ve liderlik yeteneği gösterme olanağı vermektedir. Çeşitli güç gösterileri ve denge hareketlerini, acıya dayanıklılığı kapsayan çeşitli oyunların tehlikeli olmakla birlikte psikolojik yönden çok üzerinde olumlu etkileri bulunmaktadır (Dönmez 1992).

On-oniki yaşlar arasında Piaget'nin "hayalci tümdengelim" olarak nitelediği dönemde, çocuk belirli bir oyun alanında oynanan süreçsel oyunları keşfeder. Dikiş dikme, testere ile tahta kesme, çeşitli aletler ve oyuncaklar yapma gibi el becerileri gerektiren oyunlar bu dönemde ön plana geçmektedir. Çocuk sporla daha yakından

ilgilenmeye başlar. Oyunlarda şekilleştirme, mantık ve kurallar önemlidir. Egonun gelişimi ile birlikte gerçekler önem kazanmakta, çocuğun hayal gücü azalmaktadır. Çocuk, konuşmanın çok az kullanıldığı, katı ve karmaşık kuralları olan, uzun süreli dikkat gerektiren satranç, monopal gibi oyunlardan hoşlanmaya başlar. Bu dönemin sonu çocukluk çağının da sonu sayılabilir. Bu noktada gençlere yeni uğraşı alanları sağlamak, onları çeşitli spor, sanat ve el becerileri gerektiren etkinliklere yönlendirmek ve bu tür uğraşların temelini erken çocukluk ve ilkokul çağlarında atmak yetişkinlere düşen en önemli görevlerdir (Dönmez 1992).

2.2. Oyuncak

Oyunun, çocuğun gelişimi üzerindeki etkileri ne kadar önemliyse, aynı durum, oyun materyalleri (oyuncaklar) için de geçerlidir.

2.2.1. Oyuncağın tanımı ve önemi

Çocuğun yaşamı tümüyle oyun olduğuna göre, çevresindeki herşey onun oyuncağıdır. Oyuncağı olsun olmasın çocuk muhakkak oynayacağı birşeyler bulabilir ve yaratabilir. Çeşitli materyallerle yaratıcı bir şeklide çalışmak, çocukların ilgilerini, kabiliyetlerini ortaya çıkarmakta ve gelişmelerini sağlamaktadır. Çocuklara verilen oyun materyalleri ne kadar çeşitli olursa, onların kazanacakları yaşantılar o kadar zengin, kişisel fikir ve duygularını ifade etme kabiliyetleri o derece gelişmiş olabilir (Fişek ve Sukan 1983, Oğuzkan ve Sapmaz 1988).

Oyuncaklar, çocuğun doğal yeteneklerini kolaylaştıran, böylelikle de büyük bir eğitimsel işlevi yerine getiren oyun malzemeleridir. Gelişim basamakları boyunca, çocuğun hareketlerine düzen getiren, zihinsel, bedensel ve psiko-sosyal gelişimlerine yardımcı olan, hayal gücünü ve yaratıcı yeteneklerini geliştiren tüm oyun malzemesi, oyuncak olarak da tanımlanabilir. Su, kil, kum gibi doğal oyun malzemesi ile boş kibrit kutusu, makarna gibi artık ürünler de oyuncak kapsamına girmektedirler. Yine oyuncaklara, bireyin toplum ve çevreyle olan ilişkilerini düzenleyen bir araçlar sistemi gözüyle de bakılabilir. Oyuncaklar, çocukların çeşitli

renk, boyut ve şekilleri kavramlarına, kavramları öğrenmelerine yardımcı olabilmektedir (Yavuzer 1992b).

Yetişkinler, çevrelerinde olup bitenleri nasıl konuşarak, okuyarak öğreniyorlarsa, çocuklar da dış dünyayı oyuncaklarının yardımıyla tanımaya çalışmaktadırlar. Çocuklar küçük yaştan itibaren ellerine geçirdikleri her şeyi evirir çevirir ağızlarına götürürler. Bu arada ellerindeki nesnenin içinde ne olduğunu görmek isterken nesnelerin nasıl oluştuklarını araştırırken, bunların parçalandıklarını hayretle gözlerler. Bu çocuklara nesneleri tanıma ve deney yapma fırsatını vermektedir (Mangır ve Silleli 1987).

2.2.2 Yaşlara göre oyuncak tercihleri

Yeni doğan bebeğin en değerli oyuncağı kendi bedenidir. Bebek ellerinin hareketini uzun uzun izlemektedir. Sonra buna ayak hareketleri de katılmaktadır. Dört beş aylık olunca elleri ile tutmayı öğrenmekte ve dikkati çevresindeki uyarıcılara yönelmektedir. Uyarıcıların renkleri, sesleri ve hareketleri çocuğun oyununu oluşturmaktadır. İlk aylarda çocuğun beşiğine asılabilen veya yatağın kenarına tutturulabilen, hareket eden, ses çıkartan "mobil" türü renkli oyuncaklar ve çıngıraklar bu yaşlarda uygun olabilmektedir (Pernoud 1975, Mangır ve Silleli 1987, Oğuzkan vd. 1991, Dodson 1995a, Yalçınkaya 1996).

Altıncı-yedinci aylarda çocuğun oturmaya başlamasıyla mekanı da genişlemektedir. Çocuk elinin erişebildiği her eşyayı yakalamaya çalışmaktadır. Bu dönemdeki çocukların en çok hoşlandıkları oyuncaklar, esnek plastikten, yumuşak kauçuktan veya sellüloid türünden bir malzemeden yapılmış oyuncaklardır. Bebeklerin diş çıkardıkları dönem olması nedeniyle, bebeğin sağlığı için zararlı etkiler yaratmayacak, diş kaşıma halkaları, dişlenebilecek oyuncaklar, diş çıkaran çocuğun kemirmesi için yapılmış oyuncaklar çocuğa verilebilir. Daha geliştirilmiş müzikli çıngıraklar da ilgi çekici olabilir (Pernoud 1975, Mangır ve Silleli 1987, Arnold 1995, Dodson 1995b, Yalçınkaya 1996).

Çocuk on-oniki ay dolaylarında ayağa kalkabildiği andan itibaren eline geçirdiği herşeyi atmaktan zevk almaktadır. Çocuk yakaladığını yere atar ve onun

çıkardığı sesleri, düşüşünü izlemekten zevk alır. Bu aylar çocuğun deneyleriyle çevresindeki olayları ve nesneleri kavramasındaki ilk adımlardır. çocuk için seçilen oyuncağın özellikle sağlam olmasına, bir vuruşta dağılmamasına özen gösterilmelidir. Atılınca zıplayan, yere düşünce ses çıkaran boy boy renkli toplar, içiçe geçirilebilen kutular, bir vuruşta devrilebilen renkli plastik şekiller tercih edilebilir (Mangır ve Silleli 1987, Yalçınkaya 1996).

Onüçüncü aydan itibaren, çocuk yürümeye, bir yerden bir yere gitmeye başlayınca çocuğun oyuncak tercihinde yenilik yapılmalıdır. Çocuk ipinden çektiği zaman ses çıkararak hareket eden, kendisi ile birlikte yer değiştiren oyuncaklardan hoşlanır. Bebek, otomobil, tren, altında tekerlekleri olan hayvan şeklindeki oyuncaklarla sürüklenebilen her türlü hareketli oyuncak bu çağdaki çocuğu mutlu etmektedir (Mangır ve Silleli 1987, Yalçınkaya 1996).

Onbeş-Onsekiz aylık çocuk artık evin bir odasından diğerine rahatlıkla gidip gelebilir. Bu arada eşyaları bir odadan öbürüne taşımaktan zevk alır. Adeta kendini kanıtlama çabası içinde olan çocuk boyuna uygun olan her türlü eşyanın üzerine çıkar, tırmanabileceği her yere tırmanmaya çalışır. Bu devrede çocuk üzerine binip oturabileceği hayvan türünden oyuncaklardan, küçük sandık ve taburelerden, üstüne çıkıp yürütebileceği tekerlekli oyuncaklardan hoşlanmaktadır (Mangır ve Silleli 1987, Yalınkaya 1996).

İkinci yılın sonlarına doğru, bütünü parçalarına ayırmak, bir sepeti doldurup boşaltmak, kapalı olan kutuyu açmak, açık olan kapıyı kapatmak çocuğun en sık yaptığı işlerdendir. Kule ve köprüler yapmak, oyuncağının parçalarını üst üste koymak veya yanyana dizmek, kutuları içiçe yerleştirmek, ilgi uyandıran etkinlikler arasına girmektedir. Bu etkinliklere fırsat veren oyun materyali olarak, boy boy ve renkli renkli parçalardan oluşan oyuncaklar, mutfak kapları, boş yoğurt kaseleri çocuğa verilebilir (Mangır ve Silleli 1987, Yalçınkaya 1996).

İki-üç yaşlarındaki çocuğa mutfak malzemesi hala çok cazip gelmektedir. Şişe kapakları, deniz kabukları, bebek, otomobil, kamyon, tren gibi oyuncakların yanında yer alan materyallerdir. Anne ve babasını taklit etmeye başlayan çocuğun değişik boydaki bebeklerden, oda takımlarından, tahta, çekiç gibi marangozluk aletlerinden de hoşlandığı dikkati çekmektedir. Bahçe oyunlarında kullanılan kova, kazma, kürek

de caziptir. Bu çağ çocuğunun en fazla tercih ettiği oyun materyalleri arasında işlenmemiş-ham materyaller ve kalıpla çıkarılan materyaller de sayılabilmektedir (Mangır ve Silleli 1987, Arnold 1995, Yalçınkaya 1996). Üç-dört yaşlarındaki çocuğun hareketleri artık daha düzenli, daha kararlıdır. Tırmanmak, kaymak, inip çıkmak, üç tekerlekli bisiklete binmek, bu yaşlarda en çok sevilen faaliyetlerdir. Bu yaştaki çocuklar için her türlü inşa malzemeleri birbirinden ayrılabilen ve tekrar biraraya getirilen tahta oyuncaklar, itmeli çekmeli araçlar, bağlama oyuncakları kil ve plastrin, keskin olmayan makaslar ve kağıt, düğmeli ve fermuarlı giysileri olan giydirilecek bebekler, büyük bloklar, barınak ve çadır yapmaya yarayan çıtalar, büyük resimli parçaları olan tablolar, sandalyeler, eskimiş kumaş parçaları, battaniyeler değerli oyun araçlarıdır (Mangır ve Silleli 1987, Arnold 1995, Yalçınkaya 1996).

Dört-altı yaşlarında, artık olgunlaşmaya başlayan çocuk bir yandan hareket ihtiyacını bahçe oyunlarında giderirken, öte yandan masabaşı faaliyetlerine ilgi duymaya başlamaktadır. Resim yapma, boyama, kesip biçme, yapıştırma, model yapma, boncukları ipe geçirme, makarna ve kürdanlardan şekiller yapma okulöncesi dönemdeki çocukları her yönüyle geliştiren ve mutlu kılan uğraşlardır. Resimli masal kitapları, kuklalar, mıknatıslar, büyüteçler, küçük bitkiler bu yaş çocuklarının dikkatini çekmektedir. Ayrıca sökülüp takılan, kurunca çalışan, bozulup yeniden inşa edilebilen oyuncaklar, kart ve zeka oyunları ile yetişkinleri taklit etmeyi sağlayan her türlü materyal okulöncesi dönem çocuğunu mutlu edebilmektedir (Mangır ve Silleli 1987, Arnold 1995, Yalçınkaya 1996).

Çocuğun okula başlamasıyla oyun ilgilerinde de bazı değişiklikler görülür. Bu dönemde okulöncesi dönemdeki oyun aktivitelerinin yanı sıra çocuklar mümkün olduğunca becerilerini ortaya çıkaracak dama, satranç, loto, basketbol, bisiklet, paten gibi oyunları ve oyun materyallerini; daha ileriki yaşlarda da sinema, tiyatro, televizyon izleme ve spor yapma gibi yetişkin aktivitelerini tercih etmektedirler (Schickedanz et al 1982).

2.2.3. Gelişim alanlarına göre oyuncakların sınıflandırılması

Büyük kas gelişimi için oyun araçları, üç tekerlekli bisiklet, çeşitli boylardaki arabalar, ip merdivenler, kayma, tırmanma, sallanma oyuncakları ve tahterevalliden oluşmaktadır.

Küçük kas gelişimi için oyun araçları ise, mum boya, renkli kalemler, keçeli kalemler, kağıt, kağıt makası, yapıştırıcı legolar, birleştirme oyuncakları ve paralı bilmecelerden oluşmaktadır.

Kurgu oyuncakları, küpler, bloklar, tahta otomobil ve kamyonlar, kum havuzunda oynamak üzere sert plastikten hayvanlar ve insanlar, birbirine geçme vagonlu tahta trenler, tahta veya plastik hayvanlar, bebekler, eklemeli oyuncaklar, tahta metal veya plastikten kamyon, vinç ve buldozerden oluşmaktadır.

Yaratıcı düş gücünü geliştiren oyuncaklar, kukla sahnesi, el kuklaları, parmak kuklaları, bez bebekler, çeşitli giysiler, yetişkin süs eşyaları, doktor araçları, telefonlar, bebek arabalarından oluşmaktadır.

Evcilik oyuncakları, ocak, musluk, buzdolabı, yemek ve çay takımları, bebekler ve bebek evi, çocuk boyuna uygun yatak, sandalye ve masalardan oluşmaktadır.

Yaratıcı sanat ve elişleri, mum boya, pastel boya, renkli tebeşir ve keçe kalemler, kil, plastrin, sulu boya, parmak boya, toz boya, fırçalar, kağıtlar, artık kumaşlar, kağıt, ip, yün, talaş, yumurta kabuğu ve yapıştırıcı, baskı kalıplarından (makara, havuç, patates, tahta, yaprak vd.) oluşmaktadır.

Çocuğun algı ve kavrayışını geliştirecek uyarıcı araçlar üç gruba ayrılmaktadır.

Okuma ve konuşmayı geliştirecek uyarı araçları; tahtadan harf ve sayılar, mıknatıslı harf ve sayılar, zımpara kağıdından pazen kaplı tahtaya yapışabilecek harf ve sayılar, harf ve sayıları içeren lastik mühürler, üzerine basit sözcüklerin yazılacağı büyük karton fişler, çeşitli eklemeli bulmacalar, dominolar, tamamlama karşılaştırma oyunları ve karatahtadan oluşmaktadır.

Matematik ve saymayı geliştirecek uyarı araçları ise; renkli çubuklar, mozaik geometrik biçimler, tahta oyuncak saat veya saati öğretecek tahta küpler, matematik kavramını geliştirecek oyuncaklardan oluşmaktadır.

Doğa bilimlerini geliştirecek uyarı araçları; mıknatıs, karınca yuvası, ayna, taş, yaprak, deniz kabuğu, kuru bitki ve sebze kolleksiyonu, doğa ile ilgili çocuk kitapları ve plaklarından oluşmaktadır.

Müzik ve dans araçları, ritm araçları (tef, davul, trampet, flüt, zil, çan, çıngırak), plak ve pikaplardan oluşmaktadır (Razon 1985, Mangır ve Silleli 1987, Ömeroğlu 1992, Yavuzer 1992a, Sukan 1993, Arnold 1995, Dotson 1995a).

2.2.4. Oyuncakların nitelikleri

Gelişimin her alanını desteklemesi açısından oyuncaklar farklı yaş ve gelişim düzeyindeki tüm çocuklar için gereklidir (Yavuzer 1992b). Ancak her yaş ve gelişim düzeyindeki çocukların oyuncakları belirli niteliklere sahip olmalıdır. Oyuncakların nitelikleri şu şekilde sıralanabilir.

1- Oyuncak, sade, ayrıntıları az, iyi zımparalanmış, sivri köşeleri yuvarlak ve küt olmalıdır. Oyuncağın sivri, keskin, kesici yanları olmamalıdır.

2- Oyuncak, çocuğun yaşına, gelişimine, ilgisine, gereksinmelerine uygun, boyuna göre ve kullanışlı olmalıdır.

3- Oyuncağın biçimi ve boyutları kullanılacağı amaca ve oyun alanına uygun olmalıdır.

4- Çocuk oyuncağı gördüğünde, onun yapısal özellilerini ve kullanılışını kolayca anlayabilmeli, kendi başına çalıştırabilmelidir.

5- Oyuncak dayanıklı sağlam olmalı, kolayca temizlenebilmelidir.

6- Oyuncağın yanıcı, patlayıcı nitelikleri olmamalı, boyası çıkmayan, parlak, canlı renklerde, zehirsiz boya ya da vernikle boyanmış olmalıdır.

7- Oyuncak göze hoş görünmeli, yapısı ve biçimi zevkli olmalıdır.

8- Oyuncak ele hoş gelmeli, dokunma duyusunu etkilemelidir.

9- Oyuncak birden fazla çocuğun oynayabileceği nitelikte olmalı, paylaşma duygusunu desteklemelidir.

10- Çocuğun el becerilerini, girişimciliğini, yaratıcılığını, hayal gücünü etkilemeli, sorunlara çözümler bulmasını sağlamalı, çok yönlü kullanmaya uygun olmalıdır.

11- Kaslarını uyum içinde çalıştırmasına yardımcı olmalı ve hareket özgürlüğüne katkıda bulunmalıdır.

12- Çocuğun sözlü ifade, okuma-yazma ve matematik öncesi kavramlarını geliştirici nitelikte olmalıdır.

13- Çocuğun özgürce oynamasını sağlamanın ötesinde, çocukta gözlem, deneyim, keşfetme isteğini uyarmalı, sosyal ilişkilerinin gelişmesine katkıda bulunmalıdır (Yakar ve Gingök 1983, Mangır ve Silleli 1987, Genç 1992, Ömeroğlu 1992, Sukan 1993).

2.2.5. Oyuncak seçimi

Anne-babalar pahalı bir oyuncak satın almanın çocuklar için yeterli olduğunu düşünmektedir. Çocuklarsa pahalı oyuncağın kendisinden çok kutusuyla ve ambalajıyla daha çok ilgilenmektedir. Oyuncak konuşabilir, hareket edebilir, ışıklarını yakabilir ama yaratıcılığını uyaramaz. Kutu ve ambalaj ise çocukların yaratıcılıklarını geliştirebilmektedir (Gander and Gardiner 1995)

Önemli olan oyuncağın pahalı ya da ucuz olması değil, amaca hizmet etmesidir. Yani oyuncaklar, çocuğun gelişimini olumlu yönde etkileyebilmeli ve yaratıcılıklarını geliştirebilmelidir.

Çocuk için oyuncak alırken çocuğun yaşına ve gelişim düzeyine uygun olmasına ve oyuncakların sahip olması gereken niteliklere dikkat ederek seçim yapılmalıdır.

Oyun çocukların gelişimleri için vazgeçilmez çok etkili bir faaliyettir. Bu nedenle çocukların oynayacakları alanların geniş ve araç gerecin bol olması gerekmektedir (Yılmaz 1991).

3. KAYNAK ARAŞTIRMASI

Bu bölümde çocukların ebeveynlerinin çocuk oyun ve oyuncaklar hakkındaki görüşleriyle ilgili olarak yapılan araştırmalara tarih sırasına göre yer verilmiştir.

Fagot (1974), herbiri yürümeye başlama çağında olan bir çocuk ile, anne ve babadan oluşan 12 aileyi kendi evlerinde gözleyerek, çocukların davranışındaki cinsiyet farklılıklarını ve ebeveynsel tepkileri incelemiştir. Araştırmada, çocuklar ev ortamında serbest oyun oynarken gözlemlenmiştir. Çocuğun oyun tercihini, materyal tercihi ve annelerin çocuklarına karşı davranışları araştırılmıştır. Sonuç olarak; erkek çocukların, kız çocuklarına göre anlamlı ölçüde daha fazla bloklarla, taşıt, top gibi oyuncaklarla oynadıklarını ve objeleri manipüle ettiklerini, kız çocukların ise müzik aletleri, evcilik materyalleri, bebek, giysi ve süslerle oynadıklarını göstermiştir. Kızların oyunları sırasında daha fazla sözel ifadeler kullandıkları ve anneleriyle daha fazla iletişim kurdukları saptanmıştır.

Clarke (1978) babanın anne ve küçük çocuk üzerindeki etkisini araştırmıştır. Araştırmada 14 baba evde onbeş, yirmi ve otuz aylık çocuklarıyla birlikte iken, anneler ve çocuklar ise babalarla birlikte iken ve babalar yokken gözlemlenmişlerdir. Araştırma bulguları; ailede etkinin yönünün anneden çocuğa, çocuktan babaya ve babadan anneye doğru olduğu şeklindedir. Araştırmada ayrıca baba-çocuk oyununun anne-çocuk oyununa göre süre olarak daha kısa, ancak daha yorucu, uğraştırıcı ve oyuncaksız olduğu babaların daha çok ödül verici oldukları, oyunda annelere göre daha azarlayıcı oldukları saptanmıştır.

Blakemore et al (1979) cinsiyete uygun oyuncak tercihi ve cinsiyet rolüyle ilişkili olarak oyuncakları kavramsallaştırma yeteneği konusundaki çalışmalarında oyuncakları "kızlara ait" ve "erkeklere ait" olarak tanımlama ile cinsiyete uygun oyuncak tercihleri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma iki, dört ve altı yaşlarındaki on kız ve on erkek çocuk üzerinde yapılmıştır. Araştırma sonucunda kızlarda, yaş ile birlikte cinsiyete uygun tercihlerde ve oyuncakları doğru tanımlamada artış olduğu erkeklerde, oyuncakları "kızlara ait" ya da "erkeklere ait" olarak tanımlama yeteneklerinde yaş ile birlikte artış, cinsiyete uygun oyuncak tercihlerinde bütün yaşlarda tutarlılık görülmüştür. Üç yaşındaki kızların da

oyuncakları kızlara ya da erkeklere ait olarak tanıdıkları ve erkek çocukların oyuncaklarla kız çocuklarına göre daha uzun süre oynadıkları bulunmuştur.

Carpenter and Huston (1980) anaokulu çocuklarının cinsiyet rollerine özgü davranışlar üzerine yaptıkları araştırmada 2.5-5 yaşları arasındaki 83 çocuğu günlük olarak gözlemişlerdir. Öğretmenlerin geribildirimleri ve yetişkin modellerin uygunluğu vasıtasıyla yüksek düzeyde yapılandırılmış okulöncesi aktiviteler için kızlar erkeklere göre daha fazla zaman harcamışlardır. Sınıflar arası karşılaştırmalar, öğretmen geribildirimin yüksek düzeyde olduğu sınıflardaki çocukların diğer çocuklara göre daha uyumlu oldukları daha az alışılmamış davranışlar gösterdikleri ve organize edilmiş aktiviteler için daha fazla zaman harcadıklarını göstermiştir. Bu bulgular, sonucunda cinsiyet rollerine dayalı ilgilerin ve davranışların kısmen cinsiyet rollerine özgü aktivitelere katılma yoluyla edinildiği ifade edilmiştir.

Schau et al (1980) anaokulu çocuklarının cinsiyete özgü oyuncaklarla oynama davranışları ile bu konuda ebeveynlerin beklentilerini incelemişlerdir. Araştırma anaokulu çağındaki 52 çocuğun ebeveynleri üzerinde yapılmıştır. Bu araştırmanın sonucunda çocukların cinsiyete özgü olarak tanımladıkları oyuncak gruplarının kültürel yapıyla bağlantılı olduğu, küçük çocukların büyük çocuklara kıyasla daha az oyuncağı, sadece karşı cinse ait saydıkları bulunmuştur. Kızların nötr oyuncaklarla erkeklere göre daha uzun süre oynadıkları, erkeksi ve kadınsı oyuncaklarla oynama sürelerinin kız ve erkeklerde eşit olduğu, erkeklerin erkeksi oyuncaklarla kızlara göre daha uzun süre oynadıkları, kadınsı ve nötr oyuncaklarla oynama sürelerinin ise eşit olduğu saptanmıştır. Yaştaki artışla birlikte, her iki cinsiyetteki çocukların kadınsı oyuncaklarla oynama süreleri artmıştır, erkeksi ve nötr oyuncaklar için yaş farklılıkları bulunmamıştır. Ebeveynlerin çocuklarının kültürel olarak belirlenen cinsiyete uygun oyuncaklarla oynamalarını bekledikleri, fakat genelde tahminlerinin doğru çıkmadığı saptanmıştır.

Pepler and Ross (1981) 3-4 yaşlarındaki 64 çocuk üzerinde yakınsak ve ıraksak materyallerle oynamayla karakterize olan davranışları ve oyunun yakınsak ve ıraksak problem çözmedeki etkilerini incelemişlerdir. Bireysel olarak sekiz onar dakikadan oluşan oturumlara katılan çocuklara üçüncü oturumdan sonra, yakınsak

ve ıraksak problem çözmeye yönelik bir batarya verilmiştir. Çocuklara şekil tahtası sunulduğunda; yakınsak grup zamanının üçte ikisini parçaları yerleştirmeye harcarken, ıraksak grubun parçalarla daha geniş bir çeşitlilik gösteren aktivitelerde bulunduğu görülmüştür. Iraksak grup ıraksak ölçümde daha iyi bir performans göstermiştir.

Clevenger and Stockdale (1984) 29 anne-çocuk ve baba-çocuk çiftinde, annnelerin, babaların ve okulöncesi çocuklarının oyun ortamındaki etkileşimsel davranışlarını araştırmışlardır. Çocuğun cinsiyetinin annenin ve babanın davranışı üzerine etkisi, annelerin ve babaların oyuncak tercihleri ile ve çocukların fiziksel, sosyal ve düşünsel oyuncaklarla oynarken harcadıkları zamanın tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda, babaların çocuklarıyla oynarken onları annelerden daha çok kontrol ettikleri ve yönlendirdikleri, annelerin ise babalardan daha sessiz kaldıkları, çocukların babalarını annelerinden daha fazla kontrol ettikleri ve yönlendirdikleri, babalarıyla birlikte oynarken liderlik almaya ve rehberlik etmeye daha fazla istekli oldukları saptanmıştır. Anne ve babanın hem kız hem de erkek çocuklarıyla oynarken oyuncak tercihlerinde fark görülmemiştir.

Canolly and Doyle (1984) 91 okulöncesi dönem çocuğu üzerinde yaptıkları çalışmada sosyal fantazi oyununun sosyal yeterlilik ile ilişkisini araştırmışlardır. Serbest oyun periyodu boyunca, sosyal fantazi oyununun sıklığı ve karmaşıklığı doğal gözlemlerle elde edilmiştir. Sonuçta; fantaziye dayalı oyunlar oynayan ve sosyal fantazi oyunu organize edebilen çocukların, sosyal yönden daha yeterli oldukları görülmüş, bu çocukların diğer arkadaşlarıyla daha kolay ilişkiye girebildikleri ve rol alabildikleri saptanmıştır.

Cole and La Voie (1985) iki ve altı yaş arasındaki 78 çocukta fantazi oyunu ve bununla bağlantılı bilişsel gelişimi incelemişlerdir. Peabody Picture Vocabulary Test (PPVT)'in kullanıldığı bu çalışmada çocuklar oyun odalarında üstüste üç hafta boyunca haftada üç kez on beşer dakikalık sürelerde serbest oyun oynamışlardır. Araştırma sonuçlarına göre; maddesel ve fikirsel fantazi oyunlarının hem sıklığı, hem de süresi yaş ile birlikte artarken, oyun örüntüleri farklılaşmaktadır. Maddesel ya da fiziksel fantazi oyunlarında cinsiyet farklılıkları bulunmamıştır. Rol alma, maddesel fantazi oyunu ve sosyo-dramatik oyunla negatif olarak ilişkiliyken,

benmerkezciliğin oyun ölçümleriyle ilişkili olmadığı ve kavrayıcı sözcük haznesinin sadece maddesel oyun ile ilişikili olduğu saptanmıştır.

Lynn and Garry (1986) anaokullarına devam eden 97 çocuk üzerinde yaptıkları çalışmada ebeveynlerin zamanlarını çocuklarıyla oynayarak kullanma durumlarını oyun sırasındaki direkt veya indirekt olarak etkilerinin gözlenmesi yoluyla test etmişlerdir. Sonuçta; anne veya baba kendi boş zamanlarında çocuğu ile oynarsa veya ilgilenirse bu oyunun çocuk için bir ödül olduğu, annenin boş zamanlarında erkek çocuklarla ve babaların kız çocuklarıyla olan iletişim eğiliminin daha fazla olduğu bulunmuştur. Diğer bir önemli bulguda çocukların anneleriyle oynadıkları zaman onun davranışlarından babalarıyla oynadıklarından daha fazla etkilendikleri ve babalarıyla oyunu paylaşmaktan hoşlandıkları şeklindedir.

Quay et al (1986) anaokulundaki kız ve erkek çocuklarında pozitif ve negatif sosyal davranışlar üzerinde oyun materyallerinin etkilerini araştırmışlardır. 11 okulöncesi oyun merkezinde çocuklar serbest oyun süresince gözlenerek, merkezlerin kullanım sıklığı, sosyal ve sosyal olmayan davranışların sıklığı ve merkezde ortaya çıkan sosyal etkileşimlerin niteliği tespit edilmiştir. Araştırma sonucunda; oyun merkezlerinin kullanım sıklığında farklılıklar olduğu ve çocukların sosyal olmayan davranışlardan çok sosyal olanlarda ve negatif davranışlardan çok pozitif davranışlarda bulundukları görülmüştür. Sonuçlar sosyal davranışların bazı oyun merkezlerinde diğerlerindekinden daha çok ortaya çıktığını, erkek ve kız çocukların değişik merkezlerde oynama sıklıklarının farklılaştığını göstermiştir.

Smith and Whitney (1987) yaşları üç ile beş arasında değişen 64 çocuğu hayali oyun, oyun, taklit ve kontrol ortamında izleyerek yaptıkları çalışmada; oyunun çocuğun çağrışım akıcılığına olan etkisini incelemişlerdir. Araştırmada, hayali oyunda çocuğun materyallerle oynaması, serbest oyun ve taklitte ise çocuğun önceden belirlenmiş bir takım oyuncaklarla istediği şekilde oynaması sağlanmış, kontrol ortamında ise çocuğa boya kalemleri ve altı resim verilmiş ve bunları boyaması, boyarken de ne yaptığını anlatması istenerek, sonra çocuğa değişik kullanım alanları testi uygulanmıştır. Sonuçta hayali ve serbest oyun koşullarının çocukların çağrışım akıcılığını etkilediği saptanmıştır.

Carter and Levy (1988) cinsiyet şemalarının okulöncesi çocuklarının bellekleri ve cinsiyet yönelimli oyuncak ve aktivite tercihleri üzerindeki etkilerini 60 çocuk üzerinde incelemişlerdir. Araştırmada görüşme yöntemi kullanılmıştır. Bu araştırma sonucunda; erkek çocukların oyuncak tercihinin kız çocuklara göre daha kalıp yargısal olduğu bulunmuştur. Tüm çocuklar için cinsiyete uygun oyuncak seçimi cinsiyet şematizasyonu ile olumlu ilişkili gözlenmiş ve cinsiyet şematizasyonu belirginleştikçe cinsiyete uygun oyuncak seçiminde artış saptanmıştır.

Ladd et al (1988) okulöncesi çocuklarının oyun alanı davranışları ile akran statülerini belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada çocukların oyun alanı davranışları ve akran statüleri okul yılı boyunca üç kez (sonbahar, kış ve ilkbahar) tespit edilerek aralarındaki ilişkiler incelenmiştir. Araştırma bulguları; işbirliğine dayanan oyunlardaki artışın akranlar tarafından kabulde de artışa neden olduğunu tahmin ettiğini göstermiştir. Başlangıçtaki akran statüleri (kabul ya da red edilme) anaokulu çocuklarının sonraki sosyal ya da sosyal olmayan davranışlarını belirleyici bir faktör olarak bulunmamıştır.

Caldera et al (1989) ebeveynlerin ve çocukların kadınsı, erkeksi ve nötr oyuncaklarla sosyal etkileşimleri ve oyun örüntülerini belirlemek üzere 40 ebeveyn-çocuk çiftini incelemişlerdir. Çocuk ve ebeveyn altı farklı cinsiyet kalıpyargılı oyuncak setiyle oynarken videoya kaydedilmiş, çocuklar anneleri ve babalarıyla oynarken gözlemlenmiştir. Sonuçlar ebeveynlerin çocuklarının kendi cinsiyetlerine özgü olarak tanımlanan oyuncaklarla oynamalarını daha çok desteklediklerini ortaya koymuştur. Cocuğun oynadıkları oyuncaklar cinsiyetine özgü olduğunda, ebeveynlerinin sözel olmayan tepkilerinin daha olumlu olduğu görülmüştür.

Clifford and Bundy (1989) 35'i normal ve 31'i duyu eşgüdümü bozukluğu olan okulöncesi dönemi erkek çocuklarda oyun tercihleri ve oyun performanslarını incelemişlerdir. Araştırmada Okulöncesi Oyun Ölçeği ile Okulöncesi Oyun Materyal Tercih Envanteri kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre; her iki grup arasında oyun tercihinde farklılık bulunmamış, duyu eşgüdümü bozukluğu olan erkek çocuklar, oyun skalalarında daha düşük puanlar alırken bu çocukların oyun kategorileri performansları normal yaşıtlarına göre önemli oranda düşük bulunmuş ve duyu eşgüdümü bozukluğu olan çocukların oyun tercihi ve performansları

arasında hiç bir ilişki bulunmamış,ancak her iki grup arasında ılımlı bir ilişki saptanmıştır.

Aksoy (1990) orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin kreşe giden 3-6 yaş grubundaki tek kardeş olan çocuklardan seçilen 120 çocuk üzerinde yaptığı çalışmada, oyuncak tercihlerinde cinsiyet faktörünün etkisini araştırmıştır. Araştırma bulgularına göre; çocukların oyuncak seçiminde cinsiyet faktörünün çok önemli ve yaşla doğru orantılı olarak artan bir etken olduğu tespit edilmiştir. Çocukların aynı cinsten olan arkadaşlarıyla oynarken kendi cinslerine özgü olan oyuncakları, karşı cinsten arkadaşlarıyla oynarken ortak oyuncakları tercih ettikleri, çocukların hemen hepsinin günde 1-5 saat süreyle oyun oynadıkları, bazı belirli oyuncakları cinsiyetlerine göre seçtikleri, ailelerin de kendi eğitim düzeyleri ne olursa olsun büyük bir kesimin 1-2 saat çocukları ile oynamak için zaman ayırdıkları ve oyuncak seçerken çocuklarının düşüncelerini de dikkate aldıkları saptanmıştır.

Trawick (1990) yaptığı bir çalışmada 32 okulöncesi çocukta gerçekçi ve gerçekçi olmayan oyun materyallerinin küçük çocukların sembolik oyunlarında kullanımı incelemiştir. Çalışmada çocuklar biri geleneksel tarzda gerçekçi oyun materyalleri ile donatılmış, diğeri ise gerçekçi olmayan materyallerle donatılmış iki ortamda gözlemlenmiştir. Çalışma kapsamına alınan bütün kızlar ve erkeklerin beş yaşından önce gerçekçi oyun materyalleri ile önemli sembolik aktiviteler yaptıkları görülmüştür.

Choi and Anderson (1991) 5 yaşındaki çocuklarda serbest oyuncak ile oynanan oyunlar ve dikkat dağılmasını incelemişlerdir. 1. çalışmada üç saatlik bir sürede serbest biçimde oyuncakla oynayan on çocuk videoya kaydedilmiştir. 2. çalışmada ise çocukların oynadıkları oyun materyaline dikkatleri ölçülmüştür. Sonuçlar çocukların serbest oyun oynarken seçtikleri oyuncakların fonksiyonel özelliklerine dikkat ettiklerini göstermiştir.

French and Pena (1991) okulöncesi çocuklarda yıllara göre, televizyonun etkisinden kaynaklanan değişimleri incelemişlerdir. Araştırmada 1900'lerden 1980'lere kadar çocukların nasıl oynadıkları ve oyun kahramanlarının kim olduğu konusundaki literatürü gözden geçirerek bilgi toplanmış ve 17-79 yaş arası 100 yetişkine tarihsel olarak iki farklı zaman periyodunu (televizyon öncesi ve sonrasını)

temsil eden bir anket kullanılmıştır. Araştırma bulguları, orta çocukluk yıllarındaki kahramanlar ya da oyun temalarında hiçbir anlamlı değişiklik olmadığını, anlamlı farklılıkların erken çocukluk yılları boyunca ortaya çıktığını göstermiştir. Televizyonun yaygınlaşmasından sonra çocukların daha çok kahramanlık içeren macera oyunlarını tercih ettikleri küçük çocukların televizyondaki fantazi kahramanlarını oyunlarında taklit ettikleri görülmüştür. Ayrıca, küçük çocukların kahramanlar ve oyun temaları hakkında medyanın birincil bilgi kaynağı olarak arkadaşlarının, kardeşlerinin ve ebeveynlerinin yerini aldığı saptanmıştır.

Holmes (1991) anaokulu öğrencileri tarafından kullanılan oyun aktivitelerinin sınıflandırmasını içeren bir çalışma yapmıştır. Veriler katılımcıların gözlemleri aracılığıyla toplanmıştır. Araştırmada, küçük çocukların oyun aktivitelerini ve oyuncakları kategorize etme ve ayırt etme kapasitesine sahip oldukları saptanmıştır. Çocuklar oyunları kurallı oyunlar yapı-inşa aktiviteleri ve aksiyon figürlerini ya da oyuncak bebekleri kullanarak yapılan aktiviteler şeklinde sınıflandırmışlar, oyuncakları ise, binmek için kullanılan oyuncaklar, bulmacalar ve evde kullanılan eşyalar olarak kategorize etmişlerdir.

Öngen (1991) okulöncesi çağdaki (3-6 yaş) 55 çocuğun oyun konusundaki toplumsal-bilişsel davranış örüntüleri ile oyun materyalleri arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma bulgularına göre; çocuklara sunulan materyallerle, onların ortaya koydukları davranışların toplumsal ve bilişsel boyutları arasında ilişki olduğu saptanmıştır. Bu ilişkinin materyallerin niteliğine bağlı olarak kız ve erkek çocuklarda, küçük ve büyük yaş grubunda farklı davranışların sergilenmesine neden olduğu saptanmıştır.

Tegano and Burdette (1991) çocuk bakım merkezlerinden seçilen 25 okulöncesi dönem çocuğunun uzun aktivite periyotları ve oyun davranışlarını, oyun hamurları ve bloklarla oynarken gözleyerek incelemişlerdir. Araştırmada "Wilcoxon Signed-rank" testleri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda yapı inşa oyunu döneminin daha az fonksiyonel olduğu ve oyun periyodunun sonunda genellikle dramatik oyunların yer aldığı, oyun hamurları ve blok oyunlarının niteliği açısından bu ikisi arasında farklılıkların olduğu bulunmuştur.

Dunn and Herwig (1992) tam gün anaokuluna devam eden çocukların oyun davranışları ile yakınsak ve ıraksak düşünme becerisini araştırmışlardır. Sosyal-bilişsel oyun davranışları yakınsak ve ıraksak düşünme testleri ile incelenmiştir. Araştırma sonucunda sosyal oyunun ıraksak düşünce için önemli bir öngereklilik, çocukların bilişsel gelişimi ile ilgili araştırmalarda önemli bir değişken olduğu ve çocukların bilişsel oyun davranışları ve ıraksak ya da yakınsak düşünce arasında hiçbir ilişki olmadığı saptanmıştır.

Tezel (1993) kurum ve özel anaokullarına devam eden 3-6 yaş arası 250 çocuğun anne-babalarının çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerini incelemiştir. Anne babalar oyunun çocuğun gelişimindeki rolünü önemli görmekte, ancak çocuğun özbakımına daha çok önem vermektedirler. Çocuklarının yaşına, cinsiyetine, doğum sırasına ve anne-baba yaşına göre çocuklarıyla oyun oynamak için zaman ayırmaktadırlar. Anne babaların çoğunun çocuklarını rol seçimi konusunda yönlendirmedikleri, ancak çocukları oyun oynarken ondan herhangi bir şey isteyerek çocuğun oyununu yarım bırakmasına neden oldukları bulunmuştur. Annelerin babalara göre çocuklarının oyun arkadaşlarını kendisinin seçmesine daha fazla izin verdikleri ve oyunu yarım bırakmasını daha fazla istedikleri gözlenmiştir. Anne-babalara göre oyuncağın en önemli görevi çocuğun gelişiminde rol oynayan önemli bir araç olmasıdır ve ilk oyuncak ilk 5 ay içerisinde alınmaktadır. Oyuncak seçimi genelde çocukla birlikte ve çocuğun isteğini göre yapılamaktadır. Anne ve babaların oyuncak seçiminde çocuğun yaşına, cinsiyetine uygun olmasına ve eğitici olmasına dikkat ettikleri, annelerin oyuncağı hem ödül, hem de ihtiyaç olarak, babaların ise daha çok ihtiyaç olarak aldıkları saptanmıştır.

Mize et al (1995) çocuklarının akranlarıyla oyunlarında annelerin denetimi inançlar, algılama ve bilgi ile olan ilişkilerini incelemiştir. 3 ile 5 yaş arasındaki çocukların anneleri (N= 76) çocukların akranları ile ilişki kurma becerilerini önemi ve değiştirilebilirliği (doğuştan olanlara karşı) hakkındaki inançları, çocuklarının akranlarıyla olan toplumsal rekabeti (yeteneği) algılamaları ve çocuklarının akranlarıyla etkileşim kurma sorunlarını çözmede geliştirecekleri stratejileri ortaya koyan anketleri doldurdular. Kendi çocukları ile bir akranının oyununu denetleyen anneler bir alt örneklem (n= 34) oluşturdu. Denetimin niteliğinin sosyalleşme

stratejileri ile inançlar ve bilginin etkileşiminin bir sonucu olmasına rağmen, çocukların yeteneklerinin anne tarafından algılanışının annelerin çocukların oyunlarında yer almalarıyla ters ilişkili olduğu görülmüştür. Annenin bilgisinin, davranışlarına etkisi; yalnızca annelerin toplumsal becerilerin önemli ve değiştirilebilir olduğuna inandıklarında görülmüştür.

Şener (1996) 4-5 yaş anaokulu çocuklarında dramatik oyunun ve inşa oyununun bakışaçısı alma becerisine etkisini incelemiştir.

Araştırmaya anaokuluna devam eden 4-5 yaşlarındaki 30 anaokulu çocuğu katılmıştır. 30 çocuğa bakışaçısının alt boyutlarıyla (algısal-bilişsel-duygusal) ilgili üç test verilmiştir. Ön testlerden sonra çocuklar seçkisiz örnekleme modeline uygun olarak rastlantısal biçimde dramatik oyun grubu, inşa oyunu grubu ve kontrol grubuna atanmışlardır. 10 gün süren uygulamalar sonunda çocuklara algısal-bilişsel-duyusal bakışaçılarıyla ilgili son testler verilmiştir. Araştırma sonuçlarında; dramatik oyun oynayan çocukların bakışaçısı alma becerilerinde ilerlemeler saptanmıştır. Dramatik oyun grubu çocukları, bakışaçısı alma becerisinin her üç boyutunda da diğer iki gruptan daha yüksek puanlar almışlardır. Bilişsel bakışaçısı alma puanlarında ve toplam puanlarda dramatik oyun grubu ile diğer iki grup arasında farklılıklar sözkonusudur. İnşa oyunu oynayan çocukların bakışaçısı alma becerilerinde de ilerlemeler saptanmıştır. Ancak bu ilerleme bilişsel ve duygusal bakışaçısı almada dramatik oyun grubundaki kadar fazla değildir.

Aral ve diğerleri (1997) anasınıfına devam eden beş-altı yaş grubu çocukların oyuncak tercihlerini bazı değişkenlere göre incelemişlerdir. Araştırmada, çocuklara ait bilgileri elde etmek amacıyla genel bilgi formu ile 30 resimden oluşan ve üç gruba ayrılan bir resim seti kullanılmıştır. Gruplardaki üç fotoğraftan birincisi çoğunlukla kız çocuklarının oynamayı tercih ettikleri, ikincisi erkek çocuklarının oynamayı tercih ettikleri, üçüncüsü ise her iki cinsiyetteki çocukların oynadıkları oyuncak fotoğraflarından oluşmaktadır. Araştırma sonucunda; erkek çocukların kızlara oranla kendi cinsiyetine özgü oyuncakları daha fazla tercih ettikleri kızların ise kendi cinsiyetine özgü oyuncaklar dışında karşı cinsiyete özgü oyuncakları da erkeklere oranla daha fazla tercih ettikleri belirlenmiştir. Ayrıca beş ve altı yaşlarında erkeklerin kendi cinsiyetlerine özgü oyuncakları daha fazla tercih

ettikleri, altı yaşındaki erkeklerin ise beş yaşındakilere oranla kızlara özgü oyuncakları daha az yeğledikleri bulunmuştur. Alt ve orta sosyo-ekonomik düzeyden gelen çocukların tersine, üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden gelen çocukların, oyuncak tercihinde cinsiyet ayrımı yapmadıkları; tek çocuklar ile ortanca veya son çocuk pozisyonundakilerin, kardeşe sahip olan ve ilk doğan çocuklara oranla oyuncak tercihlerinde daha az cinsiyet ayrımı yaptıkları belirlenmiştir.

4. MATERYAL VE METOD

Araştırmada anasınıfına devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

4.1. Araştırmanın Evreni ve Örneklem Seçimi

Araştırmanın evrenini Ankara ili içinde farklı sosyo-ekonomik düzeydeki Milli Eğitim Bakanlığına bağlı ilköğretim okullarının anasınıflarına devam eden çocukların anne ve babaları oluşturmaktadır.

Sosyo-ekonomik düzeyin belirlenmesinde Devlet İstatistik Enstitüsünün Ankara ili için yapmış olduğu sosyo-ekonomik düzey sınıflandırması esas alınarak basit tesadüfi örneklem yoluyla her sosyo-ekonomik düzeyden altı okulun anasınıfı olmak üzere toplam onsekiz anasınıfına devam eden tüm çocukların anne ve babaları araştırmaya dahil edilmiştir.

Örnekleme dahil edilen anne-babaların sosyo-ekonomik düzeylerine göre dağılımı çizelge 4.1'de verilmiştir.

Çizelge 4.1. Örnekleme Dahil Edilen Anne-Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Dağılımı

SED	ANNE		BABA		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%
ALT SED	100	33.3	100	33.3	200	33.3
ORTA SED	100	33.3	100	33.3	200	33.3
ÜST SED	100	33.4	100	33.4	200	33.4
TOPLAM	300	100.0	300	100.0	600	100.00

Çizelge 4.1'de her sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden 100 çocuk olmak üzere 300 çocuğun anne ve babasının araştırmaya dahil edildiği görülmektedir. Araştırmanın örneklemini 300 anne ve 300 baba olmak üzere toplam 600 anne ve baba oluşturmaktadır.

Araştırmanın verileri 1997-1998 öğretim yılının güz yarıyılında toplanmıştır.

4.2. Veri Toplama Yöntem ve Araçları

Araştırmada anne ve babaların çocukların oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerini öğrenebilmek için alanda uzman kişilerin görüşleri alınarak geliştirilen "Anne-Babaların Çocuk Oyun ve Oyuncakları Hakkındaki Düşünceleri Anketi" (EK 1) kullanılmıştır.

4.2.1. Veri toplama yöntemi

Anasınıfına devam eden çocukların anne ve babalarının çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşleri anket tekniği ile elde edilmiştir. Araştırma her sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden altı okul olmak üzere toplam 18 ilköğretim okulunun anasınıflarında yürütülmüştür. İlk önce alt sosyo-ekonomik düzey okullarına daha sonra orta ve üst sosyo-ekonomik düzey okullarına gidilerek anasınıfı öğretmenlerine araştırmanın önemi ve amaçları ile ilgili bilgiler verilmiştir. Araştırmanın verilerini toplayabilmek için anasınıfı öğretmenlerinden yardım istenmiştir. Anasınıfı öğretmenleri hem annelere hem de babalara anket formlarını dağıtmış ve anket formlarını nasıl doldurmaları gerektiği hakkında bilgiler vererek gerekli açıklamaları yapmıştır. Anne ve babalar evlerinde ayrı ayrı anket formlarını doldurmuşlar ve anasınıfı öğretmenlerine bir hafta içerisinde teslim etmişlerdir. Anket formlarının toplanması da yine alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzey sıralamasına göre okullara gidilerek yapılmıştır.

Anasınıfı öğretmenlerinin yardımlarıyla her sosyo-ekonomik düzeyi temsil eden 18 okulun 300 öğrencisinin hem annelerine hem de babalarına anket formları uygulanmıştır.

4.2.2. Veri toplama aracı

Veri toplama aracı olan "anne babaların çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşleri anketi" çocukların anne ve babaları tarafından doldurulmuştur.

Anket soruları iki bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde çocuğun doğum tarihi, cinsiyeti, doğum sırası, anne babanın yaşı, mesleği, eğitim durumu, çocuk sayısı gibi aile ve çocuk hakkındaki genel bilgilere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise anne babaların çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerine ilişkin sorular yer almaktadır. Bu bölümde ilk önce oyun ile ilgili sorulara, daha sonra oyuncaklarla ilgili sorulara yer verilmiştir. Anne babalara, oyun ve oyuncağın çocuk için önemi, işlevi, çocuğun oyunlarına katılımı yada yönlendirmesi, çocuğa ilk oyuncağı ne zaman ve hangi durumlarda kimin isteğine göre alınması, nelere dikkat edilmesi gerektiği, çocuğun oyun oynarken ne tür davranışlar gösterdiği ve ne tür oyun ve oyuncaklarla oynamayı tercih ettiğine ilişkin çeşitli sorular sorulmuştur.

4.3. Verilerin Değerlendirilmesi ve Analizi

İlk önce toplanan anket formlarındaki bilgiler kodlanarak bilgi kayıt formuna kaydedilmiştir. Daha sonra verilerin analizleri bilgisayarda yapılmıştır. Analiz için çapraz tablolar oluşturulmuş ve Khi kare testi kullanılmıştır. Elde edilen verilerin toplam puan ve yüzde (%) değerleri tablolar halinde verilmiştir.

Deneklerin birden çok seçenek belirterek yanıtladıkları sorulara ilişkin yüzde değerler herbir seçenek için n sayısı dikkate alınarak hesaplanmıştır.

5. BULGULAR VE TARTIŞMA

Araştırmada ana sınıfına devam eden çocukların ebeveynlerinin çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin sosyo-ekonomik düzeye göre incelenmesi amaçlanmıştır.

Örnekleme dahil edilen anne-babaların genel özelliklerine ait dağılımlar 5.1-5.9 arasında, ankette yer alan sorulara verilen yanıtların sosyo-ekonomik düzeye ve anne-babaya göre dağılımları ve khi kare analizi sonuçları çizelge 5.10-5.40 arasında verilmiştir.

Çizelge 5.1. Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Anne-Babaların Dağılımı

	ANNE		BABA		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%
ALT SED	100	16.67	100	16.67	200	33.33
ORTA SED	100	16.67	100	16.67	200	33.33
ÜST SED	100	16.67	100	16.67	200	33.33
TOPLAM	300	50.00	300	50.00	600	100.00

Çizelge 5.1 incelendiğinde örneklemin % 50'sinin annelerden, % 50'sinin babalardan oluştuğu görülmektedir. Annelerin ve babaların % 16.67'si alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzeylerden gelmektedirler.

Çizelge 5.2'de sosyo-ekonomik düzeye göre anne ve babaların yaşlarının dağılımı verilmiştir.

Çizelge 5.2. Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Anne ve Babaların Yaşlarının Dağılımı

	ANNE								BABA									
	25 ve altı		26-35		36 ve üstü		TOPLAM		25 ve altı		26-35		36-45		46 ve üstü		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
ALT SED	32	10.67	60	20.00	8	2.67	100	33.33	4	1.33	69	23.00	26	8.67	1	0.33	100	33.33
ORTA SED	11	3.67	76	25.33	13	4.33	100	33.33	1	0.33	52	17.33	44	14.67	3	1.00	100	33.33
ÜST SED	12	4.00	63	21.00	25	8.33	100	33.33	0	-	43	14.13	49	16.33	8	2.67	100	33.33
TOPLAM	55	18.33	199	66.33	46	15.33	300	100.00	5	1.67	164	54.67	119	39.67	12	4.00	300	100.00

Çizelge 5.2, incelendiğinde annelerin % 66.33'ün 26-35 yaş grubunda oldukları, % 18.33'ünün 25 yaş ve altı, % 15.33'ünün 36 yaş ve üstünde oldukları görülmüştür.

Alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan annelerin % 20.00'nin, orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan annelerin % 25.33'ünün üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan annelerin % 21.00'inin 26-35 yaş grubunda oldukları görülmüştür.

Babaların % 54.67'si 26-35 yaş grubunu kapsamaktadır. % 39.67'sinin 36-45 yaş grubunda, % 4ünün 46 yaş ve üstünde, % 1.67'sinin 25 yaş ve altında oldukları saptanmıştır.

Çizelge incelendiğinde, alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan babaların % 23.00'ünün, orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan babaların % 17.33'ünün, üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan babaların % 14.13'ünün 25-36 yaş grubunda oldukları belirlenmiştir.

Çizelge 5.3'de sosyo-ekonomik düzeye göre anne-babaların eğitim durumlarının dağılımı verilmiştir.

Çizelge 5.3. Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Anne Babaların Eğitim Durumlarının Dağılımı

	ANNE												BABA											
	Okur-yazar değil		Okuma-yazması var ilkokul mezunu		Ortaokul mezunu		Lise mezunu		Yüksekokul mezunu		TOPLAM		Okur-yazar değil		Okuma yazması var ilkokul mezunu		Ortaokul mezunu		Lise mezunu		Yüksekokul mezunu		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	2	0.67	50	16.67	21	7.00	25	8.33	2	0.67	100	33.33	1	0.33	25	8.33	28	9.33	37	2.33	9	3.00	100	33.33
ORTA SED	0	-	17	5.67	13	4.33	44	14.67	26	8.67	100	33.33	0	-	12	4.00	9	3.00	38	12.67	41	13.67	100	33.33
ÜST SED	0	-	7	2.33	12	4.00	53	17.67	28	9.33	100	33.33	1	0.33	3	1.00	6	2.00	30	10.00	60	20.00	100	33.33
TOPLAM	2	0.67	74	24.67	46	15.33	122	40.67	56	18.67	300	100.00	2	0.67	40	13.33	43	14.33	105	35.00	110	36.67	300	100.00

Çizelge 5.3'de görüldüğü gibi annelerin % 40.67'sinin lise mezunu olduğu, % 24.67'sinin okuma-yazması var ya da ilkokul mezunu olduğu, % 18.67'sinin yüksekokul mezunu, % 15.33'ünün ortaokul mezunu oldukları % 0.67'sinin okur-yazar olmadığı saptanmıştır.

Babaların % 36.67'sinin yüksek okul mezunu oldukları belirlenmiştir. % 35.00'inin lise mezunu, % 14.33'ünün ortaokul mezunu, % 13.33'ünün okuma-yazması olduğu ve ilkokul mezunu oldukları, % 0.67'sinin okur-yazar olmadığı saptanmıştır.

Çizelge 5.4'te sosyo-ekonomik düzeye göre annelerin çalışıp çalışmama durumlarının dağılımı verilmiştir.

Çizelge 5.4. Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Annelerin Çalışıp Çalışmama Durumlarının Dağılımı

	Çalışıyor		Çalışmıyor		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%
ALT SED	11	3.67	89	29.67	100	33.33
ORTA SED	33	11.00	67	22.33	100	33.33
ÜST SED	44	14.67	56	18.67	100	33.33
TOPLAM	88	29.33	212	70.67	300	100.00

Çizelge 5.4'de görüldüğü gibi annelerin % 70.67'sinin çalışmadığı, % 29.33'ünün çalıştığı saptanmıştır.

Çizelge incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan annelerin % 29.67'sinin, orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan annelerin % 22.33'ünün, üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan annelerin % 18.67'sinin çalışmadığı belirlenmiştir.

Çizelge 5.5'te sosyo-ekonomik düzeye göre babaların mesleklerinin dağılımı verilmiştir.

Çizelge 5.5. Sosyo-Ekonoimk Düzeye Göre Babaların Mesleklerinin Dağılımı

	İşçi		Memur		Serbest		Bankacı		Eğitimci		Mühendis-Mimar		Doktor		Diğer		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	36	12.00	19	6.33	14	4.67	0	-	6	2.00	0	-	0	-	25	8.33	100	33.33
ORTA	7	2.3	20	6.67	38	12.67	3	1.00	5	1.67	6	2.00	6	2.00	15	5.00	100	33.33
SED	1	0.33	7	2.33	30	10.00	9	3.00	3	1.00	18	6.00	3	1.00	29	9.67	100	33.33
ÜST SED																		
TOPLAM	44	14.67	46	15.33	82	27.33	12	4.00	14	4.67	24	8.00	9	3.00	69	23.00	300	100.00

Çizelge 5.5 incelendiğinde babaların % 27.33'ünün serbest mesleğe sahip oldukları, % 23.00'ının diğer meslekler grubunda oldukları, % 15.33'ünün memur, % 14.67'sinin işçi, % 8.00'ının mühendis-mimar, % 4.67'sinin eğitimci, % 4.00'ının bankacı, % 3.00'ının tıp mesleğinde oldukları, sosyo-ekonomik düzeye göre incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan babaların % 4.67'sinin, orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan babaların % 12.67'sinin üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan babaların % 10.00'ının serbest meslek sahibi oldukları saptanmıştır.

Çizelge 5.6'da sosyo-ekonomik düzeye göre çocukların cinsiyetlerinin dağılımı verilmiştir.

Çizelge 5.6. Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Çocukların Cinsiyetlerinin Dağılımı

	Kız		Erkek		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%
ALT SED	50	16.67	50	16.67	100	33.33
ORTA SED	52	17.33	48	16.00	100	33.33
ÜST SED	55	18.33	45	15.00	100	33.33
TOPLAM	157	52.33	143	47.67	300	100.00

Çizelge 5.6 incelendiğinde çocukların % 52.33'ü kızlardan, % 47.67'si erkeklerden oluşmuştur. Alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların % 16.67'sinin kız, % 16.67'sinin erkek, orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların % 17.33'ünün kız, % 16.00'ının erkek, üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların % 18.33'ünün kız, % 15.00'ının erkek çocuklarından oluştuğu belirlenmiştir.

Çizelge 5.7'de sosyo-ekonomik düzeye göre çocukların yaşlarının dağılımı verilmiştir.

Çizelge 5.7. Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Çocukların Yaşlarının Dağılımı

	Beş yaş		Altı yaş		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%
ALT SED	58	19.33	42	14.00	100	33.33
ORTA SED	48	16.00	52	17.33	100	33.33
ÜST SED	41	13.67	59	19.67	100	33.33
TOPLAM	147	49.00	153	51.00	300	100.00

Çizelge 5.7'de görüldüğü gibi çocukların % 51.00'ının altı yaşında oldukları, % 49.00'ının beş yaşında oldukları, alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların % 14.00'ının altı yaşında, % 19.33'ünün beş yaşında oldukları, orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların 17.33'ünün altı yaşında % 16.00'ının beş yaşında oldukları, üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların % 19.67'sinin altı yaşında, % 13.67'sinin beş yaşında oldukları saptanmıştır.

Çizelge 5.8'de sosyo-ekonomik düzeye göre çocukların sayılarının dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.8. Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Çocukların Sayılarının Dağılımları

	Tek Çocuk		2-3 Çocuk		4 ve fazla		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%
ALT SED	23	7.67	74	24.67	3	1.00	100	33.33
ORTA SED	39	13.00	59	19.67	2	0.67	100	33.33
ÜST SED	31	10.33	67	22.33	2	0.67	100	33.33
TOPLAM	93	31.00	200	66.67	7	2.33	300	100.00

Çizelge 5.8 incelendiğinde, anne babaların % 66.67'sinin 2-3 çocuğa, % 31.00'ının tek çocuğa, % 2.33'ünün 4 ve daha fazla çocuğa sahip oldukları saptanmıştır.

Sosyo-ekonomik düzey incelendiğinde alt sosyo-ekononmik düzeyde bulunan anne babaların % 24.67'sinin, orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan anne babaların

% 19.67'sinin, üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan anne babaların % 22.33'ünün 2-3 çocuğa sahip oldukları belirlenmiştir.

Çizelge 5.9'da sosyo-ekonomik düzeye göre çocukların kaçıncı çocuk olmalarının dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.9. Sosyo-Ekonomik Düzeye Göre Çocukların Kaçıncı Çocuk Olmalarının Dağılımı

	İlk Çocuk		Ortanca çocuk		Son çocuk		TOPLAM	
	N	%	N	%	N	%	N	%
ALT SED	52	17.33	19	6.33	29	9.67	100	33.33
ORTA SED	59	19.67	9	3.00	32	10.67	100	33.33
ÜST SED	53	17.67	9	3.00	38	12.67	100	33.33
TOPLAM	164	54.67	37	12.33	99	33.00	300	100.00

Çizelge 5.9'da da görüldüğü gibi anne babaların çocuklarının % 54.67'si ailenin ilk çocuğu, % 33.00'i ailenin son çocuğu, % 12.33'ü ailenin ortanca çocuğu olduğu tespit edilmiştir.

Çizelge incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların % 17.33'ünün, orta sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların % 19.67'sinin, üst sosyo-ekonomik düzeyde bulunan çocukların % 17.67'sinin ailelerin ilk çocukları oldukları saptanmıştır.

Çizelge 5.10'da anne ve babaların sosyo-ekonomik düzeye göre yemek, uyku ve gezmeyi önem sırasına göre sıralamalarının dağılımı verilmiştir.

Çizelge 5.10. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Yemek, Uyku, Oyun ve Gezmeyi Önem Sırasına Göre Sıralamaları İstendiğinde Bunları Birinci Sıraya Almalarına Ait Yüzde Dağılımları

	ANNE										BABA									
	Yemek		Uyku		Oyun		Gezme		TOPLAM		Yemek		Uyku		Oyun		Gezme		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	59	19.67	28	9.33	10	3.33	3	1.00	100	33.33	55	18.33	32	10.67	9	3.00	4	1.33	100	33.33
ORTA SED	68	22.67	18	6.00	12	4.00	2	0.67	100	33.33	55	18.33	31	10.33	11	3.67	3	1.00	100	33.33
ÜST SED	61	20.33	19	6.33	19	6.33	1	0.33	100	33.33	63	17.67	28	9.33	18	6.00	1	0.33	100	33.33
TOPLAM	188	62.67	65	21.67	41	13.67	6	2.00	300	100.00	163	54.33	91	30.33	38	12.67	8	2.67	300	100.00

Khi Kare$_A$: 7.781 SD= 6 P>0.05

Khi Kare$_B$: 5.611 SD= 5 P>0.05

Çizelge 5.10'da görüldüğü gibi annelerin % 62.67'sinin, babaların %54.33'ünün birinci sıraya yemeği aldığı, bunu annelerin % 21.67'si babaların % 30.33'ü ile uyku, annelerin % 13.67'si babaların % 12.67'si ile oyunun takip ettiği saptanmıştır.

Yapılan khi kare analizi sonucunda araştırmaya alınan anne ve babaların yemek, uyku, oyun ve gezmeyi önem sırasına göre sıralamalarını anne-babaların sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı olmadığı saptanmıştır ($P > 0.05$).

Çizelge incelendiğinde her üç sosyo-ekonomik düzey anne babalarının çoğunlukla yemeği birinci sıraya aldıkları ve alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 19.67'sinin, babalarının % 18.33'ünün, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 22.67'sinin, babalarının % 18.33'ünün, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 20.33'ünün, babalarının % 17.67'sinin yemeği, uyku, oyun ve gezmeye tercih ettikleri ve birinci sıraya aldıkları belirlenmiştir.

Oğuzkan ve Oral (1992) okulöncesi eğitim kurumlarının, çocuğun gelişimine ilişkin amaçlarından birinin de çocuğa temel alışkanlıkların kazandırılması olduğunu belirtmişlerdir. İyi beslenmeyen çocuklara, iyi beslenme koşulları sağlandığında zeka ve enerjilerinde yükselme saptandığını belirtmişlerdir.

Araştırmada da her üç sosyo-ekonomik düzey anne ve babaları için çocuğun özbakımı, oyun ve gezmeden daha önemli olduğu ortaya çıkmıştır. Okulöncesi kurumlarına devam eden çocukların anne-babaların çoğunluğunun okulda yapılan faaliyetlerden çok, o gün çocuğunun yemeğini yiyip yemediğini veya uyuyup uyamadığını sormaları yemek ve uyku gibi temel alışkanlıkların önemli olduğunu ve bu konuya daha çok önem verdiklerini göstermektedir.

Tezel (1993) yaptığı araştırmada, anne ve babaların çoğunlukla yemeği birinci sıraya aldıklarını ve yemeği, uyku, oyun ve gezmeye tercih ettiklerini, ikinci sırada uyku, üçüncü sırada oyun ve dördüncü sırada gezmeyi tercih ettiklerini saptamıştır.

Çizelge 5.11'de anne ve babaların çocuklarının özel bir oyun alanı ya da oynayabileceği bir köşenin olup olmamasının sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.11. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Özel Bir Oyun Alanı ya da Oynayabileceği Bir Köşenin Olup Olmamasına Ait Dağılımlar

	ANNE						BABA					
	Var		Yok		TOPLAM		Var		Yok		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	36	12.00	64	21.33	100	33.33	33	11.00	67	22.33	100	33.33
ORTA SED	75	25.00	25	8.33	100	33.33	75	25.00	25	8.33	100	33.33
ÜST SED	84	28.00	16	5.33	100	33.33	83	27.67	17	5.67	100	33.33
TOPLAM	195	65.00	106	35.00	300	100.00	191	63.67	109	36.33	300	100.00

Khi Kare: 57.231 SD: 2 P<0.01

Khi Kare: 62.366 SD: 2 P<0.01

Çizelge 5.11'de görüldüğü gibi annelerin % 65.00'inin, babaların % 63.67'sinin çocuklarının bir oyun alanı ya da köşesine sahip oldukları belirlenmiştir. Annelerin % 35.00'nin, babaların % 36.33'ünün ise çocuklarının bir oyun alanı ya da köşesine sahip olmadıkları saptanmıştır.

Çizelge incelendiğinde, alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 12.00'ının babalarının % 11.00'ının, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin ve babalarının % 25.00'inin, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 28.00'ının babalarının % 27.67'sinin çocuklarının oynayabilecekleri bir alan ya da özel bir köşeye sahip oldukları saptanmıştır.

Khi kare analizi sonucunda çocuğun oynayabileceği özel bir köşenin olup olmaması anne babaların sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmektedir. Yani çocukların oynayabileceği özel bir köşenin olup olmaması sosyo-ekonomik düzeyden bağımsız olarak düşünülemez ($P<0.05$).

Bulgular, alt sosyo-ekonomik düzey çocuklarının özel bir oyun oynama alanına, orta ve üst sosyo-ekonomik düzey çocuklarına göre daha az sahip olmalarının nedeni; tamamen anne-babaların ekonomik durumlarının yetersiz olması sonucunda, oda sayısının yetersiz olması, kalabalık aile olmaları, kardeş sayısının fazla olması, büyükanne, büyükbaba gibi yakın akrabalarla evi paylaşma zorunluluğu, bunun yanısıra alt sosyo-ekonomik düzeydeki anne-babaların eğitim düzeylerinin düşük olması ve bunun sonucu olarak çocuklarının oyun oynaması için özel bir köşenin bulunmamasının ya da bu alanların oluşturulmasının tamamen gereksiz olduğu düşüncesinin yaygın olması ile açıklanabilir. Bu durum çeşitli araştırmalarda görülmüştür.

Tezel'in (1993) yapmış olduğu araştırmada, anne ve babaların çocuklarına evde oyun için gerekli ortamı sağladıklarını, anne ve babaların çoğunda evde çocuğun oynayabileceği ortamın bulunduğunu saptamıştır.

Çizelge 5.12'de anne-babaların çocuklarının oynamayı tercih ettikleri yerin sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

T.C. YÜKSEKÖĞRETİM KURULU DOKÜMANTASYON MERKEZİ

Çizelge 5.12. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Oynamayı Tercih Ettikleri Yerlere Yüzde Dağılımlar

	ANNE												BABA											
	Odasında		Bahçede		Evin herhangi bir alanında salonda		Sokakta		Diğer		TOPLAM		Odasında		Bahçede		Evin herhangi bir alanında salondu		Sokakta		Diğer		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	10	3.33	32	10.67	25	8.33	31	10.33	2	0.67	100	33.33	14	4.67	39	13.00	22	7.33	22	7.33	3	1.00	100	33.33
ORTA SED	18	6.00	38	12.67	22	7.33	17	5.67	5	1.67	100	33.33	23	7.67	37	12.33	21	7.00	16	5.33	3	1.00	100	33.33
ÜST SED	25	8.33	32	10.67	20	10.00	6	2.00	7	2.33	100	33.33	26	8.67	34	11.33	28	9.33	6	2.00	6	2.00	100	33.33
TOPLAM	53	17.67	102	34.00	27	25.57	54	18.00	14	4.67	300	100.00	13	21.00	110	36.67	71	23.67	44	14.67	12	4.00	300	100.00

Khi Kare: 28.515 SD: 8 P<0.05

Khi Kare: 15.680 SD: 8 P<0.05

Çizelge 5.12'de görüldüğü gibi annelerin % 34.00'ının, babaların % 36.67'sinin çocuklarının bahçede oynamayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Annelerin % 25.67'sinin, babaların % 23.67'sinin çocuklarının evin herhangi bir yerinde (salonda) oynamayı tercih ettikleri saptanmıştır.

Çizelge incelendiğinde alt ve üst sosyo-ekonomik düzey annelerin çocuklarının % 10.67'sinin, orta sosyo-ekonomik düzey annelerin çocuklarının % 12.67'sinin, alt sosyo-ekonomik düzey babaların çocuklarının % 13.00'ünün, orta sosyo-ekonomik düzey babaların çocuklarının % 12.33'ünün, üst sosyo-ekonomik düzey babaların çocuklarının % 11.33'ünün bahçede oynamayı tercih ettikleri saptanmıştır.

Khi kare sonucunda da çocukların oynamayı tercih ettikleri yer, anne ve babaların sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmektedir. Diğer bir deyişle çocukların oynamayı tercih ettikleri yer sosyo-ekonomik düzeyden bağımsız olarak düşünülemez ($P<0.05$).

Araştırma kapsamına alınan çocukların çoğunluğunun bahçede oynamayı tercih etmelerinin nedeni ise; bu yaş çocuklarının çoğunun açık hava ve bahçe oyunlarını daha çok sevmeleri ve açık havada, bahçede oynamaktan zevk almaları olarak düşünülebilir.

Dönmez'de (1992) dışarıda oynanan oyunların sınıf içi oyunlarından en belirgin farklılıkları; açık havada oynanması,daha büyük bir alanın oyun için kullanılması ve doğa ile daha yakın olunması şeklinde açıklamıştır. Çocukların sınıfiçi oyunlarından zaman zaman sıkılabildiklerini fakat dışarda oynanan oyunlarla ilgili şikayetlerinin pek olmadığını belirtmiştir.

Razon (1985), Seyrek ve Sun (1991) açık hava oyunlarının (bahçede, kırda, ormanlık bir yerde vs. oyunlarının) çocuğun bedensel gelişimini sağlayan etkinlikler arasında yer aldığını ayrıca çocuğun kazma, kürek gibi araçlarla kum çamur ve toprakla oynayarak doğayı tanımayı öğrenebildiklerini belirtmişlerdir.

Araştırmada çocuklarının çoğunluğunun bahçede oynamayı tercih etmeleri bu durumda beklenilen bir sonuçtur.

Çizelge 5.13'de anne ve babaların sosyo-ekonomik düzeye göre oyun nedir sorusuna verdikleri cevapların dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.13. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oyun Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE										BABA									
	Eğlenme Biçimi		Dinlenme Biçimi		Boş Zaman Etkinliği		Çoc. Gel. önemli olan bir faktör		TOPLAM		Eğlenme Biçimi		Dinlenme Biçimi		Boş Zaman Etkinliği		Çoc. gel Önemli Olan Bir Faktör		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	29	9.67	10	3.33	5	1.67	56	18.67	100	33.33	28	9.33	6	2.00	11	3.67	55	18.33	100	33.33
ORTA SED	13	4.33	2	0.67	6	2.00	79	26.33	100	33.33	85	4.67	6	2.00	5	1.67	85	25.00	100	33.33
ÜST SED	8	2.67	1	0.33	2	0.67	89	29.67	100	33.33	80	2.67	2	0.67	1	0.33	1	29.67	100	33.33
TOPLAM	50	16.67	13	4.33	13	4.33	224	74.67	300	100.00	219	16.67	14	4.67	17	5.67	8	73.00	300	100.00

Khi Kare: 35.340 SD: 6 P<0.01

Khi Kare: 31.567 SD: 6 P<0.01

Çizelge 5.13 incelendiğinde, annelerin % 74.67'si, babaların % 73.00'ı "çocuğun gelişiminde rolü olan önemli bir faktördür" cevabını vermişlerdir. Annelerin % 4.33'ü boş zaman etkinliği, yine % 4.33'ü dinlenme biçimi olduğunu, babaların % 5.67'si boş zaman etkinliği % 4.67'si dinlenme biçimi olduğunu belirtmişlerdir. Sosyo-ekonomik düzeye bakıldığında alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 18.67'si babalarının % 18.33'ü, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 26.33'ü, babalarının % 25.00'ı, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 29.67'si, babaların % 29.67'si "oyunun çocuğun gelişiminde önemli bir faktör" olduğunu belirttikleri görülmüştür.

Khi kare analizler sonucunda da anne babaların oyun nedir sorusuna verdikleri cevaplar sosyo-ekonomik düzeylerine göre değişmektedir ($P<0.01$).

Alt sosyo-ekonomik düzeyden, üst sosyo-ekonomik düzeye doğru gidildikçe anne ve babaların "oyun nedir" sorusuna, çocuğun gelişiminde önemli olan bir faktördür cevabının daha fazla olduğu (% 29.67) görülmüştür, bu nedenle üst sosyo-ekonomik düzey anne babalarının alt ve orta sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarından bu konuda daha bilinçli ve bilgili oldukları düşünülebilir.

Razon (1985)'e göre artık oyun geçmişte olduğu gibi çocuğun boş zamanını geçirmek için yaptığı bir faaliyet olarak değerlendirilmemekte, oyunun bir ihtiyaç olduğu kabul edilmektedir. Örnekleme alınan anne ve babaların bu düşüncede oldukları düşünülmektedir.

Sel ve Coşkuner (1989) oyunu çocukta haz ve neşe yaratan, bedensel, ruhsal ve zihinsel gelişimlerini sağlayan, olumlu davranışlar ve alışkanlıklar kazandıran hareketler topluluğu olarak belirtmiştir. Aynı şekilde, Dönmez (1992) oyunun, belli bir amaca yönelik olan veya olmayan, kurallı ya da kuralsız gerçekleştirilen fakat her durumda çocuğun isteyerek ve hoşlanarak yer aldığı, fiziksel, bilişsel, dil, duygusal ve sosyal gelişiminin temeli olan, gerçek hayatın bir parçası ve çocuk için en etkin öğrenme süreci olduğunu ifade etmektedir.

Tezel (1993) yapmış olduğu araştırmada anne babaların büyük bir çoğunluğunun oyun nedir sorusuna "çocuğun gelişiminde olan önemli bir faktör"dür cevabını verdiklerini saptamıştır. Bu sonuçta araştırmayı destekler niteliktedir.

Çizelge 5.14'de anne ve babaların çocuklarıyla oyun oynayıp oynamamalarının sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.14. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarıyla Oyun Oynayıp Oynamamalarına Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Evet		Hayır		Bazen		TOPLAM		Evet		Hayır		Bazen		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	35	11.67	26	8.67	39	13.00	100	33.33	40	13.33	26	8.67	34	11.33	100	33.33
ORTA SED	49	16.33	6	2.00	45	15.00	100	33.33	52	17.33	8	2.67	40	13.33	100	33.33
ÜST SED	54	19.00	5	1.67	41	13.67	100	33.33	47	15.67	9	3.00	44	14.67	100	33.33
TOPLAM	138	46.00	37	12.33	125	41.67	300	100.00	139	46.33	43	14.33	118	39.33	300	100.00

Khi Kare: 27.422 SD: 4 P<0.01

Khi Kare: 17.136 SD: 4 P<0.01

Çizelge 5.14 incelendiğinde annelerin % 46.00'ı babaların % 46.33'ü çocuklarıyla oyun oynadıklarını, annelerin % 41.67'si, babaların % 39.33'ü çocuklarıyla bazen oyun oynadıklarını, annelerin % 12.33'ü,babaların % 14.33'ü çocuklarıyla oyun oynamadıklarını belirtmişlerdir.

Khi kare analizleri; sonucunda da anne ve babaların çocuklarıyla oyun oynayıp oynamamaları anne babaların sosyo-ekonomik düzeylerine göre değişmektedir ($P<0.01$).

Tablo incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 11.67'si, babalarının % 13.33'ü, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 16.33'ü, babaların % 17.33'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 18.00'ı, babaların % 15.67'si çocuklarıyla oyun oynadıkları saptanmıştır. Anne babalar çocuklarıyla oyun oynamaktadırlar. Alt sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarının orta ve üst sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarına oranla daha az çocuklarıyla oynadıkları belirlenmiştir. Bu durumun orta ve üst sosyo-ekonomik düzey anne vebabalarının bu konuda daha bilinçli ve bilgili olmaları, çocuklarına ve oyuna değer verip önemsemeleri ile açıklanabilir.

Tezel'in (1993) yapmış olduğu araştırmada anne babaların çocuklarının yaşına, cinsiyetine, kaçıncı çocuk olmasına ve anne baba yaşına göre çocuklarıyla oyun oynamak için zaman ayırdıkları saptanmıştır.

Çizelge 5.15'de ane ve babaların "çocuklarınızla ne zaman oyun oynarsınız" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.15. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarınızla Ne Zaman Oyun Oynarsınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Çok. istediği zaman		Kendim istediğim zaman		Fırsat buldukça		TOPLAM		Çoc. istediği zaman		Kendim istediğim zaman		Fırsat buldukça		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	28	10.65	5	1.90	41	15.59	74	28.14	11	4.26	5	1.84	58	22.48	74	28.68
ORTA SED	32	12.17	1	0.38	61	23.19	94	35.74	23	8.91	8	3.10	62	24.03	93	36.05
ÜST SED	25	9.51	2	0.76	68	25.86	25	36.12	30	11.63	9	3.49	52	20.16	91	35.22
TOPLAM	85	32.32	8	3.04	170	64.64	263	100.00	64	24.81	22	8.53	172	66.67	258	100.00

Khi Kare: 8.368 SD: 4 P>0.05

Khi Kare: 8.623 SD: 4 P>0.05

Çizelge 5.15 incelendiğinde annelerin % 64.64'ü, babaların % 66.67'si fırsat buldukça, annelerin % 32.32'si, babaların % 24.81'i çocukları istediği zaman, annelerin % 3.04'ü, babaların % 8.53'ü kendileri istediği zaman çocuklarıyla oyun oynadıklarını belirttikleri görülmüştür.

Çizelgede sosyo-ekonomik düzeye bakıldığında alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 15.59'u babalarının % 22.48'i orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 23.19'u babalarının % 24.03'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 25.86'sı babalarının % 20.16'sı çocuklarıyla fırsat buldukça oyun oynadıkları saptanmıştır.

Yapılan khi kare analizi sonucunda da anne babaların çocuğunuzla ne zaman oyun oynarsınız sorusuna verdikleri cevaplar anne babaların sosyo-ekonomik düzelerine bağlı değildir. Yani sosyo-ekonomik düzeyden bağımsızdır ($P>0.05$).

Bornett ve Chick (1986) tarafından yapılan bir araştırmada anaokuluna devam eden çocuklarını, anne babalarının kendi boş zamanlarının önemi ve bu zamanlarını çocukları ile oynayarak kullanımları, anne babaların çocuklarıyla oyun oynarken direkt veya indirekt olarak çocukları üzerindeki etkileri incelenmeye çalışılmıştır. Sonuçta anne ve babaların boş zamanlarında çocuklarıyla oynadıklarını bunun çocuk için bir ödül olduğu, çocuklar anneleri ile oynadıkları zaman onun davranışlarından, babalarıyla oynadıklarından daha fazla etkilendikleri ve babaları ile oyunu paylaşmaktan hoşlandıkları saptanmıştır.

Alt sosyo-ekonomik düzey anneleri orta ve üst sosyo-ekonomik düzey annelerinden daha az çocuklarıyla oynamaya fırsat bulmaktadırlar. Bu durumun annelerin eğitim düzeylerinin düşük olmasından, çocuklarıyla oyun oynama konusunda bilinçsiz olmalarından ve oyun oynamayı gereksiz görmelerinden, kalabalık aile olmalarından dolayı boş zamanlarının olmamasından evdeki işlerden çocuklarına zaman ayıramamalarından kaynaklandığı düşünülebilir. Orta sosyo-ekonomik düzey babaları ise alt ve üst sosyo-ekonomik düzey babalarına göre çocuklarıyla daha fazla oyun oynamaya fırsat bulmaktadırlar. Bu da onların bu konuda daha bilinçli ve bilgili olduklarını göstermektedir. Üst sosyo-ekonomik düzey babalarının, alt ve orta sosyo-ekonomik düzey babalarına göre daha az çocuklarıyla oyun oynamaya fırsat yaratmalarının nedeni, babaların çocukları ile beraber oldukları zamanın daha kısıtlı olmasından kaynaklanabilir.

Çizelge 5.16'da anne babaların "çocuğunuzla hangi sıklıkta oyun oynarsınız" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.16. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuzla Hangi Sıklıkta Oyun Oynarsınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Hergün		Haftada birkaç kere		Ayda birkaç kere		TOPLAM		Hergün		Haftada birkaç kere		Ayda birkaç kere		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	17	6.46	44	16.73	13	4.94	74	28.14	14	5.43	42	16.28	18	6.98	74	28.68
ORTA SED	30	11.41	50	19.01	14	5.32	94	35.74	19	7.36	59	22.87	15	5.81	93	36.05
ÜST SED	25	9.51	58	22.05	12	4.56	25	36.12	22	8.53	41	15.89	28	10.85	91	35.22
TOPLAM	72	22.38	152	57.79	39	14.83	263	100.00	55	21.32	142	55.04	61	23.64	258	100.00

Khi Kare: 2.509 SD: 4 P>0.05

Khi Kare: 7.653 SD: 4 P>0.05

Çizelge 5.16 incelendiğinde annelerin % 57.79'u, babaların % 55.04'ü çocuklarıyla haftada bir kaç kere, annelerin % 27.38'i babaların % 21.32'si çocuklarıyla hergün, annelerin % 14.83'ü babaların % 23.64'ü çocuklarıyla ayda bir kere oyun oynamaktadırlar.

Khi kare analizi, sonucunda da anne-babaların çocuğunuzla hangi sıklıkta oynarsınız sorusuna verdikleri cevaplar anne babaların sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı değildir ($P > 0.05$).

Çizelge incelendiğinde, alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 16.73'ü babalarının % 16.28'inin, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 19.01'i babalarının % 22.87'sinin, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 22.05'i babalarının % 15.89'unun çocuklarıyla haftada bir kaç kere oyun oynadıkları saptanmıştır.

Üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin, orta ve alt sosyo-ekonomik düzey annelerine göre daha fazla çocuklarıyla haftada bir kaç kere oyun oynadıklarını belirtmişlerdir. Bu durum, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin bu konuda daha bilinçli olduklarından ve daha az çocuğa sahip olmalarından böylecede daha fazla oyun için zaman ayırabildiklerinden kaynaklanabilir. Alt sosyo-ekonomik düzey anneleri ise, daha kalabalık bir aileye sahip olmalarından, kardeş sayısının fazla olmasından dolayı ve çocukların birbirleriyle oynamaları ve annelerin her çocuğa ayırdığı zamanın sınırlı olması, bu konuda yeteri kadar bilgiye sahip olmamaları nedeniyle çocuklarına daha az zaman ayırıyor olabilir.

Orta sosyo-ekonomik düzey babalarının çoğunluğu alt ve üst sosyo-ekonomik düzey babalarına göre çocuklarıyla haftada bir kaç kere oyun oynamaktadırlar. Bunun nedeni, çocuk sayısının az olması, bu konuda bilinçli ve bilgili olmaları, konuyu önemsemeleri ve zaman yaratabilmeleri olarak açıklanabilir.

Çizelge 5.17'de anne babaların "çocuğunuzla oynadığınız oyuna ne kadar zaman ayırırsınız" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.17. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuzla Oynadığınız Oyuna Ne Kadar Zaman Ayırırsınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Yarım saat		1-2 saat		3-4 saat ve daha fazla		TOPLAM		Yarım saat		1-2 saat		3-4 saat ve daha fazla		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	37	14.07	34	12.93	3	1.14	74	28.14	42	16.28	31	12.02	1	0.39	74	28.68
ORTA SED	39	14.83	52	19.97	3	1.14	94	35.74	49	18.99	42	16.28	2	0.78	93	36.05
ÜST SED	36	13.69	57	21.67	2	0.76	25	36.12	54	20.93	36	13.95	1	0.39	91	35.22
TOPLAM	112	42.59	143	54.37	8	3.04	263	100.00	145	56.20	109	42.25	4	1.55	258	100.00

Khi Kare: 3.538 SD: 4 P>0.05

Khi Kare: 1.067 SD: 4 P>0.05

Çizelge 5.17 incelendiğinde annelerin % 54.37'si, babaların % 42.25'i çocuklarıyla oynadıkları oyuna 1-2 saat, annelerin % 42.59'u, babaların % 56.20'si çocuklarıyla oynadıkları oyuna yarım saat, annelerin % 3.04'ü, babaların % 1.55'i çocuklarıyla oynadıkları oyuna 3-4 saat ve daha fazla zaman ayırdıkları belirtmişlerdir.

Khi kare analizi sonucunda da anne babaların çocuklarıyla oynadıkları oyuna ayırdıkları zaman anne babaların sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı değildir ($P>0.05$).

Çizelge incelendiğinde, araştırmaya alınan annelerin çocuklarıyla oynadıkları oyuna, babaların çocuklarıyla oynadıkları oyundan daha fazla zaman ayırdıkları görülmektedir. Anneler çocuklarıyla 1-2 saat, babalar yarım saat oynamaktadırlar. Annelerin babalardan daha fazla zamanlarının olması, babaların daha yoğun çalışması ve çocuklarıyla beraber oldukları zamanın daha kısıtlı olması, babaların sorumluluklarının ve toplumun babalardan beklentilerinin daha fazla olmasından kaynaklandığı düşünülebilir. Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 12.93'ü, orta sosyo-ekonomik düzey annelerin % 19.77'si, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 21.67'si çocuklarıyla oynadıkları oyuna 1-2 saat ayırdıklarını belirtmişlerdir. Alt sosyo-ekonomik düzeyden, üst sosyo-ekonomik düzeye doğru gidildikçe, üst sosyo-ekonomik düzey annelerin çoğunluğunun çocuklarıyla oynadıkları oyuna 1-2 saat ayırdıkları görülmektedir. Bu da üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin, daha eğitimli olmaları, daha az çocuğa sahip olmaları, bu konuda bilinçli ve bilgili olmaları ile açıklanabilir. Alt sosyo-ekonomik düzey babalarının % 16.28'i, orta sosyo-ekonomik düzey babalarının % 18.99'u, üst sosyo-ekonomik düzey babalarının % 56.20'si çocuklarıyla oynadıkları oyuna yarım saat ayırdıklarını belirtmişlerdir. Alt sosyo-ekonomik düzeyden, üst sosyo-ekonomik düzeye doğru, babaların çoğu çocuklarıyla yarım saat oyun oynamaktadırlar. Bu durum alt sosyo-ekonomik düzeyden, üst sosyo-ekonomik düzeye doğru gidildikçe bu konudaki bilinçlenmenin arttığını göstermektedir.

Clarke-Stewart (1978) anne baba ve çocukların oyun içerisindeki iletişimlerini incelemeye yönelik çalışmasında baba-çocuk oyununun, anne-çocuk

oyununa göre daha kısa sürdüğünü fakat daha fiziki, uğraştırıcı ve oyuncaksız olduğunu saptamıştır.

Aksoy (1990) yaptığı çalışmada, ailelerin çoğunluğunun çocuklarıyla oynamaya 1-4 saat zaman ayırdıkları saptanmıştır. Bu bulgu annelerden elde edilen bulgularla paralellik göstermektedir.

Çizelge 5-18'de anne babaların "çocuğunuzun oyun arkadaşlarını kendisinin seçmesine izin verirmisiniz" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.18. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuzun Oyun Arkadaşlarını Kendisinin Seçmesine İzin Verirmisiniz Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Evet		Bazen		Hayır		TOPLAM		Evet		Bazen		Hayır		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	43	14.33	43	14.33	14	4.67	100	33.33	46	15.33	35	10.67	19	6.33	100	33.33
ORTA SED	71	23.67	23	7.67	6	2.00	100	33.33	63	21.00	31	10.33	6	2.00	100	33.33
ÜST SED	81	27.00	15	5.00	4	1.33	100	33.33	75	25.00	22	7.33	3	1.00	100	33.33
TOPLAM	195	65.00	81	27.00	24	8.00	300	100.00	184	61.33	88	29.33	28	9.33	300	100.00

Khi Kare: 34.300 SD: 4 P<0.01

Khi Kare: 25.447 SD: 4 P<0.01

Çizelge 5.18'de görüldüğü gibi, annelerin % 65.00'ı, babaların % 61.00'ı çocuklarının oyun arkadaşlarını kendisinin seçmesine izin vermektedirler. Annelerin % 27.00'ı babaların % 29.33'ü çocuklarının oyun arkadaşlarını kendisinin seçmesine bazen izin verdiklerini belirtmişlerdir. Annelerin % 8.00'ı, babaların % 9.33'ü çocuklarının oyun arkadaşlarını kendisinin seçmesine izin vermediklerini belirtmişlerdir. Anne ve babaların çoğunluğunun çocuklarının oyun arkadaşlarını kendisinin seçmesine izin verdikleri saptanmıştır.

Khi kare analizi sonucunda da anne-babaların çocuklarının kendi arkadaşlarını kendilerinin seçmesine izin verip, vermemeleri sosyo-ekonomik düzeylerine göre değişmektedir ($P<0.01$).

Çizelge incelendiğinde, alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin (% 14.33) orta (% 23.67) ve üst sosyo-ekonomik düzey annelerine (% 27.00) göre, daha az bir bölümünün, çocuklarına oyun arkadaşlarını kendilerinin seçmelerine izin vermedikleri görülmektedir. Bunun nedeni alt sosyo-ekonomik düzey annelerine göre daha düşük olması, bu konuda daha az bilgiye sahip olmaları; çocuğun kiminle arkadaş olup olmayacağını kendisinin öğrenmesi gerektiğini, çocukların arkadaşları ile oynamaktan, onlarla birçok şeyi paylaşmaktan daha çok zevk aldıklarını bilmemelerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

Alt sosyo-ekonomik düzey babalarının % 15.33'ü, orta sosyo-ekonomik düzey babalarının % 21.00'i üst sosyo-ekonomik düzey babalarının % 25.00'ı çocuklarının oyun arkadaşlarını kendilerinin seçmesine izin verdikleri saptanmıştır. Alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye gidildikçe babaların bu konuda daha çok bilinçli oldukları söylenebilir. Babaların eğitim düzeyleri üst sosyo-ekonomik düzeye doğru artmaktadır. Eğitim arttıkça babaların bu konudaki düşünceleri olumlu yöne doğru kaydığı söylenebilir.

Elde edilen bu sonuç, anne ve babaların çoğunluğunun çocuklarının oyun arkadaşlarını kendilerinin seçmesine izin verdiklerinin saptandığı Tezel'in (1993) araştırması ile paralellik göstermektedir.

Çizelge 5.19'da anne babaların "çocuğunuzun yalnız ya da arkadaşları ile oynaması için gerekli ortamı sağlarmısınız" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.19. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuzun Yalnız Ya da Arkadaşları İle Oynaması İçin Gerekli Ortamı Sağlarmısınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Evet		Bazen		Hayır		TOPLAM		Evet		Bazen		Hayır		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	64	21.33	29	9.67	7	2.33	100	33.33	57	19.00	32	10.67	11	3.67	100	33.33
ORTA SED	84	28.00	15	5.00	1	0.33	100	33.33	73	24.33	25	8.33	2	0.67	100	33.33
ÜST SED	85	28.33	14	4.67	1	0.33	100	33.33	63	21.00	32	10.67	5	1.67	100	33.33
TOPLAM	233	77.67	58	19.33	9	3.00	300	100.00	193	64.33	89	29.67	18	6.00	300	100.00

Khi Kare: 18.890 SD: 4 $P<0.01$

Khi Kare: 10.132 SD: 4 $P<0.05$

Çizelge 5.19 incelendiğinde, annelerin % 77.67'si, babaların % 64.33'ü çocuklarına, yalnız ya da arkadaşları ile oynaması için gerekli ortamı sağladıklarını, annelerin % 19.33'ü, babaların % 29.67'si, bazen sağladıklarını, annelerin % 3.00'ü, babaların % 6.00'ı sağladıklarını belirtmişlerdir.

Khi kare analizleri sonucunda da anne babaların çocuklarına yalnız ya da arkadaşları ile oynaması için gerkeli ortamı sağlayıp sağlamamaları, anne babaların sosyo-ekonomik düzeyine bağlıdır ($P<0.01$).

Çizelge 5.19'da görüldüğü gibi, alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 21.00'ı, babaların % 19.00'ı, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 28.00'ı babaların % 24.33'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerin % 28.33'ü, babaların % 29.67'si çocuklarına, yalnız ya da arkadaşları ile oynaması için gerekli ortamı sağladıklarını belirtmişlerdir. Alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru, anneler daha çok oranla, çocuklarına gerekli ortamı sağlamaktadırlar, bu da onların bu konuda daha bilinçli olduklarını göstermektedir. Orta sosyo-ekonomik düzey babaları ise alt ve üst sosyo-ekonomik düzey babalarına oranla çocuklarına gerekli ortamı sağlamaktadırlar. Bu da üst sosyo-ekonomik düzey babalarının zamanlarının daha kısıtlı olmasıyla açıklanabilir. Alt sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarının daha az bir kısmının çocuklarına gerekli ortamı sağlamalarının nedeni ise ekonomik yetersizliklerden, ailede yaşayan bireylerin fazla olmasından, çocuklarına verecek, onların rahat oynamalarını sağlayabilecek bir odalarının olmamasından kaynaklanabilir.

Ömeroğlu (1992) her yaştaki çocuğun ihtiyaçları farklı bile olsa oyun oynayacağı alanın güvenli, rahat, oyun oynayabileceği genişlikte olmasının en başta istenilen özellikler olduğunu, çocuk büyüdükçe evde kendisinin oynayabileceği, oyuncaklarını koyabileceği bir köşenin olmasını isteyebileceğini belirtmiştir. Bu nedenle oyun alanlarının sağlanmasında fayda bulunmaktadır.

Anne babaların çocuklarına istedikleri zaman oyun oynamaları için izin verip vermemelerinin sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları çizelge 5.20'de verilmiştir.

Çizelge 5.20. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarına İstedikleri Zaman Oyun Oynamaları İçin İzin Verip Vermemelerine Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Evet		Bazen		Hayır		TOPLAM		Evet		Bazen		Hayır		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	48	16.00	40	13.33	12	4.00	100	33.33	45	15.00	40	13.33	15	5.00	100	33.33
ORTA SED	68	22.67	31	10.33	1	0.33	100	33.33	58	19.33	37	12.33	5	1.67	100	33.33
ÜST SED	73	24.33	22	7.33	5	1.67	100	33.33	71	23.67	22	7.33	7	2.37	100	33.33
TOPLAM	189	63.00	93	31.00	18	6.00	300	100.00	174	58.00	98	33.00	27	9.00	300	100.00

Khi Kare: 21.115 SD: 4 P<0.01

Khi Kare: 17.686 SD: 4 P<0.01

Çizelge 5.20'ye göre, annelerin % 63.00'ı, babaların % 58.00'ı çocuklarına istedikleri zaman oyun oynamaları için izin verdiklerini, annelerin % 31.00'ı, babaların % 33.00'ı bazen izin verdiklerini, annelerin % 6.00'ı, babaların % 9.00'ı izin vermediklerini belirtmişlerdir.

Khi kare analizleri sonucunda da anne babaların çocuklarına istedikleri zaman oyun oynamaları için izin verip vermemelerinin anne babaların sosyo-ekonomik düzyelerine bağlı olduğu saptanmıştır ($P<0.01$).

Çizelge incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 16.00'ı babaların % 15.00'ı, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 22.67'si, babaların % 19.33'ü üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 24.33'ü, babaların % 23.67'si çocuklarına, istedikleri zaman oyun oynamaları için izin verdiklerini belirtmişlerdir. Anne ve babalar çocuklarına istedikleri zaman oyun oynamaları için izin vermektedirler. Alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru, anne ve babaların çoğu çocuklarına istedikleri zaman oynamaları için izin vermektedirler. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça anne babalarının eğitim düzeyleri artmaktadır. Eğitim arttıkça, anne babaların çocuklarına davranışlarının daha olumlu olduğu söylenebilir.

Yörükoğlu (1991) okul yaşına gelmemiş çocukları kısa bir süre gözlemlemenin, oyunun çocukların baş uğraşı ve en önemli işi olduğunu ortaya koymaya yeterli olduğunu söylemiştir. Yörükoğlu'na göre çocuklar gün boyunca durup dinlenmeden oynamaktadırlar. Kendilerini oyuna öylesine kaptırırlar ki acıktıklarını bilmez, çağırılınca duymazlar. onlar için oyun sonu getirilmesi gerekli bir görevdir. Onlar oyuna gerçek bir uğraş gibi sarılmaktadırlar.

Araştırmada anne ve babaların çoğunlukla çocuklarına istedikleri zaman oyun oynamaları için izin vermeleri çocukların oyununa önem verdiklerini, oyunun çocuğun yaşamının bir parçası olduğunu, çocuğun oyunla öğrendiğini, kendini gelitirdiğini bilmelerinden kaynaklanabilir.

Çizelge 5.21'de anne babaların "çocuğunuz genellikle hangi cinsiyetteki arkadaşlarıyla oynamayı tercih eder" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.21. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Hangi cinsiyetteki Arkadaşları İle Oynamayı Tercih Etmelerine Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Kendi Cinsi		Karşı Cins		Ayırt etmez		TOPLAM		Kendi Cinsi		Karşı Cins		Ayırt etmez		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	41	13.67	1	0.33	58	19.33	100	33.33	41	13.67	1	0.33	58	19.33	100	33.33
ORTA SED	32	10.67	1	0.33	67	22.33	100	33.33	36	12.00	2	0.67	62	20.67	100	33.33
ÜST SED	21	7.00	1	0.33	78	26.00	100	33.33	23	7.67	1	0.33	76	25.33	100	33.33
TOPLAM	94	31.33	3	1.00	203	67.67	300	100.00	109	33.33	4	1.33	196	65.33	300	100.00

Khi Kare: 9.370 SD: 4 G: 9.55 P<0.01

Khi Kare: 8.415 SD: 4 P>0.05

Çizelge 5.21'de araştırma kapsamına alınan annelerin % 67.67'si, babaların % 65.33'ü çocuklarının cinsiyet ayrımı yapmadıklarını annelerin % 31.33'ü, babaların % 33.33'ü çocuklarının kendi cinsi ile oynadıklarını, annelerin % 1.00'ı, babaların % 1.33'ü çocuklarının karşı cinsle oynamayı tercih ettikleri görülmektedir.

Khi kare analizi sonucunda da annelerin çocuğunuz genellikle hangi cinsiyetteki arkadaşlarıyla oynamayı tercih eder sorusuna verdikleri cevaplar sosyo-ekonomik düzeye göre değişmektedir ($P<0.05$). Babaların, çocuğunuz genellikle hangi cinsiyetteki arkadaşlarıyla oynamayı tercih eder sorusuna verdikleri cevaplar sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı değildir ($P>0.05$).

Çizelge incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin vebabalarının % 19.33'ü orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 22.33'ü, babaların % 20.67'si, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 26.00'ı, babaların % 25.33'ü çocukları oyun oynarken cinsiyet ayrımı yapmadıklarını belirtmişlerdir.

Bu durum alt sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerden gelen çocukların orta ve üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen ailelerin çocuklarına göre oyun oynarken daha fazla cinsiyet ayrımı yapmalarının nedeni, kendi cinsiyetindeki çocuklarla oynamayı tercih etmeleri, çocukların içinde yaşadıkları kültürün yani çevrenin etkisi, ayrıca anne-babaların eğitim düzeylerinin düşük olması ve anne-babanın çocuğunu bu konuda yönlendirmesi, hatta anne babanın çocuğa kendi cinsiyle oynaması konusunda baskı yapması, karşı cinsle oynamayı yasaklamış olması ile açıklanabilir.

Anne babalara göre çocuklar oyun oynarken cinsiyet ayrımı yapmamaktadırlar ve genellikle de karşı cinsten arkadaşlarıyla oynamaktadırlar. Kendi cinsinden arkadaşlarıyla oynamayı tercih ettikleri bu durum alt sosyo-ekonomik düzey çocuklarında daha fazla olduğu araştırma bulguları arasındadır. Çocukların kendi cinslerinden olan arkadaşları ile oynamayı tercih etmelerinin sebepleri, çocukların kendi cinsiyetlerinden olan arkadaşlarıyla oynamaktan daha çok zevk almaları kız ve erkek oyunlarının birbirinden çok farklı olması, kızlar biraraya gelince daha çok, evcilik oyunları, süs eşyalarıyla, bebekleriyle oynarlarken, erkek çocukları biraraya gelince daha çok hareketli oyunlar, koşmaca, yakalamaca oyunları, dövüş ve savaş oyunlarını tercih etmeleri olarak düşünülebilir.

Fagot (1974) yapmış olduğu bir araştırmada erkek çocuklarının daha çok blok, taşıt, top ve manipulatif oyuncaklarla oynadığını, kızların ise müzik aletleri, evcilik materyalleri, bebek, giysi ve süslerle oynadığını saptamıştır.

Çizelge 5.22'de anne ve babaların çocukları oyun oynarken ondan herhangi birşey isteyerek oyununu kesip kesmemelerinin sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.22. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocukları Oyun Oynarken Ondan Herhangi Bir Şey İsteyerek Oyunu Kesip Kesmemelerine Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Evet		Bazen		Hayır		TOPLAM		Evet		Bazen		Hayır		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	19	6.33	59	19.67	22	7.33	100	33.33	24	8.00	42	14.00	34	11.33	100	33.33
ORTA SED	7	2.33	58	19.33	35	11.67	100	33.33	4	1.33	60	20.00	36	12.00	100	33.33
ÜST SED	6	2.00	60	20.00	34	11.33	100	33.33	3	1.00	37	19.00	40	13.33	100	33.33
TOPLAM	32	10.67	177	59.00	91	30.33	300	100.00	31	10.33	159	53.00	110	36.67	300	100.00

Khi Kare: 13.297 SD: 4 P<0.01

Khi Kare: 21.130 SD: 4 P<0.01

Çizelge 5.22'de görüldüğü gibi annelerin % 59.00'ı, babaların % 53.00'ı çocuklarının oyununu ondan herhangi birşey isteyerek bazen kestikleri saptanmıştır. Annelerin % 30.33'ü, babaların % 36.67'si çocukların oyununu ondan herhangi bir şey isteyerek kesmediklerini, yani oyunlarını yarım bırakmalarını istemekdiklerini belirtmişlerdir. Annelerin % 10.67'si, babaların % 10.33'ü ise çocuklarından herhangi bir şey isteyerek onların oyunlarını kestiklerini belirtmişlerdir.

Khi kare analizi sonucunda da anne babaların çocukları oyun oynarken ondan herhangi bir şey isteyerek oyununu kesip kesmemeleri sosyo-ekonomik düzeylerine göre değişmektedir ($P<0.01$).

Araştırmaya alınan denekler sosyo-ekonomik düzeye göre incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzey annelerin % 19.67'si, babaların % 14.00'ı, orta sosyo-ekonomik düzey annelerin % 19.33'ü, babaların % 20.00'i, üst sosyo-ekonomik düzey annelerin % 20.00'ı babaların % 19.00'ı çocuklarının oyunlarını onlardan herhangi birşey isteyerek bazen kestiklerini belirtmişlerdir.

Anne ve babaların çoğunluğunun çocuklarının oyununu bazen yarım bırakmalarını istedikleri görülmektedir. Anneler babalara oranla daha fazla bazen çocuklarının oyunlarını kesmektedirler. Annelerin yardıma ihtiyacı olmaktadır. Bu nedenlede zaman zaman çocuklarının oyununu yarım bıraktırıp yardım etmesini isteyebilmektedirler.

Sonuç olarak; alt sosyo-ekonomik düzey anne ve babaları, orta ve üst sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarına oranla daha çok çocuklarından herhangi birşey isteyerek onların oyunlarını kesmektedirler. Bu durumun alt sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarının eğitim düzeylerinin daha düşük olması, anne babaların daha fazla çocuğa ve bu konuda daha az bilgiye sahip olmalarından, çocuk oyunlarını önemsememelerinden kaynaklandığı söylenebilir. Alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru anne-babaların eğitim düzeyleri artmakta ve oyun konusunda daha bilgili ve bilinçli oldukları görülmektedir ve böylecede çocuklarının oyunlarını kesmemektedirler.

Bazı anne ve babalar oyunun çocuğun gelişim ve eğitimindeki etkisini düşünmeden çocuklarına oyun ortamı hazırlayacaklarına,

oyundan uzaklaştırmaktadırlar. Oysa çocuk oyun yoluyla birikmiş enerjisini toplumsal açıdan kabul edilen bir yolla boşaltma olanağı bulmaktadır (Yavuzer 1992b).

Ömeroğlu (1992) oyuna dalmış çocuğun oyundan koparılmaması gerektiğini, başka bir iş için çocuğu oyundan ayırmanın, onu hayal kırıklığına uğratacağını, böyle bir durum da çocukta öfke yaratabileceğini belirtmiştir.

Tezel (1993) yapmış olduğu araştırmada anne ve babaların çocuklarının oyununu kestiklerini ve özellikle annelerin babalardan biraz daha fazla çocuklarının oyununu kestiklerini saptamıştır.

Çizelge 5.23'de anne babaların "çocuğunuz oyunu ve oyunda ürettikleri ile ilgili sizinle konuşmak isterse ne yaparsınız" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeylere göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.23. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuz Oyunu ve Oyunda Ürettikleri İle İlgili Sizinle Konuşmak İsterse Ne Yaparsınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Onunla ilgilenirim		Zaman zaman ilgi gösteririm		Dinlemem		TOPLAM		Onunla ilgilenirim		Zaman zaman ilgi gösteririm		Dinlemem		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	65	21.67	31	10.33	4	1.33	100	33.33	60	20.00	33	11.00	7	2.33	100	33.33
ORTA SED	81	27.00	19	6.33	0	-	100	33.33	69	23.00	30	10.00	1	0.33	100	33.33
ÜST SED	87	29.00	12	4.00	1	0.33	100	33.33	77	25.67	23	7.67	0	-	100	33.33
TOPLAM	233	77.67	62	20.67	5	1.67	300	100.00	206	68.67	86	28.67	8	2.67	300	100.00

Khi Kare: 17.466 SD: 4 P<0.01

Khi Kare: 14.694 SD: 4 P<0.01

Çizelge 5.23 incelendiğinde, annelerin % 77.67'si, babaların % 68.67'si ilgilenmekte, annelerin % 20.67'si, babaların % 28.67'si zaman zaman ilgi göstermekte, annelerin % 1.67'si, babaların % 2.67'si çocuklarını dinlememektedirler.

Khi kare analizleri sonucunda da anne ve babaların çocuğunuz oyunu ve oyunda ürettikleri ile ilgili sizinle konuşmak isterse ne yaparsınız sorusuna verdikleri cevaplar anne babaların sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı olarak değişmektedir ($P<0.01$).

Çizelge incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzey annelerin % 21.67'si babaların % 20.00'ı, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 27.00'ı babalarını % 23.00'ı, üst sosyo-ekonomik düzey annelerin % 29.00'ı babaların % 25.67'si ilgilendiklerini belirtmişlerdir.

Sonuçta, alt sosyo-ekonomik düzeyden, üst sosyo-ekonomik düzeye doğru, anne babaların daha fazla çocuklarıyla ilgilendikleri, ayrıca annelerin babalara oranla daha fazla ilgilendikleri saptanmıştır. Bu bulgu babaların çocukları ile beraber oldukları zamanın daha kısıtlı olması, babaların sorumluluklarının ve toplumun babalardan beklentilerinin daha farklı olmasından kaynaklanmış olabilir. Alt sosyo-ekonomik düzey anne ve babaların, orta ve üst sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarına oranla daha az bir kısmının çocuklarıyla ilgilenmeleri, bu konuda yeteri kadar bilgiye sahip olmamalarından, çocuklarının oyun ve oyunda ürettiklerine değer vermemelerinden, eğitim düzeylerinin düşük olmasından, fazla çocuğa sahip olmalarından ve ailelerinin kalabalık olmasından, evdeki işlerinin fazla olmasından kaynaklandığı düşünülebilir.

Tezel'in (1993) yapmış olduğu araştırmada, anne ve babalar çocuklarının oyunda ürettiklerine ilgi gösterdikleri annelerin babalara göre biraz daha fazla çocukları ile ilgilendikleri belirlenmiştir.

Çizelge 5.24'de anne babaların çocuklarına ilk oyuncağı ne zaman aldıklarının sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.24. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarına İlk Oyuncağı Ne Zaman Aldıklarına Ait Dağılımlar

	ANNE														BABA											
	Doğmadan Önce		1-2 ay		3-4 ay		5-6 ay		7 ay - 1 yaş		2-3 yaş ve sonrası		TOPLAM		Doğmadan önce		1-2 ay		3-4 ay		5-6 ay		7 ay - 1 yaş		2-3 yaş ve sonrası		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	7	2.33	5	1.67	8	2.67	23	7.67	46	15.33	11	3.67	100	33.33	12	4.00	7	2.33	2	0.67	19	6.33	43	14.33	17	5.67	100	33.33
ORTA SED	20	6.67	16	5.33	15	5.00	21	7.00	23	7.67	5	1.67	100	33.33	17	5.67	17	5.67	12	4.00	18	6.00	28	9.33	8	2.67	100	33.33
ÜST SED	27	9.09	16	5.33	20	6.67	17	5.67	18	6.00	2	0.67	100	33.33	32	10.67	14	4.67	19	6.33	17	5.67	15	5.00	3	1.00	100	33.33
TOPLAM	54	18.00	37	12.38	43	14.33	61	20.33	57	29.00	18	6.00	300	100.00	61	20.33	38	12.67	33	11.00	54	18.00	86	28.67	28	9.33	300	100.00

Khi Kare: 46.352 SD: 10 Khi Kare: 52.681 SD: 10 P<0.01

Çizelge 5.24 annelerin % 29.00'ı, babaların % 28.67'si çocuklarına ilk oyuncağı 7 ay - 1 yaş arasında, annelerin % 18.00'ı babaların % 20.33'ü doğmadan önce, annelerin % 12.33'ü, babaların % 12.67'si 1-2 ayda, annelerin % 14.33'ü, babaların % 11.00'ı 3-4 ayda, annelerin % 20.33'ü, babaların % 18.00'ı 5-6 ayda annelerin % 6.00'ı, babaların % 9.33'ü 2-3 yaş arasında yada daha sonra ilk oyuncağı aldıklarını belirtmişlerdir.

Khi kare analizler sonucunda da anne ve babaların çocuklarına ilk oyuncağı alma zamanları, sosyo-ekonomik düzeylerine bağımlıdır ($P<0.01$).

Dağılımlar sosyo-ekonomik düzeye göre incelendiğinde, alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 15.33'ü, babaların % 14.33'ü, orta sosyo-ekonomik düzey annelerin % 7.67'si, babaların % 9.33'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerin % 6.00'ı, babaların % 5.00'ı çocuklarına ilk oyuncağı 7 ay - 1 yaş arısında aldıklarını belirtmişlerdir.

Alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru anne babaların daha az bir kısmı çocuklarına ilk oyuncağı 7 ay - 1 yaş arasında aldıkları saptanmıştır. Anne-babaların eğitimi arttıkça, sosyo-ekonomik düzeyleri yükseldikçe, oyuncak alma zamanında, daha bilinçlendikleri düşünülebilir. Bu nedenle çocukların yaşı artmadan, üst sosyo-ekonomik düzeye doğru anne ve babalar çocuklarını oyuncaklarla karşılaştırma eğiliminde ve bilincinde olabilirler. Çocukları doğmadan önce ve ilk 4 ayda çocuklarına oyuncak alan anne babalar, alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru fazlalaşmaktadır. Anne ve babaların çocuk doğmadan önce oyuncak almaların nedeninin ve oyuncağın çocuğun gelişimindeki önemini bilmelerinden dolayı kaynaklandığı düşünülebilir.

Arnold (1995), oyun çocuğun işi ise, oyuncaklar da gereçleridir. Çocukların oyuncağa ihtiyaçları vardır, değişik yaşlarda, değişik amaçlar için değişik oyuncaklara gerek duyarlar, diyerek oyuncağın doğumdan itibaren çocuğun yaşamındaki önemini vurgulamıştır.

Çizelge 5.25'de anne babaların "sizce çocuk ilk oyuncağı ile ne zaman karşılaşmalı" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.25. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Sizce Çocuk İlk Oyuncağı İle Ne Zaman Karşılaşmalı Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE												BABA											
	1-2 ay		3-4 ay		5-6 ay		7 ay - 1 yaş		2-3 yaş ve sonrası		TOPLAM		1-2 ay		3-4 ay		5-6 ay		7 ay - 1 yaş		2-3 yaş ve sonrası		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	5	1.67	6	2.00	22	7.33	51	17.00	16	5.33	100	33.33	7	2.33	7	2.33	13	6.00	49	16.33	19	6.33	100	33.33
ORTA SED	16	5.33	25	8.33	27	9.00	23	7.67	9	3.00	100	33.33	11	3.67	11	3.87	27	9.00	37	12.33	14	4.67	100	33.33
ÜST SED	27	9.00	26	8.67	25	8.33	20	6.67	2	0.67	100	33.33	32	10.67	25	3.33	23	7.67	17	5.67	3	1.00	100	33.33
TOPLAM	48	16.00	57	19.00	74	24.67	94	31.33	27	9.00	300	100.00	50	16.67	43	14.33	68	22.67	103	34.33	36	12.00	300	100.00

Khi Kare: 58.555 SD: 8 P<0.01

Khi Kare: 62.289 SD: 8 P<0.01

Çizelge 5.25'de görüldüğü gibi, annelerin % 31.33'ü, babaların % 34.33'ü çocuklarının ilk oyuncağı ile 7 ay - 1 yaş arasında, annelerin % 24.67'si, babaların % 22.67'si 5-6 ay'da, annelerin % 19.00'u, babaların % 14.33'ü 3-4 ayda annelerin % 16.00'ı babaların % 16.67'si 1-2 ayda, annelerin % 9.00'ı babaların % 12.00'ı 2-3 yaş ve sonrası karşılaşmalı düşüncesini belirtmişlerdir.

Anne ve babaların sizce çocuk ilk oyuncağı ile ne zaman karşılaşmalı sorusuna verdikleri cevaplar, khi kare analizi sonucuna göre sosyo-ekonomik düzeye bağlı olarak değişmektedir ($P<0.01$).

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 17.00'ı babaların % 16.33'ü, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 7.67'si babaların % 12.33'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 6.67'si, babaların % 5.67'si çocuklarının ilk oyuncağı ile 7 ay - 1 yaş arasında karşılaşmalarının gerektiğini belirtmişlerdir. Alt sosyo-ekonomik düzeyden, üst sosyo-ekonomik düzeye doğru anne babaların çocuğun ilk oyuncağı ile 7 ay - 1 yaş arasında karşılaşmalı fikrinin azaldığı görülmektedir. Anne-babaların üst sosyo-ekonomik düzeye doğru bu konuda daha bilinçlendikleri ve bu yaşların oyuncak almada geç bir yaş olduğunu kavradıkları düşünülebilir.

Bununla beraber, ilk 1-2 ayda çocuklar oyuncaklarla karşılaşmalı cevabını veren anne-babaların sayısının az olmasının nedeni, ailelerin bu konuda fazla bilgiye sahip olmadıklarından ve ilk 1-2 ayda çocuklarına oyuncak almanın gereksiz olduğunu düşünmelerinden kaynaklanabilir.

Çizelge 5.26'da anne babaların "sizce oyuncak nedir" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.26. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Sizce Oyuncak Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Oyuncak çocuğu tembelliğe ve israfa alıştıran gereksiz bir harcama ve çocuğun boş zamanlarında onun sıkılmamasını sağlayan bir araçtır.		Çocuğu eğlendiren araç gereçlerdir		Oyuncak çocuğun hareketlerine düzen getiren, bütün gelişimlerine yardımcı olan, hayal gücünü ve yaratıcılıklarını geliştiren oyun malzemeleridir.		TOPLAM		Oyuncak çocuğu tembelliğe ve israfa alıştıran gereksiz bir harcama ve çocuğun boş zamanlarında onun sıkılmamasını sağlayan bir araçtır.		Çocuğu eğlendiren araç gereçlerdir		Oyuncak çocuğun hareketlerine düzen getiren, bütün gelişimlerine yardımcı olan, hayal gücünü ve yaratıcılıklarını geliştiren oyun malzemeleridir.		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	21	7.00	25	8.33	54	18.00	100	33.33	28	9.33	15	5.00	57	19.00	100	33.33
ORTA SED	4	1.33	3	1.00	93	31.00	100	33.33	8	2.67	8	2.67	84	28.00	100	33.33
ÜST SED	4	1.33	2	1.67	94	31.33	100	33.33	5	1.67	3	1.00	92	30.67	100	33.33
TOPLAM	29	9.67	30	10.00	241	80.33	300	100.00	41	13.67	26	8.67	233	77.67	300	100.00

Khi Kare: 66.685 SD: 4 P<0.01

Khi Kare: 39.924 SD: 4 P<0.01

Çizelge 5.26 incelendiğinde, annelerin % 80.33'ü, babaların % 77.67si oyuncağı, çocuğun hareketlerine düzen getiren, bütün gelişimlerine yardımcı olan, hayal gücünü ve yaratıcılıklarını geliştiren oyun malzemeleri olarak tanımlarken, annelerin % 10.00'ı, babaların % 8.67'si oyuncağı, çocuğu eğlendiren araç gereçler olarak tanımlamış, annelerin % 9.67'si babaların % 13.67'si oyuncağı, çocuğu tembelliğe ve israfa alıştıran gereksiz bir harcama ve çocuğun boş zamanlarında onun sıkılmamasını sağlayan bir araç olarak tanımladıkları görülmektedir.

Khi kare analizleri sonucunda da anne ve babaların sizce oyuncak nedir sorusuna verdikleri cevaplar anne babaların sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmektedir ($P<0.01$).

Dağılımlar sosyo-ekonomik düzeye göre incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 18.00'ı babaların % 19.00'ı, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 31.00'ı, babaların % 28.00'ı üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 31.33'ü babaların % 30.67'si oyuncağın, çocuğun hareketlerine düzen getiren, bütün gelişimlerine yardımcı olan, hayal gücünü yaratıcılıklarını geliştiren oyun malzemeleri olduğunu belirtmişlerdir. Aynı zamanda alt sosyo-ekonomik düzeydeki anne ve babaların çoğunluğu oyuncağı çocuğu eğlendiren araç gereçler yada çocuğu tembelliğe ve israfa alıştıran gereksiz bir harcama olarak tanımladıkları da görülmektedir. Bu durum alt sosyo-ekonomik düzey anne-babalarının bu konuda daha az bilgili olduğunu, alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru bu bilgilenmenin arttığını, anne babaların daha bilinçli olabildiklerini göstermektedir. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça, eğitim düzeyi yükseldikçe bu konuda anne ve babaların daha bilinçli ve bilgili oldukları düşünülebliir.

Çizelge 5.27'de anne-babaların "oyuncağın en önemli görevi sizce nedir?" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.27. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oyuncağın En Önemli Görevi Sizce Nedir Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE										BABA									
	Çocuğun gelişiminde rol oynayan bir araçtır		Çocuğun bir ihtiyacını karşılayan araçtır		Çocuğun kendi kendine oyalanmasına yarayan araçtır		Çocuğu mutlu etmek için bir araçtır ve çocuğu ödüllendirme biçimidir		TOPLAM		Çocuğun gelişiminde rol oynayan bir araçtır		Çocuğun bir ihtiyacını karşılayan araçtır		Çocuğun kendi kendine oyalanmasına yarayan araçtır		Çocuğu mutlu etmek için bir araçtır ve çocuğu ödüllendirme biçimidir		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	46	15.33	8	2.67	25	3.33	21	7.00	100	33.33	48	16.00	8	2.67	28	3.33	16	5.33	100	33.33
ORTA SED	85	28.33	2	0.67	8	2.67	5	1.67	100	33.33	74	24.67	6	2.00	11	3.67	9	3.00	100	33.33
ÜST SED	86	23.67	3	1.00	7	2.33	4	1.33	100	33.33	83	27.67	4	1.33	7	2.33	6	2.00	100	3333
TOPLAM	217	72.33	13	4.33	40	13.33	30	10.00	300	100.00	205	63.33	18	6.00	46	15.33	31	10.33	300	100.00

Khi Kare: 52.706 SD: 6 P<0.01

Khi Kare: 32.316 SD: 6 P<0.01

Çizelge 5.27 incelendiğinde oyuncağın en önemli görevinin, annelerin % 72.33'ü, babaların % 68.33'ü "çocuğun gelişiminde rol oynayan önemli bir araç", annelerin % 13.33'ü, babaların % 15.33'ü, "çocuğun kendi kendine oyalanmasına yarayan bir araç", annelerin % 10.00'ı, babaların % 10.33'ü "çocuğu mutlu etmek için bir araç ve onu ödüllendirme biçimi", annelerin % 4.33'ü, babaların % 6.00'ı "çocuğun bir ihtiyacını karşılayan araç" olarak belirtmişlerdir.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda da anne ve babaların oyuncağın en önemli görevi sizce nedir sorusuna verdikleri cevaplar anne babaların sosyo-ekonomik düzeyine bağımlıdır ($P>0.01$).

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 15.33'ü, babalarının % 16.00'ı, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 28.33'ü, babalarının % 24.67'si, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 28.67'si, babalarının % 27.67'si, oyuncağın en önemli görevinin çocuğun gelişiminde rol oynayan önemli bir araç olduğunu belirtmişlerdir.

Sonuçta, anne ve babaların çoğunluğu oyuncağın en önemli görevini çocuğun gelişiminde rol oynayan önemli bir araç olarak düşündükleri saptanmıştır. Yine alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru bu düşünce artmaktadır. Bu bulgu üst sosyo-ekonomik düzeye doğru anne ve babaların oyuncağın çocuğun gelişiminde önemli rol oynadığını düşünmelerinden kaynaklanabilir. Alt sosyo-ekonomik düzeydeki anne babaların çoğunluğu oyuncağın görevini çocuğun oyalanmasına yarayan bir araç olarak belirtmişlerdir. Sosyo-ekonomik düzey arttıkça, anne-babaların eğitim düzeyleri yükseldikçe bu konudaki bilgileri artmaktadır ve bu konuda daha bilgili ve bilinçli düşündükleri, konuya önem verdikleri de düşünülebilir.

Araştırma bulgularına uygun olarak, Tezel'in (1993) yapmış olduğu araştırmada anne ve babaların oyuncağın görevinin, çocuğun gelişiminde rol oynayan önemli bir araç olduğunu belirttiklerini bulmuştur.

Anne babaların "oyuncak kimin isteğine göre alınır" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları çizelge 5.28'de verilmiştir.

Çizelge 5.28. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oyuncak Kimin İsteğine Göre Alınır Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE										BABA									
	Çocuğun		Annenin		Babanın		Birlikte (Anne Baba (Çocuk)		TOPLAM		Çocuğun		Annenin		Babanın		Birlikte (Anne Baba Çocuk)		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	41	13.67	13	4.33	3	1.00	43	14.33	100	33.33	42	14.00	13	4.33	2	0.67	43	14.33	100	33.33
ORTA SED	26	8.67	3	1.00	1	0.33	70	23.33	100	33.33	22	7.33	5	1.69	5	1.67	68	22.67	100	33.33
ÜST SED	32	10.67	1	0.33	0	-	67	22.33	100	33.33	31	10.33	1	0.33	0	-	68	22.67	100	33.33
TOPLAM	99	33.00	17	5.67	4	1.33	180	60.00	300	100.00	85	31.67	19	6.33	7	2.33	179	59.67	300	100.00

Khi Kare: 28.843 SD: 6 P<0.01

Khi Kare: 30.538 SD: 6 P<0.01

Çizelge 5.28'de görüldüğü gibi, annelerin % 60.00'ı, babaların % 59.67'si oyuncak alırken birlikte karar verdiklerini, annelerin % 33.00'ı, babaların % 31.67'si çocuğun isteğine göre oyuncak alındığını belirtmişlerdir.

Anne-babaların oyuncak kimin isteğine göre alınır sorusuna verdikleri cevaplar, anne babaların sosyo-ekonomik düzeyinden bağımsız olmadığı khi kare analizi sonucunda saptanmıştır ($P<0.01$).

Sosyo-ekonomik düzeye göre çizelge incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarının % 14.33'ü, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 23.33'ü, babalarının % 22.67'si, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 22.33'ü, babalarının % 22.67'si oyuncağın birlikte (anne-baba-çocuk) alındığını belirtmişlerdir.

Alt sosyo-ekonomik düzey anne-babalarının, orta ve üst sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarına oranla daha az bir kısmının oyuncağı birlikte aldıkları görülmektedir. Bunun nedeni ise sosyo-ekonomik düzey ve anne babaların eğitim düzeyleri düştükçe bu konuda daha az bilgiye sahip olmalarından kaynaklanabilir. Anne ve babalar genellikle oyuncak seçimini birlikte yaptıklarını belirtmişlerdir. Anne ve babalar çocuğun o oyuncağa ihtiyacı olup olmadığını ve çocuğun gelişiminde hangisinin daha önemli rol oynayıp oynamayacağını ortak karar verdikleri için birlikte seçim yapmayı ilk önce tercih ettikleri düşünülebilir.

Yapılan çalışmalarda ailelerin oyuncak seçerken hem çocuğun hemde kendilerinin düşüncelerinin önemli olduğu, oyuncak seçiminin birlikte yapıldığı saptanmıştır (Aksoy 1990, Tezel 1993).

Çizelge 5.29'da anne-babaların "oyuncaklar çocuğun her istediği zaman alıp oynayabileceği yerde mi olmalı" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.29. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oyuncaklar Çocuğun Her İstediği Zaman Alıp Oynayabileceği Yerde mi Olmalı Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE						BABA					
	Evet		Hayır		TOPLAM		Evet		Hayır		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	77	25.67	23	7.67	100	33.33	70	23.33	30	10.00	100	33.33
ORTA SED	89	29.67	11	3.67	100	33.33	77	25.67	23	7.67	100	33.33
ÜST SED	87	29.00	13	1.33	100	33.33	86	28.67	14	4.67	100	33.33
TOPLAM	253	84.33	47	15.67	300	100.00	233	77.67	57	22.33	300	100.00

Khi Kare: 6.257 SD: 2 P<0.05

Khi Kare: 7.418 SD: 2 P<0.05

Çizelge 5.29 incelendiğinde annelerin % 84.33'ü, babaların % 77.67'si oyuncaklar çocuğun her istediği zaman alıp oynayabileceği yerde olmalıdır cevabını verirlerken, annelerin % 15.67'si, babaların % 22.33'ü oyuncaklar çocuğun her istediği zaman alıp oynayabileceği yerde olmamalıdır cevabını verdikleri görülmektedir.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda da anne-babaların oyuncaklar çocuğun her istediği zaman alıp oynayabileceği yerde mi olmalı sorusuna verdikleri cevaplar sosyo-ekonomik düzeye göre değişmektedir ($P<0.05$).

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 25.67'si, babalarının % 23.33'ü, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 29.67'si, babaların % 25.67'si, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 29.00'ı, babalarının % 28.67'si oyuncakların çocuğun her istediği zaman alıp oynayabileceği yerde olmasının gerektiğini belirtmişlerdir.

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin ve babalarının orta ve üst sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarına oranla daha fazla bir kısmının oyuncaklar çocuğun her istediği zaman alıp oynayabileceği yerde olması gerektiği cevabının yüzdesinin az olmasının nedeni, bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıklarını düşündürebilir. Yine ailelerin ekonomik yetersizliklerinden dolayı da çocukların oyuncaklarıyla sık oynamalarının oyuncaklara zarar verebileceklerini, oyuncak almanın maddi külfete sebep olabileceğini düşünmelerinden, kendileri istedikleri zaman kendi denetimlerinde çocuklarına oyuncaklarıyla oynama izni verdiklerinden kaynaklandığı düşünülebilir. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe, eğitim düzeyi arttıkça, bu konuda daha çok bilgi sahibi olundukça, davranışlarda bilinçlenme görüldüğü düşünülebilir. Sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe konuya verilen önem de artmaktadır.

Çizelge 5.30'da anne-babaların çocuklarının oyun oynarken gösterdikleri davranışlara ilişkin düşüncelerinin sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.30. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Oyun Oynarken Gösterdikleri Davranışlara İlişkin Düşüncelerine Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	ALT SED (n= 100)		ORTA SED (n= 100)		ÜST SED (n= 100)		TOPLAM (n= 300		ALT SED (n= 100)		ORTA SED (n= 100)		ÜST SED (n= 100)		TOPLAM (n= 300	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Uyumludur	36	36.0	62	62.0	54	54.0	152	-	45	45.0	63	63.0	59	59.0	167	55.66
Pasif-çekingen, korkak	10	10.0	0	-	1	1.0	11	-	7	7.0	3	3.0	1	1.0	11	3.66
Sözel saldırganlık gösterir	20	20.0	7	7.0	6	6.0	33	-	14	14.0	6	6.0	7	7.0	27	9.0
Oyuncakları paylaşır	28	25.0	26	26.0	24	24.0	78	-	28	28.0	23	23.0	37	37.0	88	29.33
Lider konumdadır	10	10.0	22	22.0	34	34.0	66	-	12	12.0	23	23.0	30	30.0	65	21.66
Fiziksel saldırgandır	16	16.0	6	6.0	3	3.0	25	-	20	20.0	5	5.0	2	2.0	27	9.0

Çizelge 5.30'a göre "çocuğun oyun içindeki davranışları nasıldır" sorusuna alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 36.0'sı, babalarının % 45.0'i, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 62.0'si, babalarının % 63.0'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 54.0'i, babalarının % 59.0'u uyumludur cevabını verirken, pasif-çekingen-korkak cevabını veren annelerin % 10.0'u alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen anneler olurken, geri kalanı (% 1.0) üst sosyo-ekonomik düzeyden gelen annelerdir. Alt sosyo-ekonomik düzey babalarının ise % 7.0'si, orta sosyo-ekonomik düzey babalarının % 3.0'ü, üst sosyo-ekonomik düzey babalarının % 1.0'i çocuklarının oyun içinde pasif-çekingen-korkak oldukları görülmektedir.

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 20.0'si, babalarının % 14.0'ü, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 7.0'si, babalarının % 6.0'sı, üst sosyo-ekonomik düzey anneleriin % 6.0'sı, babalarının % 7.0'si çocuklarının oyun oynarken sözel saldırganlık gösterdiğini belirtmişlerdir. Aynı soruya alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen annelerin % 28.0'i olurken, babaların % 28.0'i oyuncakları paylaşır cevabını vermişlerdir. Burada annelerin % 26.0'sı, babaların % 23.0'ü orta sosyo-ekonomik düzeyden, annelerin % 24.0'ü ile babaların % 37.0'si üst sosyo-ekonomik düzeyden gelmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 10.0'u, babalarının % 12.0'si, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 22.0'si, babalarının % 23.0'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 34.0'ü, babalarının % 30.0'u çocuklarının oyun oynarken lider konumda olduklarını belirtmişlerdir. Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 16.0'sı, babalarının % 20.0'si, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 6.0'sı, babalarının % 5.0'i üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 3.0'ü, babalarının % 2.0'si çocuklarının oyun oynarken fiziksel saldırganlık gösterdiğini belirtmişlerdir.

Sonuçta; alt sosyo-ekonomik düzey çocukları orta ve üst sosyo-ekonomik düzey çocuklarına göre daha az uyumlu, daha çok pasif-çekingen-korkak, daha az lider konumda ve daha fazla sözel saldırganlık davranışlarında bulundukları görülmektedir. Buna karşın oyuncakları paylaşma konusunda annelere göre bakıldığında, üç sosyo-ekonomik düzey anneleri arasında pek bir farkın olmadığı, babalara göre bakıldığında ise üst sosyo-ekonomik düzey çocuklarının daha paylaşımcı oldukları görülmektedir. Alt sosyo-ekonomik düzey çocuklarının daha az

uyumlu olmaları, anne babalarının eğitim düzeylerinin düşük olmasına, bu konulardaki bilgilerinin yetersiz olmasına, anne babaların çocuklarına ilgisiz davranması, çocuklarına yeteri kadar zaman ya da hiç zaman ayıramamalarına, yanlış anne baba tutumlarına bağlı olabilir. Ayrıca ekonomik yetersizliklerde olumsuz davranışlarla etkili olmaktadır.

Araştırmaya alınan anne ve babaların çocukların oyuncaklarını nasıl muhafaza ettiklerinin sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları çizelge 5.31'de verilmiştir.

Çizelge 5.31. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarının Oyuncaklarını Nasıl Muhafaza Ettiklerine Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Odasında sürekli olarak dağınık durur		Bir torba veya kutuya koyarak		Çocuğun boyuna uygun raflara dizerek		TOPLAM		Odasında sürekli olarak dağınık durur		Bir torba veya kutuya koyarak		Çocuğun boyuna uygun raflara dizerek		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	7	2.33	91	30.33	2	0.67	100	33.33	12	4.00	86	28.67	2	0.67	100	33.33
ORTA SED	3	1.00	82	27.33	15	5.00	100	33.33	6	1.67	82	27.33	13	4.33	100	33.33
ÜST SED	2	0.67	74	24.67	24	8.00	100	33.33	2	0.67	76	25.33	22	7.33	100	33.33
TOPLAM	12	4.00	247	82.33	41	13.67	300	100.00	19	6.33	244	81.33	37	12.33	300	100.00

Khi Kare: 23.160 SD: 4 P<0.01

Khi Kare: 25.209 SD: 4 P<0.01

Çizelge 5.31 incelendiğinde annelerin % 82.33'ü, babaların % 81.33'ü çocuklaranının oyuncaklarını bir torbaya ya da kutuya koyarak muhafaza ettiklerini, annelerin % 13.67'si, babaların % 12.33'ü çocuklarının oyuncaklarını çocuğun boyuna uygun raflara dizerek muhafaza ettiklerini, annelerin % 4.00'ı, babaların % 6.33'ü çocuklarının oyuncaklarının odasında sürekli olarak dağınık durduklarını belirttikleri görülmektedir.

Khpi kare analizleri sonucunda anne babaların çocukların oyuncaklarını muhafaza etme şekilleri sosyo-ekonomik düzeylerine göre değişmektedir ($P < 0.01$).

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 30.33'ü, babaların % 28.67'si, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 27.33'ü, babalarının % 27.33'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 24.67'si, babalarının % 25.33'ü, çocuklarının oyuncaklarını bir torba ya da kutuya koyarak muhafaza ettiklerini belirtmişlerdir.

Çocuğun oyuncaklarını boyuna uygun raflara dizerek muhafaza ettiklerini belirten anne babaların üst sosyo-ekonomik düzeye doğru gidildikçe fazlalaştığı görülmektedir. Bu durumda sosyo-ekonomik düzeyin yükselmesiyle ailelerin çocuk eğitiminde daha bilinçli olduklarını gösterebilir.

Arnold (1995) eğer çocuğun oyundan sonra ortalığı derleyip toparlaması isteniyorsa oyuncakların, kitapların ve oyun gereçlerinin kaldırılıp konabilecekleri belirli yerlerinin olması gerektiğini, ayrıca oyuncaklarının ve kitaplarının açık raflara yerleştirilmesi gerektiğini söylemiştir.

Çizelge 5.32 incelendiğinde anne-babaların "oyun bittikten sonra çocuğunuz oyuncaklarını kim toplar" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.32. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre "Oyun Bittikten Sonra Çocuğunuzun Oyuncaklarını Kim Toplar" Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	ALT SED (n= 100)		ORTA SED (n= 100)		ÜST SED (n= 100)		TOPLAM (n= 300)		ALT SED (n= 100)		ORTA SED (n= 100)		ÜST SED (n= 100)		TOPLAM (n= 300)	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Anne toplar	47	47.0	52	52.0	38	38.0	137	45.66	49	49.0	51	51.0	38	38.0	138	46.0
Çocuk toplar	47	47.0	63	63.0	73	73.0	183	61.00	46	46.0	61	61.0	70	70.0	177	59.0
Kardeşi toplar	13	13.0	4	4.0	6	6.0	23	7.66	12	12.0	3	3.0	6	6.0	21	7.0
Baba toplar	2	2.0	0	-	0	-	2	0.66	1	1.0	2	2.0	0	-	3	1.0

Çizelge 5.32'ye göre "oyun bittikten sonra çocuğunuzun oyuncaklarını kim toplar" sorusuna alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 47.0'si, babalarının % 49.0'u, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 52.0'si, babalarının % 51.0'i, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 38.0'i, babalarının % 38.0'i anne toplar cevabını verdikleri aynı soruya çocuk toplar cevabını verenlerin % 47.0'si alt sosyo-ekonomik düzey anneleri okurken, % 46.0'sı aynı düzeyden gelen babalardır. Orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 63.0'ü, babalarının % 61.0'i, üst sosyo-ekonomik düzey anneleriin % 73.0'ü, babalarının % 70.0'i çocuk toplar cevabını vermektedir. Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 13.0'ü, babalarının % 12.0'si orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 4.0'ü, babalarının % 3.0'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 6.0'sı, babalarının % 6.0'sı kardeşi toplar cevabını vermektedir.

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 2.0'si baba toplar cevabını verirken, orta ve üst sosyo-ekonomik düzey annelerinden oyuncakları baba toplar cevabını veren yoktur. Alt sosyo-ekonomik düzey babalarının % 1.0'i, orta sosyo-ekonomik düzey babalarının % 2.0'si oyuncakları baba toplar cevabını verirlerken üst sosyo-ekonomik düzey babalarından ise "oyuncakları babalar toplar" cevabını veren yoktur.

Anne-babaların sosyo-ekonomik düzeyleri arttıkça çocuklar kendi oyuncaklarını kendileri toplamaktadır. Üst sosyo-ekonomik düzeydeki anne-babaların eğitim düzeylerinin yükseldikçe anne-babalar çocuklarının kendi sorumluluklarını kendilerinin gerçekleştirmeleri gerektiğini düşünerek daha bilinçli davranmaktadırlar.

Çizelge 5.33'de anne ve babaların "Çocuklarına hangi durumlarda oyuncak aldıklarının" sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.33. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuklarına Hangi Durumlada Oyuncak Aldıklarına Ait Dağılımlar

	ANNE										BABA									
	Doğum günü ve özel günlerde		Çocuğum istediği zaman		Ekonomik durumun elverdiği zaman		Kendim istediğim zaman		TOPLAM		Doğum günü ve özel günlerde		Çocuğum istediği zaman		Ekonomik durumum elverdiği zaman		Kendim istediğim zaman		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	8	2.67	16	5.33	69	23.00	7	2.33	100	33.33	17	5.67	21	7.00	56	18.67	6	2.00	100	33.33
ORTA SED	19	6.33	20	6.67	53	18.67	5	1.67	100	33.33	21	7.00	24	8.00	47	15.67	8	2.67	100	33.33
ÜST SED	23	7.67	24	8.00	42	14.00	11	3.67	100	33.33	29	9.67	28	9.33	32	10.67	11	3.67	100	33.33
TOPLAM	50	16.67	60	20.00	167	55.67	23	7.67	300	100.00	67	22.33	73	24.33	135	45.00	25	8.33	300	100.00

Khi Kare: 14.826 SD: 6 P<0.01

Khi Kare: 12.410 SD: 6

Çizelge 5.33 incelendiğinde annelerin % 55.67'si, babaların % 45.00'ı ekonomik durumlarının elverdiği zamanlarda, annelerin % 20.00'i, babaların % 24.33'ü çocukları istediklerinde, annelerin % 16.67'si, babaların % 22.33'ü doğum günü ve özel günlerde, annelerin % 7.67'si, babaların % 8.33'ü kendileri istediklerinde çocuklarına oyuncak aldıkları görülmektedir.

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 23.00'ı, babalarının % 18.67'si, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 18.67'si babaların % 15.67'si, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 14.00'ı, babalarının % 10.67'si çocuklarına oyuncakları ekonomik durumları elverdiği zamanlarda aldıklarını belirtmişlerdir.

Khi kare analizi sonucuna göre annelerin çocuklarına oyuncak alma durumları sosyo-ekonomik düzeye göre değişmektedir ($P<0.01$).

Babaların çocuklarına oyuncak alma durumları sosyo-ekonomik düzeye bağımlı değildir. Hangi sosyo-ekonomik düzey olursa olsun, anne babaların oyuncak alma durumları değişmemektedir ($P>0.05$).

Alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru gidildikçe, oyuncak almanın anne babaların ekonomik düzeyleri ile ilgili olduğu, bu nedenle üst sosyo-ekonomik düzey anne babalarının ekonomik düzeylerinin alt ve orta sosyo-ekonomik düzey anne babalarından daha iyi olmaları ile cevaba verilen sayının daha az olması durumu açıklanabilir.

Araştırma kapsamına alınan, anne babaların "çocuğunuza oyuncak alırken nelere dikkat edersiniz" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları çizelge 5.34'de verilmiştir.

Çizelge 5.34. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre "Çocuğunuza Oyuncak Alırken Nelere Dikkat Edersiniz" Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	ALT SED (n= 100)		ORTA SED (n= 100)		ÜST SED (n= 100)		TOPLAM (n= 300)		ALT SED (n= 100)		ORTA SED (n= 100)		ÜST SED (n= 100)		TOPLAM (n= 300)	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Fiyatına	57	57.0	21	21.0	21	21.0	99	33.0	61	61.0	25	25.0	23	23.0	109	36.33
Çocuğun gelişim düzeyine, yaşına, cinsiyetine, ayrıca çocuğun hangi gelişim alanına hitap edip etmediğine, zevkine, merakına	55	55.0	89	89.0	95	40.0	239	79.66	61	61.0	88	88.0	96	96.0	245	81.66
Oyuncağın dayanıklı olup olmamasına, çok yönlü olup olmamasına, tehlike unsuru taşıyıp taşımadığına, temizlenebilir, onarılabilir nitelikte olup olmamasına	20	20.0	57	57.0	56	56.0	133	44.33	26	26.0	53	53.0	54	54.0	133	44.33
T.S.E damgasının olup olmamasına	2	2.0	4	4.0	6	6.0	12	4.0	2	2.0	2	2.0	5	5.0	9	3.0
Oyuncağın tanınmış firmalara ait olup olmamasına	1	1.0	0	-	1	1.0	2	0.66	0	-	1	1.0	0	-	1	0.33

Çizelge 5.34 incelendiğinde çocuğunuza oyuncak alırken nelere dikkat edersiniz sorusuna alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 57.0'si, babalarının % 61.0'i, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 21.0'i, babalarının % 25.0'i, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 21.0'i, babalarının % 23.0'ü oyuncağın fiyatına dikkat ettikleri görülmektedir.

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 55.0'i, babalarının % 61.0'i, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 89.0'u, babalarının % 88.0'i, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 95.0'i, babalarının % 96.0'sı oyuncağın çocuğun gelişim düzeyine, cinsiyetine, çocuğun hangi gelişim alanına hitap edip etmediğine, zevkine ve merakına uygun olup olmadığına dikkat ettikleri görülmektedir.

Yani aynı soruya, alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 20.0'si, babalarının % 26.0'sı, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 57.0'si, babalarının % 53.0'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 56.0'sı, babalarının % 54.0'ü, oyuncağın dayanıklı olup olmamasına, çok yönlü olup olmamasına, tehlike unsuru taşıyıp taşımadığına, temizlenebilir, onarılabilir nitelikte olup olmamasına dikkat ettikleri görülmektedir.

"Çocuğunuza oyuncak alırken nelere dikkat edersiniz" sorusuna anne-babaların oldukça azının T.S.E damgasının olup olmamasına ve oyuncağın tanınmış firmalara ait olup olmamasına dikkat ederim cevabını verdikleri görülmektedir.

Alt sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarının, orta ve üst sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarına göre daha fazlası oyuncağın fiyatına dikkat ederlerken, alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru gidildikçe anne ve babaların daha çoğu, oyuncağın çocuğun gelişim düzeyine, yaşına, cinsiyetine, hangi gelişim alanınahitap edip etmediğine, zevkine, merakına uygun olup olmadığına, daha sonrada oyuncağın dayanıklı olup olmamasına, çok yönlü olup olmamasına tehlike unsuru taşıyıp taşımadığına, temizlenebilir, onarılabilir nitelikte olup olmamasına dikkat etmektedirler.

Alt sosyo-ekonomik düzey anne-babalarının ekonomik durumlarının iyi olmaması ve kalabalık aile olmalarından dolayı oyuncak alırken fiyatına öncelikle dikkat ettikleri düşünülebilir.

Tezel (1993)'in çalışması sonucunda da, anne ve babalar oyuncak seçiminde, oyuncağın seçiminde, oyuncağın çocuğun yaşına, cinsiyetine uygun olmasına ve eğitici olmasına dikkat ettikleri özellikle annelerin hem çocuğun yaşına ve cinsiyetine uygun olması hem de eğitici olmasına yani her iki özelliğe birden daha çok dikkat ettikleri saptanmıştır.

Çizelge 5.35'de anne ve babaların "oyuncak alım kararlarının" sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.35. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Oyuncak Alım Kararına Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	Oyuncakçıya gittiğinde karar veririm		Önceden çocuğumun ihtiyaçlarına göre belirlerim		Çocuğumun isteğine göre belirlerim		TOPLAM		Oyuncakçıya gittiğinde karar veririm		Önceden çocuğumun ihtiyaçlarına göre belirlerim		Çocuğumun isteğine göre belirlerim		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	24	8.00	33	11.00	43	14.33	100	33.33	34	11.23	26	8.67	40	13.33	100	33.33
ORTA SED	12	4.00	41	13.67	47	15.67	100	33.33	22	7.33	42	14.00	36	12.00	100	33.33
ÜST SED	11	3.67	35	11.67	54	18.00	100	33.33	16	5.33	39	13.00	45	15.00	100	33.33
TOPLAM	47	15.67	109	36.33	144	48.00	300	100.00	72	24.00	107	35.67	121	40.33	300	100.00

Khi Kare: 8.927 SD: 4 P>0.05

Khi Kare: 12.064 SD: 4 P<0.05

Çizelge 5.35'te görüldüğü gibi, "çocuğunuza oyuncak alırken nasıl karar verirsiniz" sorusuna annelerin % 48.00'ı, babaların % 40.33'ü çocuğumun isteğine göre belirlerim, annelerin % 36.33'ü, babaların % 35.67'si önceden çocuğumun ihtiyaçlarına göre belirlerim, annelerin % 15.67'si, babaların % 24.00'ı oyuncakçıya gittiğinde karar veririm cevabını verdikleri saptanmıştır.

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 14.33'ü, babalarının % 13.33'ü, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 15.67'si, babalarının % 12.00'ı, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 18.00'ı, babalarının % 15.00'ı çocuğunuza oyuncak alırken nasıl karar verirsiniz sorusuna, çocuğumun isteğine göre belirlerim cevabını verdikleri görülmektedir.

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda da annelerin oyuncak alım kararı sosyo-ekonomik düzeye göre değişmektedir. Diğer bir deyişle sosyo-ekonomik düzeye bağımlıdır ($P > 0.05$). Babaların oyuncak alım kararı sosyo-ekonomik düzeye bağımlı değildir ($P < 0.05$).

Anne ve babaların "kızınız tabanca istediğinde veya oğlunuz bebek almak istediğinde ne yaparsınız" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları çizelge 5.36'da verilmiştir.

Çizelge 5.36. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Kızınız Tabancı İstediğinde veya Oğlunuz Bebek Almak İstediğinde Ne Yaparsınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE										BABA									
	İzin veririm		Başka bir oyuncak seçmesini söylerim		Onun iin ben bir oyuncak seçerim		İzin vermem		TOPLAM		İzin veririm		Başka bir oyuncak seçmesini söylerim		Onun için ben bir oyuncak seçerim		İzin vermem		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	18	6.00	50	16.67	9	3.00	23	7.67	100	33.33	14	8.00	51	17.00	7	2.33	18	6.00	100	33.33
ORTA SED	26	8.67	62	20.67	7	2.33	5	1.67	100	33.33	25	8.33	62	20.67	4	1.33	9	3.00	100	33.33
ÜST SED	25	8.33	70	23.33	0	-	5	1.67	100	33.33	23	7.67	69	23.00	2	0.67	6	2.00	100	33.33
TOPLAM	69	23.00	182	60.67	16	5.33	33	11.00	300	100.00	72	24.00	182	60.67	13	4.33	33	11.00	300	100.00

Khi Kare: 33.004 SD: 6 P<0.01

Khi Kare: 12.812 SD: 6 P<0.05

Çizelge 5.36 incelendiğinde kızınız tabanca istediğinde veya oğlunuz bebek almak istediğinde ne yaparsınız sorusuna anne ve babaların % 60.67'si başka bir oyuncak seçmesini söylerim, annelerin % 23.00'ı, babaların % 24.00'ı izin veririm, anne ve babaların % 11.00'ı izin vermem, annelerin % 5.33'ü, babaların % 4.33'ü onun için ben bir oyuncak seçerim cevabını verdikleri görülmektedir.

Anne-babaların bu soruya verdikleri cevaplar sosyo-ekonomik düzeye göre değişmektedir. Sosyo-ekonomik düzeyden bağımsız olarak düşünülemez ($P<0.01$). Babaların aynı soruya verdikleri cevaplar ise sosyo-ekonomik düzeye göre bağımlıdır ($P<0.05$).

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerin % 16.67, babalırının % 17.00'ı, orta sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarının % 20.67'si, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 23.33'ü, babalarının % 23.00'ı başka bir oyuncak seçmesini söylerim cevabını verdikleri tespit edilmiştir.

Anne ve babaların büyük bir kısmının, çocuklarına oyuncak alırken, çocuklarının cinsiyetini gözönünde bulundurdukları ve bu nedenle "kızınız tabanca istediğinde veya oğlunuz bebek almak istediğinde ne yaparsınız?" sorusuna, başka bir oyuncak seçmesini söylerim cevabını verdikleri düşünülebilir. Anne ve babaların böyle düşünmelerinin sebepleri, gelecekteki yaşantısında çocuklarının cinsiyetini olumsuz yönden etkileyebileceğini, gelecekteki rollerini ancak cinsiyete özgü oyuncaklarla kazanabileceğini, kendi cinsine uygun hareket ve tavırları geliştirebilmesi için gerekli olduğunu düşünmelerinden kaynaklanabilir.

Araştırmamızda alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru gidildikçe "başka bir oyuncak seçmesini öylerim" cevabı artmaktadır.

Yapılan araştırmalar da çocukların cinsiyetine özgü davranışlarını sosyalleştirmeye çalıştıkları, cinsiyete özgü oyun ve oyuncakları tercih ettikleri, anne babalarında oyuncak seçiminde dikkatli davrandıkları saptanmıştır (Schau et al 1980, Ladd et al 1988, Aksoy 1990, Tezel 1993).

Çizelge 5.37'de anne babaların "çocuğunuz en çok hangi oyunları oynamayı tercih eder" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştr.

Çizelge 5.37. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuz En Çok Hangi Oyunları Oynamayı Tercih Eder Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE								BABA							
	ALT SED (n= 100)		ORTA SED (n= 100)		ÜST SED (n= 100)		TOPLAM (n= 300)		ALT SED (n= 100)		ORTA SED (n= 100)		ÜST SED (n= 100)		TOPLAM (n= 300)	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Zeka oyunları	2	2.0	13	13.0	33	33.0	48	16.0	2	2.0	10	10.0	33	33.0	45	15.00
Top oyunları	34	34.0	29	29.0	22	22.0	85	28.3	32	32.0	29	29.0	21	21.0	82	27.33
İş oyunları	3	3.0	2	2.0	2	2.0	7	2.33	5	5.0	5	5.0	0	-	10	3.33
Evcilik oyunları	62	62.0	63	63.0	70	70.0	195	65.0	60	60.0	57	57.0	71	71.0	188	62.66
Koşmaca oyunları	22	22.0	29	29.0	23	23.0	74	24.66	14	14.0	23	23.0	21	21.00	58	19.33
Su-kum oyunları	2	2.0	5	5.0	10	10.0	17	5.66	1	1.0	3	3.0	12	12.0	16	5.33
Diğer	6	6.0	0	-	1	1.0	7	2.33	7	7.0	0	-	1	1.0	8	2.66

Çizelge 5.37, incelendiğinde alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 62.0'i, babalarının % 60.0'ı, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 63.0'ü, babalarının % 57.0'si, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 70.0'i, babalarının % 71.0'i çocuklarının evcilik oyunlarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 22.0'si babalarının % 14.0'ü, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 29.0'u, babalarının % 23.0'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 23.0'ü, babalarının % 21.0'i çocuklarının koşmaca oyunlarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 34.0'ü, babalarının % 32.0'si orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 29.0'u, babalarının % 29.0'u üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 22.0'si, babalarının % 21.0'i çocuklarının top oyunlarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Yine aynı soruya alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 2.0'si, babalarının % 2.0'si, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 13.0'ü, babalarının % 10.0'u, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 33.0'ü, babalarının % 33.0'ü çocuklarının zeka oyunlarını tercih ettiklerini belirtmişlerdir. İp oyunlarını, su ve kum oyunlarını tercih edenlerin sayısı azdır. Alt sosyo-ekonoimk düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru gidildikçe zeka oyunlarını tercih edenlerin arttığı görülmektedir, üst sosyo-ekonomik düzeye doğru anne-babaların zeka oyunlarına daha çok önem vermeleri ve çocuklarını bu yönde yönlendirmeleri artışın nedeni olarak düşünülebilir.

Çizelge 5.38'de anne-babaların "çocuğunuz en çok hangi oyuncaklarla oynamayı tercih eder" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.38. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre çocuğunuz En Çok Hangi Oyuncaklarla Oynamayı Tercih Eder Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Yüzde Dağılımları

	ANNE								BABA							
	ALT SED (n= 100)		ORTA SED (n= 100)		ÜST SED (n= 100)		TOPLAM (n= 300)		ALT SED (n= 100)		ORTA SED (n= 100)		ÜST SED (n= 100)		TOPLAM (n= 300)	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
Bebekler, ev eşyaları	49	49.0	49	44.0	49	44.0	147	49.0	50	50.0	46	46.0	49	49.0	145	48.33
Araba, kamyon, uçak, tren, top	47	47.0	42	42.0	44	44.0	133	44.33	45	45.0	47	47.0	45	45.0	137	45.66
Kılıç, tabanca, tüfek	13	13.0	17	47.0	14	14.0	44	14.66	14	14.0	17	17.0	13	13.0	44	14.66
Bloklar ve yapı oyuncakları	0	-	0	-	6	6.0	6	2.0	0	-	4	4.0	6	6.0	10	3.33
Kuklalar, giysiler	0	-	2	2.0	10	10.0	12	4.0	0	-	1	1.0	9	9.0	10	3.33
Büyük motor gelişimi için oyuncaklar (salıncak, kayık vs)	13	13.3	8	8.0	18	18.0	39	13.0	15	15.0	12	12.0	19	19.0	46	15.33
Algı ve kavrayışı geliştirici oyuncaklar (domino, bulmaca vs.)	9	9.0	42	42.0	58	58.0	109	36.33	8	8.0	41	41.0	56	56.0	105	35.0

Çizelge 5.38, incelendiğinde alt, orta ve üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 49.0'u, alt sosyo-ekonomik düzey babalarının % 50.0'si, orta sosyo-ekonomik düzey babalarının % 46.0'sı, üst sosyo-ekonomik düzey babalarının % 49.0'u çocuklarının bebekler ve ev eşyaları ile oynamayı tercih ettikleri görülmektedir.

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 47.0'si, babalarının % 45.0'i, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 42.0'si, babalarının % 47.0'si üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 44.0'ü babaların % 45.0'inin çocuklarının araba, kamyon, uçak, tren ve top ile oynamayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Yine alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 9.0'u, babalarının % 8.0'i, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 42.0'si, babalarının % 4.0'ü, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 58.0'i, babalarının % 56.0'sı çocuklarının algı ve kavrayışı geliştirici (domino, bulmaca vs.) oyuncaklarla oynamayı tercih ettikleri tespit edilmiştir.

Sırasıyla kılıç, tabanca, tüfek gibi oyuncakları, büyük motor gelişimi için olan oyuncakları (salıncak, kayık vs.), daha az tercih edilen; kuklalar, giysiler ayrıca bloklar ve yapı oyuncakları oldukça az tercih edilen oyuncaklardır.

Çizelge 5.38 incelendiğinde algı ve kavrayışı geliştirici oyuncakların9 (domino, bulmaca vs) alt sosyo-ekonomik düzeyden, üst sosyo-ekonomik düzeye doğru gidildikçe daha çok tercih edildikleri görülmektedir. Bunun nedeni; sosyo-ekonomik düzey yükseldikçe, eğitim düzeyi rattıkça anne ve babaların bu tür oyuncaklara daha çok önem vermelerinden, çocuklarını bu yönde etkilemelerinden ve onların ilgisini bu oyuncaklara doğru çekmelerinden, çocuklarında bu tür oyuncaklarla oynamaktan zevk almalarından, ilgileri ve merakları olduklarından9 kaynaklandığı düşünülebilir.

Aksoy (1990)'un araştırması sonucunda, bebek ve ev eşyalarını, çizme, boyama ve kesme etkinliklerini, okuma etkinliklerini çoğunlukla kızların tercih ettikleri, buna karşılık araba ve kamyonlarla oynamayı, top oyunlarını ve büyük motor gelişim etkinliklerini çoğunlukla erkeklerin tercih ettikleri saptanmıştır.

Araştırma kapsamına alınan anne-babaların "çocuğunuza oyuncağı onu ödüllendirmek istediğiniz zaman mı alırsınız" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları çizelge 5.39'da verilmiştir.

Çizelge 5.39. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuza Oyuncağı Onu Ödüllendirmek İstediğiniz Zaman mı Alırsınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE						BABA					
	Evet		Hayır		TOPLAM		Evet		Hayır		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	36	12.00	64	21.33	100	33.33	30	10.00	70	23.33	100	33.33
ORTA SED	24	8.00	76	25.33	100	33.33	23	7.67	77	25.67	100	33.33
ÜST SED	25	8.33	75	25.00	100	33.33	42	14.00	58	15.33	100	33.33
TOPLAM	85	28.33	215	71.67	300	100.00	95	31.67	205	68.33	300	100.00

Khi Kare: 4.367 SD: 2 P>0.05

Khi Kare: 8.534 SD: 2 P<0.05

Çizelge 5.39'a göre annelerin % 71.67'si, babaların % 68.33'ü çocuklarına oyuncağı ödüllendirmek için almadıklarını, annelerin % 28.33'ü, babaların % 31.67'si oyuncağı çocuklarını ödüllendirmek için aldıklarını belirtmişlerdir.

Khi kare analizleri sonucunda annelerin çocuğunuza oyuncağı onu ödüllendirmek istediğiniz zaman mı alırsınız sorusuna verdikleri cevaplar sosyo-ekonomik düzeye bağımlı değildir ($P>0.05$). Babaların, çocuğunuza oyuncağı onu ödüllendirmek istediğiniz zaman mı alırsınız sorusuna verdikleri cevaplar sosyo-ekonomik düzeye bağımlıdır ($P<0.05$).

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 21.33'ü, babalarının % 23.33'ü orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 25.33'ü, babalarının % 25.67'si üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 25.00'i, babalarının % 19.33'ü çocuklarına oyuncağı ödüllendirmek için olmadıklarını belirtmişlerdir.

Alt sosyşo-ekonomik düzey annelerinin üst ve orta sosyo-ekonomik düzey annelerine oranla daha azı çocuklara oyuncağı ödüllendirmek için almadıklarını belirtirken, üst sosyo-ekonomik düzey babalarının daha az bir kısmı çocuklara oyuncağı ödüllendirmek için almadıklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin ve üst sosyo-ekonomik düzey babalarının oyuncağı çocukları ödüllendirmek için bir araç olmadıklarını düşündürdüklerinden kaynaklanabilir.

Çizelge 5.40'da anne babaların "çocuğunuza oyuncağı onun ihtiyacı olduğunu düşündüğünüz zaman mı alırsınız" sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre dağılımları verilmiştir.

Çizelge 5.40. Araştırma Kapsamına Alınan Anne ve Babaların Sosyo-Ekonomik Düzeylerine Göre Çocuğunuza Oyuncağı Onun İhtiyacı Olduğunu Düşündüğünüz Zaman mı Alırsınız Sorusuna Verdikleri Cevaplara Ait Dağılımlar

	ANNE						BABA					
	Evet		Hayır		TOPLAM		Evet		Hayır		TOPLAM	
	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%	Sayı	%
ALT SED	71	23.67	29	9.67	100	33.33	67	22.33	33	11.00	100	33.33
ORTA SED	80	26.67	20	6.67	100	33.33	81	27.00	19	6.33	100	33.33
ÜST SED	77	25.67	23	7.67	100	33.33	79	26.33	21	7.00	100	33.33
TOPLAM	228	76.00	72	24.00	300	100.00	227	75.67	73	24.33	300	100.00

Khi Kare: 2.303 SD: 2 P>0.05

Khi Kare: 6.228 SD: 2 P<0.05

Çizelge 5.40 incelendiğinde % 76.00'sı, babaların % 75.67'sinde oyuncağı çocukların ihtiyacı olduğunu düşündüklerinden aldıkları, annelerin % 24.00'ü, babaların % 7.00'sinin oyuncağı çocukların ihtiyacı olduğunu düşündüklerinden almadıkları görülmektedir.

Khi kare analizi sonucunda annelerin çocuğunaza oyuncağı onun ihtiyacı olduğunu düşündüğünüz zaman mı alırsınız sorusuna verdikleri cevaplar sosyo-ekonomik düzeye göre değişmemektedir ($P > 0.05$). Babaların aynı soruya verdikleri cevaplar sosyo-ekonomik düzeye göre değişmektedir ($P < 0.05$).

Alt sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 23.67'si, babaların % 22.33'ü, orta sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 26.67'si, babalarının % 27.00'ı, üst sosyo-ekonomik düzey annelerinin % 25.67'si, babalarının % 26.33'ü çocuklarına oyuncakları, onların ihtiyacı olduğunu düşündüklerinden aldıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak; alt sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarının üst ve orta sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarına oranla daha az bir kısmı oyuncağın çocukların ihtiyacı olduğunu düşündüklerinde aldıklarını belirtmişlerdir. Alt sosyo-ekonomik düzey anne ve babalarının bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıkları, oyuncağın çocuğun ihtiyacı değil de onu eğlendirmeye, oyalamaya yarayan bir araç olarak gördükleri düşünülebilir.

Tezel'in (1993) yapmış olduğu araştırmada anneler çocuklarına oyuncağı hem ödül hem de ihtiyaç olarak almakta, babalar daha çok ihtiyaç olarak almaktadırlar sonucunu bulmuştur.

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma anasınıfına devam eden çocukların anne ve babalarının çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki görüşlerinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Yapılan istatistiksel analizler sonucunda çocuğun oynayabileceği özel bir köşenin olup olmaması, anne ve babaların sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmektedir. Yani çocukların oynayabileceği özel bir köşenin olup olmaması sosyo-ekonomik düzeyden bağımsız olarak düşünülemez ($P<0.05$).

Çocukların oynamayı tercih ettikleri yer, anne-babaların sosyo-ekonomik düzeyine göre değişmektedir. Yani çocukların oynamayı tercih ettikleri yer sosyo-ekonomik düzeyden bağımsız olarak düşünülemez sonuçları bulunmuştur ($P<0.05$).

Elde edilen diğer bulgulara göre; anne-babaların "oyun nedir" sorusuna verdikleri cevaplar, çocuklarıyla oyun oynayıp, oynamamaları, çocuklarına oyun arkadaşı seçme izni verip vermemeleri, çocuklarına yalnız ya da arkadaşları ile oynaması için gerekli ortamı sağlayıp sağlamamaları, çocuklarına istedikleri zaman oyun oynamaları için izin verip vermemeleri, çocukları oyun oynarken ondan herhangi bir şey isteyerek oyununu kesip kesmemeleri, "çocuğunuz oyunu ve oyunda ürettikleri ile ilgili sizinle konuşmak isterse ne yaparsınız" sorusuna verdikleri cevaplar, çocuklarına ilk oyuncağı ne zaman aldıkları, "sizce çocuk ilk oyuncağı ile ne zaman karşılaşmalı" sorusuna verdikleri cevaplar, "oyuncak nedir" sorusuna verdikleri cevaplar, "oyuncağın en önemli görevi nedir" sorusuna verdikleri cevaplar, "oyuncak kimin isteğine göre alınır" sorusuna verdikleri cevaplar, oyuncakların çocuğun her istediği zaman alıp oynayabileceği yerde olup olmaması, çocuklarının oyuncaklarını muhafaza etme şekilleri, "kızınız tabanca, veya oğlunuz bebek almak istediğinde ne yaparsınız sorusuna verdikleri cevapların sosyo-ekonomik düzeye göre değiştiği saptanmıştır ($P<0.05$).

Araştırmaya alınan çocukların anne ve babalarının yemek, uyku, oyun ve gezmeyi önem sırasına göre sıralamaları anne babaların sosyo-ekonomik düzeyine bağlı olmadığı, sosyo-ekonomik düzey ister düşük, ister orta isterse yüksek olsun anne-babaların yemek, uyku, oyun ve gezmeyi önem sırasına göre sıralamalarının

değişmediği görülmüştür. Yani anne-babaların yemek, uyku, oyun, gezmeyi önem sırasına göre sıralamaları sosyo-ekonomik düzeyden bağımsızdır ($P>0.05$).

Anne babaların "çocuklarınızla ne zaman oyun oynarsınız" sorusuna verdikleri cevaplar, çocuklarıyla hangi sıklıkta oyun oynadıkları, "çocuğunuzla oynadığınız oyuna ne kadar zaman ayırırsınız" sorusuna verdikleri cevaplar, anne babaların sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı değildir. Yani sosyo-ekonomik düzeyden bağımsızdır ($P>0.05$).

Elde edilen diğer bulgulara göre çocuğun cinsiyete göre oyun arkadaşını seçmesi, anne ve babaların oyuncak alım kararları, "çocuğunuza oyuncağı onun ihtiyacı olduğunu düşündüğünüz zaman mı alırsınız", "çocuğunuza oyuncağı onu ödüllendirmek istediğiniz zamanmı alırsınız" sorusuna verdikleri cevaplar annelerin sosyo-ekonomik düzeylerine bağlı değilken ($P>0.05$), babaların sosyo-ekonomik düzeylerine göre değişmektedir. Yani sosyo-ekonomik düzeyden bağımsız olarak düşünülemez ($P<0.05$). Anne babaların çocuklarına hangi durumlarda oyuncak aldıkları annelerin sosyo-ekonomik düzeylerine bağımlıyken ($P<0.05$) babaların sosyo-ekonomik düzeylerine bağımlı değildir ($P>0.05$).

Bu sonuçlar ışığında; anne babalara bazı öneriler getirmek mümkündür.

Öncelikle çocukların oyundan tatmin olabilmeleri ve oyun malzemelerinden en iyi şeklide yararlanabilmeleri için uygun ortam ve yeteri alanın sağlanması gerekmektedir. Bunun için evin bir odası, bir köşesi kullanılabileceği gibi, bahçenin bir köşesi veya oyun alanları ve çocuk bahçeleri de kullanılabilir.

Oyun çocuk için çok önemli bir iş olması nedeniyle, oyun anında çocuktan asla oyunun birden bırakılması istenmemeli, gerekli durumlarda ona oyununu tamamlaması için zaman tanınmaladır.

Çocuğa oyun sırasında kendi kararlarını kendisinin vermesi için olanaklar sağlanmalı, aşırı zorlanmalardan kaçınılmalıdır.

Oyuncakların ve oyun materyallerinin çocuklara sunumu düzgün şekillerde olmalıdır. Hepsi bir kutuya doldurulmuş, karışık durumdaki oyuncaklar çocuklar için çekici olmayabilir.

Oyuncak çocuğun yaşı ve gelişim düzeyi göz önünde bulundurularak, basitten karmaşığa doğru sunulmalıdır.

Çocuğa oyuncak sunulurken, bununla neler yapılacağı ve ne işe yaradığı anlatılmalı, ancak örnekler verilmemelidir. Oyuncağın kulanılış şekli açıklanmalıdır.

Çocuklara verilecek oyun malzemesi yeterli miktarlarda olmalıdır. Aksi takdirde çekişmelere ve tatminsizliklere sebep olabilir.

Oyun malzemeleri, çocukların sürekli olarak ulaşabilecekleri yerlerde örneğin boylarına uygun raflarda muhafaza edilmelidir.

Çocuğun kendi cinsiyetindeki arkadaşlarla veya kendi cinsine uygun oyuncaklarla oynaması için zorlama yapılmamalıdır.

Oyuncak seçiminde, materyalin çocuğun hangi gelişim alanına hitap ettiği göz önünde bulundurulmalı ve çocuğun yaşına, gelişim düzeyine uygun oyuncakların seçilmesine dikkat edilmelidir.

Alt sosyo-ekonomik düzeyden üst sosyo-ekonomik düzeye doğru gidildikçe anne babaların çocuk oyun ve oyuncaklar konusundaki düşünceleri daha olumlu yöndedir. Yani üst sosyo-ekonomik düzeye doğru bu konuda anne ve babalar daha bilinçli ve daha bilgilidir. Çocuklarıyla daha fazla oyun oynamakta, çocuklarına oyun oynayabilmeleri için gerekli ortamı hazırlamakta, çocuklarının oyunda ürettiklerine ilgi göstermektedirler. Alt sosyo-ekonomik düzeyden gelen ebeveynleri bu konularda bilinçlendirmek ve aydınlatmak için anne baba eğitim kurslarının verilmesi gerekmektedir. Anna baba eğitim merkezlerinin ya da okullarının açılması ve yaygınlaştırılması ile bütün bunlar sağlanabilir.

Çocuğun kendi oyuncağını kendisinin seçmesine fırsat verilmelidir.

Çocuk ile anne babadan sonra en çok zaman geçiren öğretmenlerinde oyun ve oyun materyalleri hakkında yukarıda sayılan noktalara özen göstermeleri çocuğun gelişimi açısından önemli yararlar sağlayacaktır.

Bu çalışmada durum saptamaya yönelik bir inceleme yapılarak, anne-babaların çocuk oyun ve oyuncaklarına ilişkin mevcut düşünceleri ortaya konmuştur. Ancak bundan sonra bu konuyla ilgili olarak yapılacak çalışmalarda; mevcut durumun saptanmasından sonra, anne babalara çocuk oyun ve oyuncakları konusunda bir eğitimin verilmesi ve uygulanan bu eğitim programının etkilerinin incelenmesi konuya farklı bir boyut getirecektir.

Araştırma sonucunda ebeveynlerin bu konuya ilişkin görüşlerindeki benzerlikler, anket formlarının ev ortamında yeterince ciddiye alınmadan ve birbirlerinden etkilenerek doldurulduğu fikrini uyandırmaktadır. Bu nedenle ebeveynlerle yüz yüze görüşülerek veya ev ortamı dışında küçük gruplar halinde bilgilerin toplanmasının anne babalar arasındaki görüş ayrılıklarını daha sağlıklı biçimde ortaya koyacağı düşünülmektedir.

7. KAYNAKLAR

AKSOY, C. 1990. 3-6 yaş arası çocukların oyuncak tercihlerinde cinsiyet faktörünün etkisinin incelenmesi. H.Ü. Sağlık Bilimleri Ens. yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara.

ARAL, N., AKTAŞ, Y. ve DOĞANAY, J. 1997. Anasınıfına devam eden beş-altı yaş grubu çocukların oyuncak tercihlerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. I. Ulusal Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Kongresi (Uluslararası Katılımlı). 28-29-30 Mayıs. Ankara. s. 73-81.

ARNOLD, A. 1995. Çocuğunuz ve Oyun. Çev: Ahmet Gümüş. Denge Yayınları, s. 1-181, İstanbul

BARNETT, L.A. and CHICK, G.E. 1986. Chips of the Ol'block. Prants leisure and their children's play. Journal of leisure Research, 18(4): 266-283.

BİNBAŞIOĞLU, C. 1990. Eğitim Psikolojisi. Kadıoğlu Matbaası, s. 1-396, Ankara.

BLAKEMORE, J.E., LARVE, A.A. and OLEJNİK, A.B. 1979. Sex appropriate toy preferences and the ability to conceptualize toys as sex-role related. Developmental Psychology, 15(3): 339-340.

BOYER, W.A.R.1998. Playfulness enhancement through classroom intervention for the 21st century. Childhood Education, 90-95.

CARPENTER, C.J. and HUSTON, S.A. 1980. Activity structure and sex-typed behavior in preschool children. Child Development, 51: 862-872.

CARTER, D.B. and LEVY, G.D. 1988. Cognitive aspects of early sex role development: The influence of gender schemas on preschoolers memories and preferences for sex typed toys and activities. Child Development, 59: 782-792.

CALDERA, Y., HUSTON, A. and O'BRIEN, M. 1989. Social interactions and play patterns of parents and toodlers with feminie, masauline and neutral toys. Child Development, 60: 70-76.

COHEN, D. 1993. The Development of Play. Routledge Printed in Great Britain. Second Ed., 1-204, USA.

CHOI, P.H. and ANDERSON, R.D. 1991. A temporal analysis of free toy play and distractibility in young children. Journal of Experimantal Child Psychology, 52: 41-49.

CLARKE, S., TEWARDT, A. 1978. And dady makes three: The father's impact on mother and young child. Child Development, 49: 466-478.

CLEVENGER, M. and STOCKDALE, D.F. 1984. Mother's, father's and preschool children's interactive behaviors in a play setting. The Journal of Genetic Psychology, 144: 219-232.

CLIFFORD, M.J. and BUNDY, C.A. 1989. Play preference and play performance in normal boys and boys with sensory integrative dysfunction. The Occupational Therapy Journal of Research, 9(4): 202-209.

COLE, D. and LA VOIE, J. 1985. Fantasy play and related cognitive development in 2-to-6 -years olds. Developmental Psychology. 21(2): 233-240.

CONNOLLY, A.J. and DOYLE, A.B. 1984. Relation of social fantasy play to social competence in preschoolers. Developmental Psychology. 20(5): 797-807.

DINWIDDIE, S.A. 1993. Playing in the gutters: Enhancing children's cognitive and social play. Young Children, 48(5): 70-73.

DODSON, F. 1995a. Çocuk Yaşken Eğilir. Çev: Seçkin SELVI. Özgür Yayınları, s. 1-253, İstanbul.

DODSON, F. 1995b. Çocuğunuzu Tanıyor musunuz? Denge Yayınları, s. 1-301, istanbul.

DÖNMEZ, B.N. 1992. Oyun Kitabı. Esin Yayınevi, s. 1-110, İstanbul.

DUNN, L., HERVING, J. 1992. Play behaviors and convergent and divergent thinking skills of young children. Attending Full-Day Preschool Child Study Journal, 22(1): 23-38.

FAGOT, B. 1974. Sex differences in toodlers behavior and parental reaction. Developmental Psychology, 10(4): 554-558.

FEIN, G. and RIVKIN, M. 1991. The Young Child at Play. Marsha B: Liss. Brian Vanderberg, Printed in the United States of America, Second Printing, 1-219, USA.

FİŞEK, O.G. ve YILDIRIM, M.S. 1993. Çocuk Gelişimi. M.E.B. Yayınları, s. 1-111, İstanbul.

FİŞEK, G. ve SUKAN, Z. 1983. Çocuğunuz ve Siz. M.E.B. Yayınları, s. 1-111, İstanbul.

FİŞEK, G. ve SUKAN, Z. 1983. Çocuğunuz ve Siz. M.E.B. Yayınları, s. 1-128, İstanbul.

FRENCH, İ., PENA, S. 1991. Children's hero play of the 20th century: Changes resulting from television's influence. Child Study Journal, 21(2): 79-93.

GANDER, M.J. and GARDINER, H.W. 1995. Çocuk ve Ergen Gelişimi. Çev: Ali Dönmez, Nermin Çelen, Bekir ONUR. İmge Yayınları, s. 1-543, Ankara.

GENÇ, Ş. 1992. Çocuğun Eğitimi 2. (1-3 yaş arası). T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları 29, s. 1-64, İstanbul.

GÜRÜN, O.A. 1984. Çocuğumuzu Tanıyalım. İnkilap Yayınevi, s. 1-168,İstanbul.

HALL, E., LAMB, M. and PERIMUTTER, M. 1986. Child Pssychalogy Today. Random House. Second Ed, 1-560, New York.

HERRON, R.E. and SMITH, S. 1971. Child's Play. John Wiley & Sons inc. USA.

HILL, M.D. 1993. Mud, Sand and Water. Printed in the United States of America. Sixth Printing, 1-40, USA.

HOLMES, M.R.1991. Categories of play: A kindergartner's view. Play and Culture. 4(1): 43-50.

HURST, V. 1991. Planning for Early Learning Education in the Fist Five Years. Paul Chapman Publishing LTd, 1-153, London.

JERSILD, A.T. 1976. Çocuk Psikolojisi. Çev: Gülseren GÜNCE. A.Ü. Eğitim Fakültesi Yayınları, s. 1-702, Ankara.

LADD, G.W., PRICE, J.M. and HART, C.H. 1988. Predicting preschoolers peer status from their playground behaviors. Child Development, 59: 986-992.

LINDER, T. 1994. Transdisciplinary Play. Basel Assessment. A Functional Approach to Working with Young Children. Paulh Brookes Publishing C. Revised Ed, 1-327, Florida.

MANGIR, M. ve SİLLELİ, N. 1987. Çocuk ve Oyun. A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları. 104, s. 1-50, Ankara.

MANGIR, M., ÇAĞATAY, N. 1987. Okulöncesi Çocuklarda Arkadaşlık İlişkileri. A.Ü. Ziraat Fakültesi Yayınları. 1026, s. 1-18, Ankara.

MİZE, J. PETTIT, G., BROWN, E. 1995. Mother's supervision of their children's peer play: relations with beliefs, perceptions and knowledge. Developmental Psychology, 31(2): 311-321.

MOYLES, J.R. 1992. Just Playing, The Role and status of Play in Early Childhood Education. Open University Press Milton Keynes. Twice Ed, 1-185, Philadelphia.

MOYLES, J.R. 1995. The Excellence of Play. Open University Press, Twice Ed, 1-213, Philadelphia.

MORGAN, J. and COLE, L. 1985. Çocukluk ve Gençlik Psikolojisi. Çev: Belkıs Halim VASSAT. M.E.B. Yayınları, s. 1-385, İstanbul.

OĞUZKAN, Ş. ve ORAL, G. 1992. Okulöncesi Eğitimi. M.E.B. Yayınları, s. 1-226, istanbul.

OĞUZKAN, Ş. ve SAPMAZ, N. 1988. Yaratıcı Çocuk Faaliyetleri. Remzi Kitapevi, s. 1-141, İstanbul.

OĞUZKAN, Ş., TEZCAN, E., TÜR, G. ve DEMİRAL, Ö. 1991. Yaratıcı Çocuk Etkinlikleri ve Eğitici Oyuncaklar. M.E.B. Yayınları, s. 1-163, Ankara.

ONUR, B. 1987. Ergenlik Psikolojisi. Hacettepe Taş Kitapçılık LTD. ŞTİ, s. 1-392, Ankara.

ÖMEROĞLU, E. 1992. Çocuk ve Oyun. T.C. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Yayınları: 36, s. 1-64, Ankara.

ÖNGEN, D. 1991. Okulöncesi çağdaki çocukların oyun konusundaki tercihsel bilişsel davranış örüntüleri ile oyun materyalleri arasındaki ilişki. A[illegible] sosyal Bilimler Ens. yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara.

PEPLER, D.J. and ROSS, H.S. 1981. The effects of play on convergent and divergent problem solving. Child Development, 51: 1202-1210.

PEPLER, D.J. and RUBIN, K.H. 1982. The Play of Children: Current Theory and Research. Contributions to Human Development. Eli Saltz, Jane Brodic. Pretend-Play Training in Childhood: A Review and Critique. 6: 97-113. Pepler D.J. Play and Divergent Thinking. 6: 64-79. New York.

PERNOUD, L. 1975. Çocuğumu Büyütüyorum. Çev:B Koray DENİZKIRAN. E Yayınları, s. 1-388, İstanbul.

PLANJE, A. 1997. Playing with water in primary ways. Young Children, 52(2): 33-42.

QUAY, C.L., WEAVER, H.J. and NEEL, H.J. 1986. The effects of play materials on positive and negative social behaviors in preschool boys and girls. Child Study Journal, 16(1): 67-76.

RAZON, N. 1985. Okulöncesi eğitimde oyunun, oyunda yetişkinin işlevi. YAPA Okulöncesi Eğitim Semineri II-III, s. 1-182. İstanbul.

SCHAU, C.G., KAHN, L., DIEPOLD, J. and CHERRY, F. 1980. The relationships of parantal expetations and Preschool children's verbal sex typing to their sex-typed toy play behavior. Child Development. 51: 266-270.

SCHICKEDANZ, J.A., SCHIZKEDANZ, D.T. and FORSYTH, P.D. 1982. Toward Understanding Children. Little Brown and Comp. USA.

SEL, R. 1985. Okulöncesi Çocuklarına Oyunlar Rondlar. Yapa Yayınları, İstanbul.

SEL, R. ve COŞKUNER, İ. 1989. Çocuklar Gençler Oynayalım Söyleyelim. Özel Olgun Koleji Yayınları, s. 1-131, Ankara.

SEYREK, H. ve SUN, M. 1991. Çocuk Oyunları El Kitabı. Müzik Eserleri Yayınları, s. 1-260, İzmir.

SINGER, D. and SINGER, J. 1992. The House of Make Believe. Children's Play and the Developming Imagination. Harvard University Press, 1-331, London.

SMITH, P.K. and WHITNEY, S. 1987. Play and associative fluency experimenter effects may be responsible for previous positive findings. Developmental Psychology, 23(1): 49-53.

SUKAN, Z. 1993. Okulöncesi Etkinlikleri. M.E.B. Yayınları, s. 1-234, İstanbul.

ŞENER, T. 1996. 4-5 yaş anaokulu çocuklarında dramatik oyunun ve inşa oyununun bakışaçısı alma becerisine etkisi. A.Ü. Sosyal Bilimler Ens. yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara.

TEGANO, D. and BURDETTE, M. 1991. Length of activity periods and play behaviors of preschool children. Journal of Research in Child Education, 5(2): 93-98.

TEZEL, 1993. Anaokuluna devam eden 3-6 yaş grubu çocukların anne babalarının çocuk oyun ve oyuncakları hakkındaki düşünceleri. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Ankara.

THOMPSON, S. 1998. Working with children of substance abusing parents. Young children, 53(1): 34-36.

THOMPSON, S., KNUDSON, P. and WILSON, D. 1997. Helping primary children with resess play: A social curriculum. Young Children. 52(6): 17-22.

TRAWICK, J. 1990. The effects of realistic versus non-realistic play materials on young children's sympbolic transformation of objects. Journal of Research in Childhood Edication, 5(1): 27-35.

ÜLGEN, G. ve FİDAN, E. 1991. Çocuk Gelişimi. M.E.B. Yayınları, s. 1-248, İstanbul.

YAKAR, F. ve GİNGÖK, L. 1983. Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı. YAPA Yayınları, s. 1-206, İstanbul.

YALÇINKAYA, T. 1996. Eğitici Oyun ve Oyuncak Yapımı. Esin Yayınevi, s. 1-96, İstanbul.

YAVUZER, H.1992a. Çocuk Psikolojisi. Remzi Kitapevi, s. 1-368, İstanbul.

YAVUZER, H. 192b. Ana-Baba ve Çocuk. Remzi Kitapevi, s. 1-286, İstanbul.

YILMAZ, N. 1991. Anaokulu Öğretmeninin Rehber Kitabı. Yapa Yayınları, s. 1-164, İstanbul.

YÖRÜKOĞLU, A. 1991. Çocuk Ruh Sağlığı. Özgür Yayınları, s. 1-421, İstanbul.

WECHSELBERG, K. and PUYN, U. 1993. Anne ve Çocuk. Çev: Erdoğan KINALIBEY. Remzi Kitapevi, s. 1-430, İstanbul.

WOLFGANG, C.H. and PHELPS. 1983. Preschool play materials preference inventory. Early Child Developmend and Care, 12: 127-141.

E K : 1. **TARİH: ..../..../....**

ANNE-BABALARIN ÇOCUK OYUN VE OYUNCAKLARI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ ANKETİ

A- Aileye ve Çocuğa İlişkin Sorular

Çocuğun Adı-Soyadı :

Çocuğun Doğum Tarihi :

Çocuğun Cinsiyeti : Kız ( ) Erkek ( )

ANKETİ YANITLAYAN

1- Yaşınız
a) 25 ve altı b) 26-35 c) 36-45 d) 46 ve üstü

2- Eşinizin yaşı
a) 25 ve altı b) 26-35 c) 36-45 d) 46 ve üstü

3- Eğitim durumunuz nedir?
a) Okur-yazar değil
b) Okuma yazması var, ilkokul mezunu
c) Ortaokul mezunu
d) Lise mezunu
e) Yüksekokul mezunu

4- Eşinizin eğitim durumu nedir?
a) Okur-yazar değil
b) Okuma yazması var, ilkokul mezunu
c) Ortaokul mezunu
d) Lise mezunu
e) Yüksekokul mezunu

5- Çalışıyor musunuz?
a) Evet b) Hayır

6- Eşiniz çalışıyor mu?
a) Evet b) Hayır

7- Baba mesleği
a) İşsiz
b) İşçi
c) Memur
d) Serbest meslek
e) Bankacı
f) Eğitim
g) Mühendis-Mimar
h) Tıp
ı) Dİğer

8- Kaç tane çocuğunuz var?
a) Tek çocuk
b) 2-3 çocuk
c) 4 ve fazla

9- Ankete katılan çocuk kaçıncı çocuğunuz?
a) İlk çocuk
b) Ortanca çocuk
c) Son çocuk

B- Anne-Babaların Çocuk Oyun ve Oyuncakları Hakkındaki Düşüncelerine İlişkin Sorular

1- Sizce çocuk için aşağıdakilerden hangisi çok önemlidir?
a) Yemek
b) Uyku
c) Oyun
d) Gezme

2- Evde çocuğunuzun oynayabileceği özel bir köşe veya alan var mı?
a) Var (Belirtiniz.....) b) Yok

3- Çocuğunuz daha çok nerede oynamayı tercih eder?
a) Odasında
b) Bahçede
c) Evin herhangibir alanında salonda
d) Sokakta
e) Diğer (Belirtiniz.....)

4- Sizce oyun nedir?
a) Eğlenme biçimi
b) Dinlenme biçimi
c) Boş zaman etkinliğei
d) Çocuğun gelişiminde olan önemli bir faktör

5- Çocuğunuzla oyun oynarmısınız? (Cevabınız hayır ise 9. soruya geçin)
a) Evet b) Hayır c) Bazen

6- Çocuğunuzla ne zaman oyun oynarsınız?
a) Çocuğum istediği zaman
b) Kendim istediğim zaman
c) Fırsat buldukça

7- Çocuğunuzla hangi sıklıkta oyun oynarsınız?
a) Hergün
b) Haftada bir kaç kere
c) Ayda bir kaç kere

8- Çocuğunuzla oynadığınız oyuna ne kadar zaman ayırırsınız?
a) Yarım saat
b) 1-2 s aat
c) 3-4 saat
d) Daha fazla

9- Çocuğunuzun oyun arkadaşlarını kendisinin seçmesine izin verir misiniz?
a) Evet b) Bazen c) Hayır

10- Çocuğunuza yalnız ya da arkadaşlarıyla oynaması için gerekli ortamı sağlar mısınız?
a) Evet b) Bazen c) Hayır

11- Çocuğunuza istediği zaman oyun oynaması için izin verir misiniz?
a) Evet b) Bazen c) Hayır

12- Çocuğunuzun genellikle oynadığı arkadaşlarının cinsiyeti nedir?
a) Kendi cinsi
b) Karşı cins
c) Ayırt etmez

13- Çocuğunuz oyun oynarken ondan herhangi bir şey isteyerek onun oyununu yarım bırakmasını ister misiniz?
a) Evet b) Bazen c) Hayır

14- Çocuğunuz oyunu ve oyunda ürettikleri ile ilgili sizinle konuşmak isterse ne yaparsınız?
a) Onunla ilgilenirim
b) Zaman zaman ilgi gösteririm
c) Dinlemem

15- Çocuğunuza ilk oyuncağı ne zaman aldınız?
a) Doğmadan önce
b) 1-2 ay
c) 3-4 ay
d) 5-6 ay
e) 7 ay - 1 yaş
f) 2-3 yaş ve sonrası

16- Sizce çocuk ilk oyuncağı ile ne zaman karşılaşmalı?
a) 1-2 ay
b) 3-4 ay
c) 5-6 ay
d) 7 ay - 1 yaş
e) 2-3 yaş ve sonrası

17- Sizce oyuncak nedir?
a) Oyuncak çocuğu tembelliğe ve israfa alıştıran gereksiz bir harcama ve çocuğun boş zamanlarında onun sıkılmamasını sağlayan bir araçtır.
b) Oyuncak çocuğu eğlendiren araç gereçlerdir.
c) Oyuncak, çocuğun hareketlerine düzen getiren, bütün gelişimlerine yardımcı olan, hayal gücünü ve yaratıcılıklarını geliştiren oyun malzemeleridir.

18- Oyuncağın en önemli görevi sizce nedir?
a) Çocuğun gelişiminde rol oynayan bir araçtır.
b) Çocuğun bir ihtiyacını karşılayan araçtır.
c) Çocuğun kendi kendine oyalanmasına yarayan bir araçtır.
d) Çocuğu mutlu etmek için bir araçtır ve çocuğu ödüllendirme biçimidir.

19- Oyuncak kimin isteğine göre alınır?
a) Çocuğun
b) Annenin
c) Babanın
d) Birlikte (anne-baba ve çocuk)

20- Oyuncaklar çocuğun her istediği zaman alıp oynayabileceği yerde mi olmalı?
a) Evet b) Hayır

21- Çocuğunuz oyun oynarken aşağıdaki davranışlardan hangilerini gösterir?
a) Uyumludur
b) Pasif-çekingen-korkaktır
c) Sözel saldırganlık gösterir
d) Oyuncakları paylaşır
e) Lider konumdadır
f) Fiziksel saldırganlık gösterir

22- Oyun dışında çocuğunuzun oyuncaklarını nasıl muhafaza ediyorsunuz?
a) Odasında sürekli olarak dağınık durur
b) Bir torba veya kutuya koyarak
c) Çocuğun boyuna uygun raflara dizerek

23- Oyun bittikten sonra çocuğunuzun oyuncaklarını kim toplar?
a) Anne toplar
b) Çocuk kendi toplar
c) Kardeşi toplar
d) Baba toplar

24- Çocuğunuza hangi durumlarda oyuncak alırsınız?
a) Doğum günü ve özel günlerde
b) Çocuğum istediği zaman
c) Ekonomik durumumun elverdiği zamanlarda
d) Kendim istediğim zaman
e) Diğer (belirtiniz.....)

25- Çocuğunuza oyuncak alırken nelere dikkat edersiniz?
a) Fiyatına
b) İthal olup olmadığına
c) Elektronik olup olmadığına
d) Çocuğun gelişim düzeyine, yaşına, cinsiyetine, oyuncağın çocuğun hangi gelişim alanına hitap edip etmediğine, zevkine ve merakına uygun olup olmadığına
e) Oyuncağın dayankılı olup olmamasına, çok yönlü olup olmamasına, tehlike unsuru taşıyıp taşımadığına, temizlenebilir, onarılabilir nitelikte olup olmamasına
f) T.S.E damgasının olup olmamasına
g) Oyuncağın tanınmış firmalara ait olup olmadığına
h) Diğer (belirtiniz .....)

26- Çocuğunuza oyuncak alırken nasıl karar verirsiniz?
a) Oyuncakçıya gittiğimde karar veririm
b) Önceden çocuğumun ihtiyaçlarına göre belirlerim
c) Çocuğumun isteğine göre belirlerim

27- Kızınız tabanca isteğinde veya oğlunuz bebek almak istediğinde ne yaparsınız?
a) İzin veririm
b) Başka bir oyuncak seçmesini söylerim
c) Onun için ben bir oyuncak seçerim
d) İzin vermem (Neden .....)

28- Çocuğunuz en çok hangi oyunları oynamayı tercih eder?
a) Zeka oyunları
b) Top oyunları
c) İp oyunları
d) Evcilik oyunları (Doktorculuk, öğretmencilik, hırsız-polis, tamircilik, anne-çocuk, baba-çocuk vs. gibi oyunlar)

29- Çocuğunuz en çok hangi oyuncaklarla oynamayı tercih eder?
a) Bebekler ve ev eşyaları (mutfak seti, çay seti, telefon vs.)
b) Araba, kamyon, uçak, tren, top
c) Kılıç, tabanca, tüfek
d) Bloklar ve yapı oyuncakları
e) Kuklalar giysiler (dramatizasyon oyuncakları)
f) Büyük motor gelişimi için oyuncaklar (Salıncak, bisiklet vs.)
g) Algı ve kavrayışı geliştirici oyuncaklar (bulmaca, domino vs.)

30- Çocuğunuza oyuncağı onu ödüllendirmek istediğiniz zaman mı alırsınız?
a) Evet b) Hayır

31- Çocuğunuza oyuncağı onun ihtiyacı olduğunu düşündüğünüz zaman mı alırsınız?
a) Evet b) Hayır

ÖZGEÇMİŞ

28.04.1971 yılında Ankara'da doğdu. 1982'de Yalçın Eskiyapan İlkokulundan, 1985'de Yalçın Eskiyapan Ortaokulundan, 1988'de Kanuni Lisesinden, 1994 yılında Gazi Üniversitesi Mesleki Eğitim Fakültesi Çocuk Gelişimi ve Ev Yönetimi öğretmenliğinden mezun oldu. Aynı yıl Aksaray ilinin Ortaköy ilçesine öğretmen olarak atandı. 1995 yılında Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Ev Ekonomisi Anabilim Dalının Çocuk Gelişimi ve Eğitimi bölümünde Yüksek Lisansı kazandı. Halen Boğaziçi İlköğretim Okulunda öğretmenlik yapmaktadır.